LIETUVIŲ DIENOS

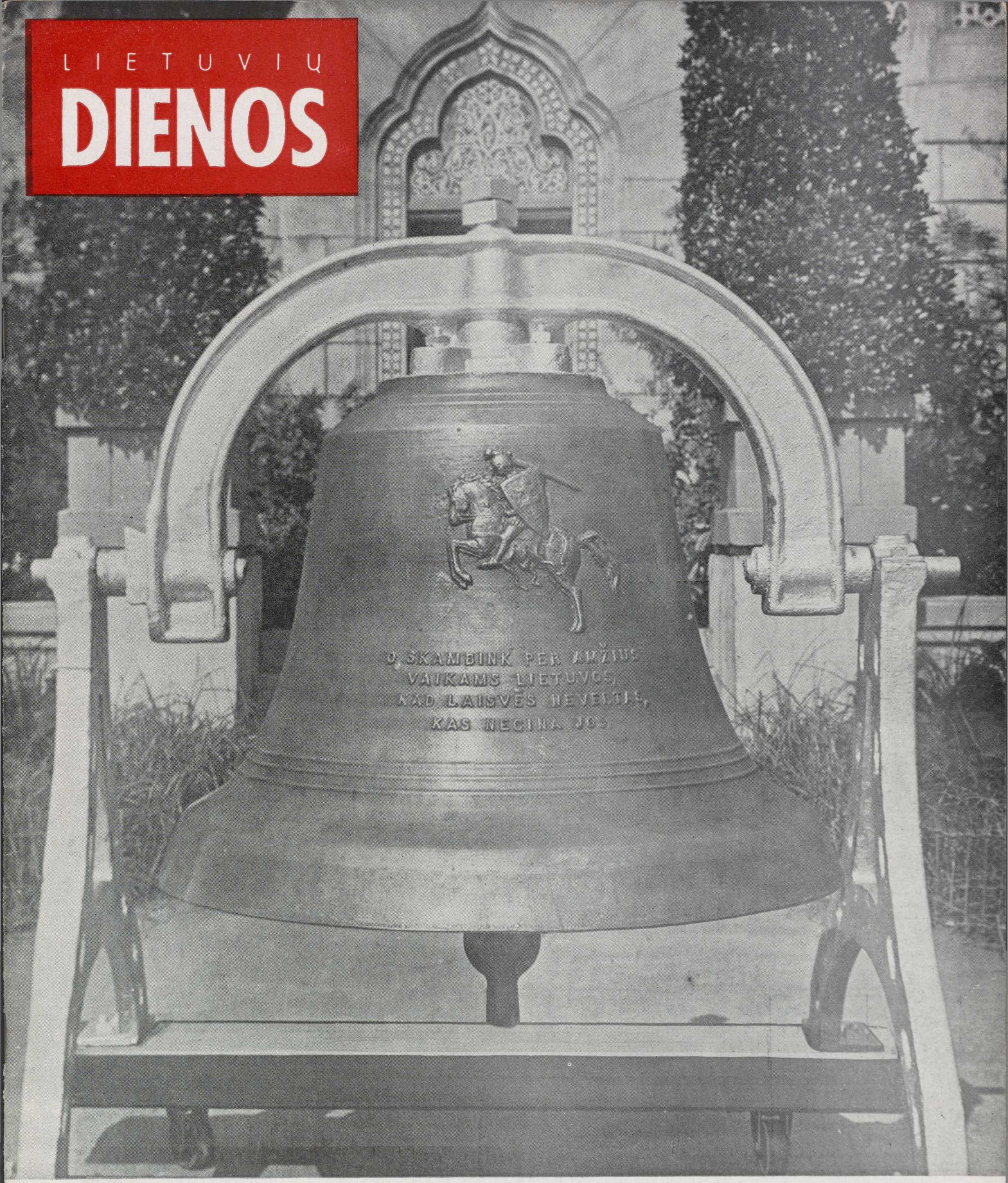

LAISVĖS VARPAS – AMERIKOS LIETUVIŲ DOVANA LIETUVAI

LITHUANIAN DAYS

FEBRUARY, 1963

1963 METAI, VASARIO MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Chicago, Ill.; Vladas Butėnas, Chicago, Ill.; V. A. Braziulis, Cleveland, Ohio; V. Mingėla, Detroit, Mich.; Balys Raugas, Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas, Baltimore, Md.; Edvardas Šulaitis, Chicago, Ill.; Petras W. Urban, Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis, Toronto, Ont., Canada; Vytautas Volertas, Riverside, New Jersey.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:
JAV: Brockton, Mass. — B. Kerbelienė. Brooklyn, N. Y. — V. Augustinas; V. Maželis; G. Penikas. Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika. Cleveland; Ohio — V. Bacevičius. Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Kančiauskas. Manchester, N. H. — K. Daugėla. New Haven, Conn. — P. Jasiukonis. Omaha, Nebr. — Rev. L. Musteikis. Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys. Washington, D. C. — P. Labanauskas; Photo Alda. Waterbury, Conn. — J. Gaidys, V. Vaitkus.
CANADA: Hamilton, Ont. — A. Juraitis. Montreal, P. Q. — L. Stankevičius. Toronto, Ont. — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, P. Sakalauskas, E. Karpavičius, Vyt. Vosylius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. The opinion expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais. Rankraščiai taisomi, jei nėra autoriaus pastabos.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Atskiro nr. kaina 65 centai **Single copy 65¢**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood 29, California • NO 4-2910

VASARIS, 1963 METAI **FEBRUARY, 1963**
Nr. 2 (131), XIV metai **Vol. XIV, No. 2 (131)**

TURINYS / CONTENTS

Pabaltiečių svajonės. (Walter M. Chase)..... 3
Vasario 16-toji Lietuvos Atstovybėje Washingtone. Foto reportažas. 4
Vasario 16-ji Los Angeles mieste. L. Kančausko foto reportažas 5
Kazys S. Karpius, **Amerikos lietuvių įnašas atsikuriant Lietuvai po I pas. karo.** 6
Alfonsas Tyruolis, **Raštas.** Eilėraštis. 6
Jono Griniaus kūrybos kelias (jb) 8
Kad lietuviškas žodis nenusilptų. J. Griniaus kalba LRD premijos įteikime. 9
Jonas Aistis, **Orfėjo pėdomis.** Eilėraštis. 9
Roma Dapšienė, **Laukimas.** Eilėraštis. 9
"Aukso žąsies" pastatymo Chicagoje foto reportažas. P. Petrutis. 10
Lietuviai žurnalistai Lietuvoj ir išeivijoj. Vl. Mingėlos paskaitos mintys. 11
KNYGOS R AUTORIAI. E. Tumienė: **Gediminaičių mirties agonija "Gulbės giesmėj"** 12
"Partizanų" knygos pristatymas (vb) 13
Antanas Rūkas, **Žvaigždelė Lietuvos žmogui.** Dail. A. Tamošaičio kūrybon pažvelgus 14
VEIDAI IR VAIZDAI. Iliustruota kronika iš lievių veiklos visame pasaulyje. 18

ENGLISH SECTION

Cultural Exchange, by R. Spingytė 21
"We Keep The Torch of Freedom..." excerpts from the speech by Mayor of Los Angeles . 22
"Lithuania Shall Again Be Free...", Sen. Hugh Scott 22
The Lithuanian Resistance, by Dieter Friede 23
Soviet Inequalities 23
Lithuanian History in Stamps. Part LIV. By A. Bernotas 24
Our Good Friends... From the speech by Lith. Charge d'Affairs J. Kajeckas 24
LITHUANIANS MAKE NEWS. 25
"Siuntinėlis" iš anapus... 26

VIRŠELIAI / COVERS

Front Cover - Pirmasis

The American Lithuanian Congress of 1919 in Chicago decided to use the collected funds in presenting recently liberated Lithuania with a Liberty Bell, after the model in Philadelphia. This present from American Lithuanians, a bell, weighing 1200 pounds, reached Kaunas in January, 1922. On one side of the bell was the notation: Lithuanian Congress in America for LITHUANIA, Chicago, June 8-11, 1919.

The other side of the Liberty Bell contained the Lithuanian Knight, Vytis, and the following words, written by B. K. Balutis, the present Lith. Minister to England:

Ring through the ages for the children of Lithuania, that those who do not defend freedom, are not worthy of it!

This bell was raised to the tower of the Museum of War in Kaunas on Feb. 16, 1922 and the Rt. Rev. Juozas Tumas-Vaižgantas blessed it. The first to ring the Liberty Bell on that day were Lithuanian patriot Eng. Petras Vileišis and the first disabled veteran of the war for Lithuania's freedom, Antanas Sereika.

Amerikos Lietuvių kongresas 1919 m. Chicagoje nutarė nuliedinti varpą pagal Filadelfijoje esantį Amerikos Laisvės Varpo pavyzdį ir padovanoti jį Lietuvai. Varpas Lietuvą pasiekė 1922 metais. Vienoje varpo pusėje yra įrašas: Lietuvių Seimas Amerikoje LIETUVAI, Čikagoje 1919 m. birželio 8-11 d.

Kitoje pusėje buvo išliedinta Vytis ir dedikacijos žodžiai, parašyti B. K. Balučio:

O, SKAMBINK PER AMŽIUS
VAIKAMS LIETUVOS,
KAD LAISVĖS NEVERTAS,

m. Vasario 16 d. Jį pašventino kan. J. Tumas-Vaižgantas. Pirmą kartą paskambino seniausias aušrininkas P. Vileišis ir pirmas laisvės kovų invalidas A. Sereika.

Back Cover - Paskutinis

KAS NEGINA JOS!
Varpas į Karo Muziejaus bokštą įkeltas 1922

Monument for those who died for Lithuania's freedom was erected in the War Museum's garden, in Kaunas. It is constructed of stones from the battlefield of Lithuania's war for freedom.

This monument became even more loved by the whole nation, when on Lithuania's Armed Forces Day, the 23rd of November, 1934, the body of the Unknown Soldier of Lithuania was buried at the foot of the monument. In front of the monument the following words are inscribed: REDDE QUOD DEBES (Give what you are obligated).

Karo Muziejaus sodely įrengtas žuvusiems dėl Lietuvos laisvės paminklas, iš akmenų surinktų laisvės kovų laukuose.

1934 metais ten pat palaidotas Lietuvos Nežinomas Kareivis. Prieš kapą aukuras su užrašu: REDDE QUOD DEBES (Atiduok, ką privalai!). Iškilmingomis šventėmis čia vykdavo įspūdingos Nežinomo Karėivio pagerbimo ceremonijos, susirinkę minios giedodavo himną... Ši lietuviams šventa vieta dabar komunistų išdėl Lietuvos laisvės paminklas, iš akmenų, sugriauta ir išniekinta.

Vasario 2 d. Hartforde pabaltiečių koncerto-baliaus menininkai ir komiteto nariai (iš kairės): Vytautas Strolia, pianistas, Kool, kom. narys estas, Miller, latvių menininkė, skambinanti arfa,, Strazdienė, kom. narė, T. Lapasaar, estų pianistė, H. Strolia, liet. smuikininkas, Ellen Parve-Valdsaar, estų dainininkė solistė, dr. Gailiūnas, koncerto-baliaus pirm., E. Dvarionaitė-Miniukienė, kom. narė, Valtman, komiteto narys estas, A. Hinnov, kom. narys estas, J. Beržins, kom. narys latvis, Ustjanauskienė, kom. narė, Z. J. Strazdas, kom. pirmininkas, nepailstantis pabaltiečių darbuotojas.

Hartford, Conn. Balts at a joint concert-banquet. Pictured here are artists and committee members.

Pabaltiečių svajonės

WALTER M. CHASE, Hartford, Conn.

Žmonių svajonės, lygiai kaip ir praktiškos idėjos, jei paremtos ryžto dvasia, tampa tikrove. Mūsų aušrininkai ir varpininkai dr. J. Basanavičius, dr. J. Šliupas, dr. V. Kudirka ir jųjų bendraminčiai, rašytojai Maironis ir Vaižgantas bei kiti lietuviai svajojo apie atstatymą Lietuvos, jų svajonės tapo tikrove. Yra ir daugiau pavyzdžių: žydai per kelis tūkstančius metų svajojo apie atstatymą žydų valstybės, Azijos ir Afrikos tautos, kad ir mažai civilizuotos, pasiekė savo tikslo — gyvena nepriklausomą gyvenimą.

Nenuostabu, kad ir Conn. valstybėj gyveną pabaltiečiai svajoja apie išlaisvinimą savo tėvų žemės, dar daugiau — jie svajoja apie bendros Pabaltijo valstybės sukūrimą.

Pabaltiečių kultūrinis ir politinis bendradarbiavimas Conn. valst. jau išvarė plačią ir ilgą vagą pabaltiečių dirvoje — bendros valstybės idėja čia tapo aktuali ir populiari. Pabaltiečių komitetas rezoliucijomis memoradumais ir laiškais JAV vyriausybei ir Kongreso nariams nuolat judina tą klausimą. Iš gautų atsakymų matyti ir palankumas bei pritarimas.

Ar yra galimybių įkurti Pabaltijo bendrą valstybę? Ar bendra pabaltiečių valstybė reikalinga ir būtų naudinga pabaltiečiams? Į šiuos klausimus konkretų atsakymą duos patsai gyvenimas. Bet tuo tarpu tenka aiškintis teoretiškai. Kai subyrės komunistų valdoma Sovietija, nebebus laikas planuoti. Bendras likimas ir geografinė padėtis verčia ieškoti ir bendro klausimo sprendimo. Pavyzdžiai rodo, kad tokios valstybės galimos ir gyvuoja. Šveicarija sukurta iš trimis kalbomis kalbančių piliečių įtakinga pasaulyje, ūkiškai pajėgi ir pasiekė aukšto kultūrinio lygio.

Ar patys pabaltiečiai domisi bendros valstybės idėja? Prieš trejus metus esu parašęs trumpą rašinį "Lietuvių Dienų" žurnalui; latviai ir estai susidomėjo, o lietuviai Bostone sukūrė pabaltiečių draugiją, New Yorke yra bendras pabaltiečių komitetas; yra žinių, kad ir kitose valstybėse pabaltiečiai tuo klausimu domisi. Kanadoje gyvenąs dr. Anysas atsiuntė man savo sudarytą pabaltiečių bendros valstybės statuto pavyzdį.

Latvis veikėjas Upitis iškėlė klausimą, ar ne laikas rūpintis išvystyti pabaltiečių akademinio jaunimo bendradarbiavimo ir gal apsijungimo? Jo mintis Connecticutto pabaltiečiai sutinka palankiai. Aišku, kad akademinis jaunimas gali suvaidinti labai svarbią rolę, ypač, kad Amerikoje gyvenančius visų trijų tautų akademikus jungia viena kalba, kuria jie lengvai gali bendrauti, neskiriami vieno iš svarbiausių barjerų — kalbos. Laikas, kad akademinis jaunimas imtųsi bendro praktiško darbo pabatiečių bendram tikslui — kovoti dėl savo tėvų žemių laisvės. Visa kita padiktuos laikas ir sąlygos.

Neabejoju, kad laikui bėgant ši mintis akademikų bus įsisavinta ir įgyvendinta, nes už šios pabaltiečių vieningos veiklos stovi JAV Lietuvių Bendruomenė, Amerikos Latvių Sąjunga ir Estų Draugija Conn. valstybėje. Šių trijų pabaltiečių organizacijų veikėjai yra pradininkai pabaltiečių kultūrinio bendradarbiavimo, jie bendrai veikia politinėje srityje. Dabar ateina laikas burtis ir jungtis pabaltiečių akademiniam jaunimui. Ši mintis tebūna grūdas išaugti jaunam ir gajam Pabaltijo valstybių medžiui, iš kurio pastatysime laisvės rūmą.

Valstybės Sekretorius Dean Rusk kalbasi su Lietuvos Atstovu J. Kajecku ir Estijos Atstovu Johannes Kaiv Diplomatinio Korpuso dekano priėmimo metu. Valst. Sekretorius gerai informuotas apie Pabaltijo valstybių reikalus.

Secretary of State Dean Rusk with Lithuanian and Estonian representatives J. Kajeckas and J. Kaiv at diplomatic reception.

Kalbant su Foy David Kohler, dabartiniu JAV Ambasadorium Maskvoje, jam daug nereikia aiškinti apie Maskvos valdovus ir jų darbus.

J. Kajeckas speaks with Foy David Kohler, U. S. Ambassador to Moscow.

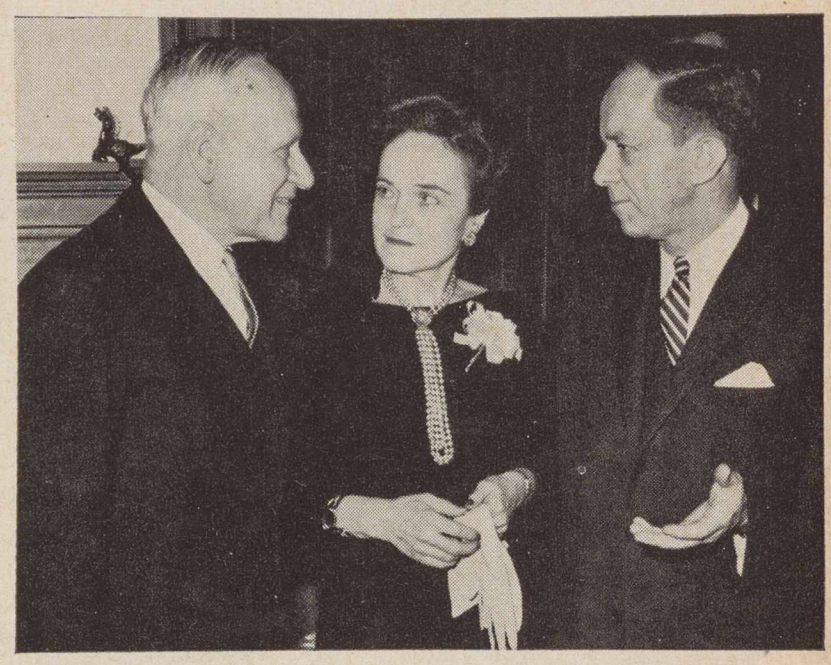

JŪSŲ ŽMONĖS TURI TEISĘ Į LAISVĘ IR TAUTINĮ APSISPRENDIMĄ

Valstybės Sekretoriaus D. Rusk pareiškimas Vasario 16 proga

JAV Valstybės Sekretorius Dean Rusk vasario 8 d. atsiuntė Lietuvos pasiuntiniui J. Kajeckui raštą, kuriame sako:

"Leiskite man, Jungtinių Amerikos Valstybių vyriausybės ir gyventojų vardu perduoti šiltus šio krašto sveikinimus lietuvių tautai, švenčiančiai 45 metus savo valstybės nepriklausomybės atkūrimo sukaktį. Amerikiečiai pasilieka stipriai įsitikinę, kad jūsų žmonės, kaip ir visos kitos tautos, turi teisę į laisvę ir tautinį apsisprendimą. Dėl tos priežasties mūsų vyriausybė ir toliau nepripažįsta prievarta įvykdyto Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą. Mes pasitikime, kad lietuvių įrodytas pasišventimas laisvei ir teisingumui, kuo daugelis jų yra praturtinę ir mūsų pačių kraštą, gerai jų tautai patarnaus pastangose pasiekti priklausomų teisių atstatymą.

Nuoširdžiai jūsų —

DEAN RUSK".

Lietuvos Atstovas J. Kajeckas sveikinasi su JAV Viceprezidento žmona ponia Lyndon Johnson. Viceprez. Johnson (vidury) sveikinasi su kitais diplomatinio korpuso nariais. Diplomatinis pasisveikinimas kartais yra tolygus geros bylos pradžiai.

Lithuanian Charge d'Affaires J. Kajeckas greeting Mrs. Lyndon Johnson, wife of the Vice President. Center, Vice President Johnson meets with other diplomats.

Lietuvos Atstovas J. Kajeckas sveikinasi su Lietuvos Pasiuntinybėn atvykusia ponia Alex R. Johnson, Valstybės Pasekretoriaus Pavaduotojo Politiniams Reikalams žmona. Šitoks atsilankymas yra pripažinimo pareiškimas.

J. Kajeckas and Mrs. Alex R. Johnson, wife of the Deputy Under Secretary of State for Political Affairs.

Vainikas prie prof. M. Biržiškos, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataro kapo Los Angeles kapinėse. Šiemet buvo pirmasis Vasario 16-tos minėjimas Los Angeles lietuvių kolonijoj be prof. M. Biržiškos. Foto nuotraukoje iš k.: J. Jodelė, Alto pirm., konsulas dr. Bielskis, Lietuvos Atstovas J. Kajeckas, M. Biržiškaitė-Žymantienė, J. Andrius, G. Kajeckas, K. Liaudanskas ir kt.

Wreath-laying at the grave of Prof. M. Biržiška, one of the signers of the Decration of Lithuanian Independence.

Vasario 16-tos minėjimo proga vasario 10 d. pirmą kartą prie Los Angeles miesto rotušės pakelta Lietuvos vėliava; ceremonijose dalyvavo Lietuvos Atstovas J. Kajeckas iš Wašingtono, Lietuvos konsulas dr. J. Bielskis, miesto pareigūnai, liet. organizacijų atstovai.

On the occasion of the observance of the Lithuanian Independence Day, Feb. 10th, for the first time the flag of Lithuania was raised at the Los Angeles City Hall.

VASARIO ŠEŠIOLIKTOJI LOS ANGELES MIESTE

Šiais metais Alto surengtas Vasario 16 d. minėjimas Los Angeles lietuvių kolonijoj, nežiūrint lietaus, praėjo su dideliu pasisekimu ir iškilmingai. Visa minėjimo pagrindinė programa, išskyrus porą kaimyninių sveikinimų, pravesta vien lietuvių kalba.

Šeštadienį, vasario 9 d. rytą aplankytas M. Biržiškos kapas ir padėta vainikas; sekmadienio rytą pirmą kartą pakelta Lietuvos vėliava prie L. A. rotušės; 11:30 pamaldos su kun. dr. P. Celiešiaus pamokslu; 2 val. p.p. minėjimas-koncertas; vakare — banketas Roosevelt viešbutyje su svečiais ir kalbomis daugiausia angliškai.

Minėjimo-koncerto programą gražiai praturtino kartu surengtas Lietuvių Rašytojų Draugijos 1962 metų literatūros premijos įteikimo aktas su LRD pirmininko žodžiu, laureato Jono Griniaus kalba (ji atsiųsta iš Miuncheno magnetofono juostelėje) ir ištrauka iš premijuoto dramos veikalo "Gulbės giesmė".

Kultūringas Lietuvos Atstovo J. Kajecko žodis, nemaža dalimi skirtas įspūdžiams ir nuotaikoms lankantis Los Angelėse, kita dalimi lietė laisvės kovos padėtį, talkininkus ir viltis, paremtas konkrečia Vakarų politika.

B. Budriūno vadovaujamo choro koncertas sukėlė karštas klausytojų ovacijas. (ln)

Lietuvos Atstovas Washingtone J. Kajeckas, atvykęs į Vasario minėjimą Los Angeles mieste, susitinka su vietos visuomenės ir kultūros veikėjais A. Dapšio namuose. Čia prie kavos puoduko pasidalinta aktualiaisiais klausimais. I eil. (iš kairės) sėdi: A. Skirius, Bern. Brazdžionis, kan. A. Steponaitis, min. J. Kajeckas, konsulas dr. J. J. Bielskis, J. Jodelė, Alto pirm., K. Liaudanskas, V. Pažiūra; II eil. stovi: E. Arbas, A. Mažeika, J. A. Petrauskas, A. Dabšys, J. Andrius, T. Grikinas, A. Raulinaitis, J. Motiejūnas, dr. P. Pamataitis, dr. J. Jurkūnas, L. Valiukas.

J. Kajeckas, Charge d'Affairs in Washington, DC, meets Lithuanian comunity leaders in Los Angeles, Calif. Viso foto L. Kančausko

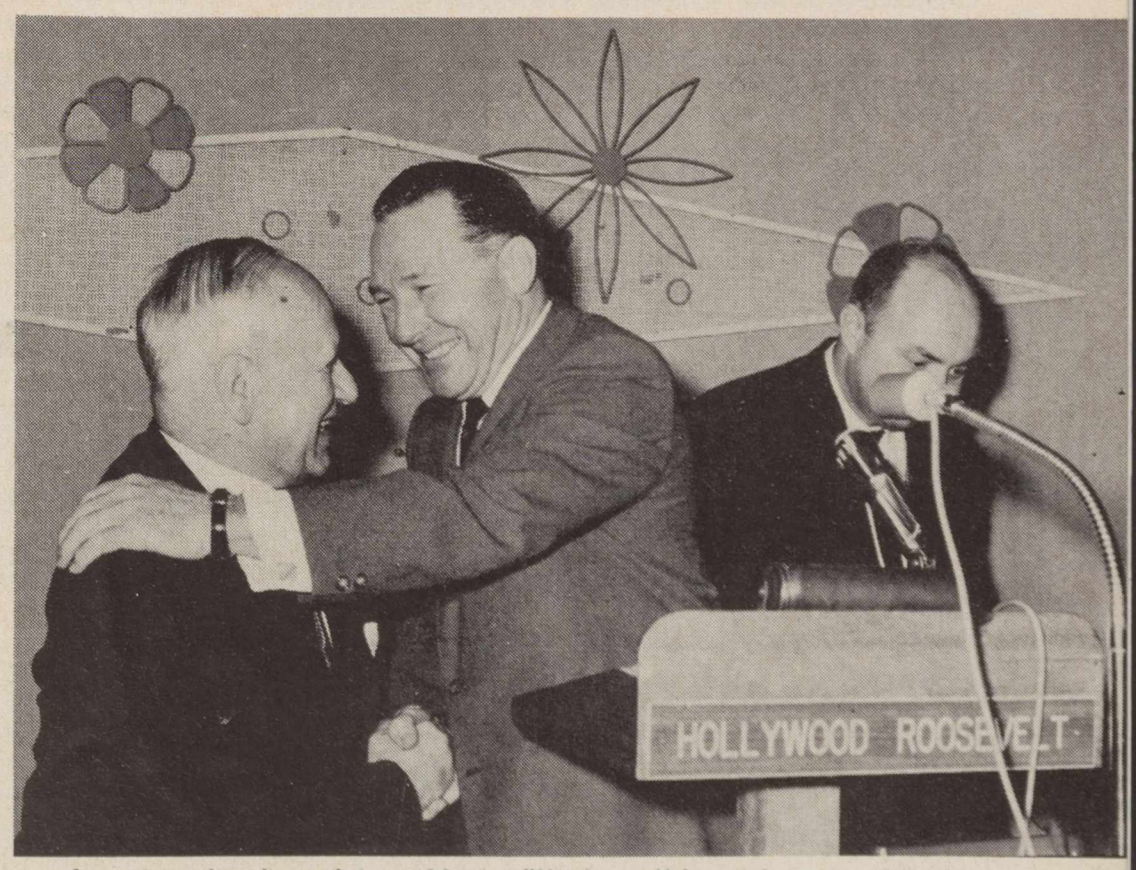

Los Angeles burmistras Yorty šiltai sveikina Lietuvos Atstovą Juozą Kajecką, (žiūr. jo pasakytą kalbą šio nr. 22 psl.). **Los Angeles Vasario 16 d. minėjimo bankete pagerbti min. J. Kajeckui dalyvavo daugiau kaip 100 Los Angeles lietuvių ir aukštų vietos valdžios pareigūnų bei diplomatinio korpuso narių.** Puikią kalbą pasakė J. Kajeckas. Kalbėjo ir eilė kitų.

Mayor Yorty of Los Angeles, greets Lith. Charge d'Affairs.

KAZYS S. KARPIUS

AMERIKOS LIETUVIŲ ĮNAŠAS ATSIKURIANT LIETUVAI PO PIRMOJO PASAULINIO KARO

JEIGU Amerikos lietuviai I Pasaulinio karo metu nebūtų veikę nieko daugiau, kaip tik sudėję tas pinigų sumas, kokias sudėjo, ir taip jų įnašas Lietuvos nepriklausomybei atgauti būtų pilnai pakankamas.

Jeigu ne žiaurus svetimas grobikas, pavergęs Lietuvą ir uždaręs į tėvynę grįžti duris, daugelis ankstyvesnės išeivijos lietuvių dabar jau būtų gyvenę nepriklausomoje Lietuvoje, savo gimtame kampelyje amželiui baigti. Jie būtų parvežę dar kitus milijonus dolerių Lietuvos valiutai sustiprinti. Likę seneliai vieni, šeimas išauginę, buvo laisvi nuo išeivijos gyvenimo.

KOKS BUVO PASIAUKOJIMAS

Nuo 1918 metų Vasario 16-os suėjo jau 45 metai. Tada trečdalis tautos žmonių išeivijoje išgirdo apie Lietuvos pasiskelbimą nepriklausoma, atsikračius Rusijos jungo. Tai svarbiai žiniai išgirsti amerikiečiai dirbo nuo pat I Pas. karo pradžios.

Mūsų katalikų Tautos Fondas nuo 1914 metų iki 1922, kada Lietuva buvo pripažinta de jure, Lietuvos vadavimo akcijai surinko $590,000. Socialistų šelpimo Fondas gavo aukų $37,600. Tautinės srovės Lietuvos Neprigulmybės Fondas surinko $85,200.

Taipgi betarpiai buvo siunčiama dešimtys tūkstančių dolerių, buvo surenkama kolonijose ir vietos komitetų pasiunčiama čia per Lietuvos Finansinę Misiją, čia per atstovybę ir šauliams, ir ginklų fondui, ir Vilniaus vadavimui.

Amerikos lietuvių pasiaukojimas nuo 1914 iki 1922 metų Lietuvos nepriklausomybės pastangoms finansuoti buvo pasakiškai didelis: 1917 metų lapkr. 1 d., kurią prezidentas Wilson paskelbė Lietuvos karo nukentėjusiems aukų rinkimo diena, bendras katalikų ir tautininkų komitetas surinko $130,000.

Toliau, greta apie $800,000 aukų minėtiems trims fondams, greta apie $1,000,000 sudėtų tuo laikotarpiu bendrovėms Lietuvos atstatymo vardu, Amerikos lietuviai dar išpirko už arti $1,700,000 Lietuvos Laisvės paskolos bonų.

Kai 1921 metų pabaigoje patriotas A. Strupas pasiuvo pirmą Lietuvos vėliavą — geltoną-žalią-raudoną — skirdamas ją daugiausia aukų sudėjusiai kolonijai, Lietuvos Šaulių sąjungai surinkta $70,900. Laimėjo Newarko lietuviai, sudėję $9370.

Per Lietuvos Finansinę Misiją, veikusią tarp 1919 m. gruodžio ir 1922 metų vidurio, dar pasiųsta viso $159,200 (šauliams $8000, Lietuvos gynimo komitetui $55,000, Lietuvos Raudonajam Kryžiui $13,975 ir kitoms organizacijoms bei kitiems tikslams Lietuvoje). Per Misiją giminės saviesiems privačiai persiuntė $501,000.

Čia neįskaityta aukos gerokai virš $100,000 Lietuvos partijų ir organizacijų atsiųstiems atstovams parinkti pinigų ir asmeniškai juos į Lietuvą parvežti.

* * *

PRADŽIA — SUVAŽIAVIMAI IR SROVINIAI BARNIAI

Amerikos lietuviai — senoji išeivija — kilus Lietuvos laisvės šūkiams atliko savo pareigą garbingai.

Stoję į darbą tuoj, kai tik 1914 metų liepos pabaigoje užsiliepsnojo dabar istorijoje žinomas Pirmas Pasaulinis Karas, nenutraukė darbo iki Amerikos suteikimo Lietuvai de jure pripažinimo 1922 metų liepos 28 d.

Ėmęsi veiklos su pirmais karo šūviais, gaila tačiau sakyti, darbą pradėjo senu, iki tol ėjusiu sroviniu susiskaldymu, srovinėmis tąsynėmis. Tada čia turėjome tris ryškias sroves: katalikų, tautininkų ir socialistų-marksistų.

Spaudoje ir veikėjų eilėse Lietuvos likimo klausimui pirmaujant, tų pačių metų rugsėjo 8 d. Chicagoje susiėję veikėjai nutarė šaukti Amerikos lietuvių seimą rugsėjo 21-23 dienomis Chicagoje. Bet tuoj pat sekė pirmas srovinio užsispyrimo pasireiškimas. Tautinis veikėjas J. O. Širvydas tų metų "Vienybės Lietuvninkų" nr 33 rašė:

"Katalikų Draugas klausia, kam seime socialistų reikia. Socialistų Naujienos nori Lietuvą tik revoliucijos priemone išvaduoti ir nesupranta, kad reikia nuo karo nukentėjusių šelpimą organizuoti ir apie diplomatinius atsišaukimus į kitas valstybes kalbėti. Dr. Šliupas (Tėvynėje) socialistus bara ir kunigus viliūgais vadina. Tačiau Lietuvos klausimu privalome sueiti kaip vienos tėvynės sūnūs, smulkesnius idealus užmiršę. Meskime nykštukų politiką! Suvažiuokime kaip Lietuvos piliečiai. Klausimas ne tikybos, ne socialės revoliucijos, bet Lietuvos ateities."

Prasidėjus ginčams, kas seimą šauks ir kur, vieni norėjo Chicagoje, kiti New Yorke. Katalikų srovė nusprendė seimą rengti kartu su Katalikų Federacijos suvažiavimu Chicagoje rugsėjo 21-22 d. Jie ta linkme ir veikė. Po spaudos ginčų dėl seimo vardo, vietoje visuotino, pavadintas "Amerikos Lietuvių Politiškas Seimas".

Tarp nutarlmų buvo: "Reikalauti Lietuvai kuoplačiausios autonomijos". Įsteigtas katalikų srovės Tautos Fondas nuo karo nukentėjusiems šelpti ir autonomijos siekimui remti. Įsisteigė ir savo Amerikos Lietuvių Tautos Tarybą, kuri vadovavo jų srovės veiklai iki pat darbo galo 1922 metais, kai gauta Lietuvai de jure pripažinimas.

Brooklyne, taip pat rugsėjo 8 d., susirinko veikėjai tartis dėl seimo rengimo — dalyvavo tautininkai, socialistai ir katalikai. Kai paaiškėjo apie katalikų sumanymą rengti seimą Chicagoje, katalikai iš Brooklyno komiteto išėjo. Tautininkai ir socialistai sutarė savo bendrą seimą šaukti Brooklyne spalio 1-3 d. Tokiu būdu katalikų seimas Chicagoje liko jų vienų — srovinis. Jame dalyvavo 218 delegatų.

Į seimą Brooklyne suvažiavo 275 organizacijų įgalioti atstovai. Bet šis seimas, jau susirinkus, sroviškai plyšo, nes socialistai atvyko susitarę seimą užvaldyti ir paversti jį revoliucinių šūkių įrankiu. Suagitavę atvykti savo sekėjų daugumą, prezidiumą išsirinko iš socialistų. Svarstymams prasidėjus, jie vieną po kitos siūlė proletarinio turinio rezoliucijas, tautininkų patiektas rezoliucijas neigė ir atmetinėjo.

Šiaip taip pasiekus susitarimo įsteigti bendrą šelpimo Fondą, kai socialistai nesutiko į valdybą įleisti tautinio veikėjo iždininku, seimas suskilo. Ypač kai socialistai nesutiko su fondu remti politinį darbą Lietuvos laisvei atgauti.

Tautininkai, pajutę kuo bendras seimas virto, nutarė iš seimo išeiti ir kitoje salėje pradėjo savo seimą — įsisteigė Lietuvos Gelbėjimo Fondą, Lietuvos Autonomijos Fondą (vėliau tuos fondus sujungė į vieną) ir tautininkų partiją.

Taigi, kaip ir prieš seimus, po jų paliko trys paskiros viena kitai priešingos srovės ir ėmėsi darbo pagal savo sugebėjimus.

KATALIKAI IR TAUTININKAI BENDRADARBIAUJA IR BARASI

Pradėję paskirai su savo fondais, katalikai ir tautininkai toliau veikdami, Lietuvos laisvinimo klausimais dažnai rado bendrą kalbą ir bendradarbiavimo pagrindus. Socialistai, kuriems, kaip tada rašė katalikų veikėjas kun. V. Bartuška, "Lietuvos autonomija ir nepriklausomybė nerūpėjo — juos žavėjo tik revoliucija ir internacionalas", pagaliau iš scenos pasitraukė, ir, su 1917 metų Rusijos revoliucija, daugumai socialistų virtus komunistais-bolševikais, socialistai liko mažutė, nereikšminga, nors triukšminga, grupelė.

Tautininkų ir katalikų srovių bei fondų veikla buvo plečiama, lenktyniavimas didėjo, ginčai spaudoje buvo labai aštrūs, tačiau nė vienas tarpsrovinis ginčas nebuvo pasiekęs Lietuvai kenksmingos prasmės.

Nors pradžioje abiejų buvo kalbama apie autonomiją Lietuvai, 1917 metais obalsiai pavirto jau nepriklausomybės reikalavimus. Tautininkų Fondas buvo pavadintas Lietuvos Neprigulmybės Fondu, ir, kadangi katalikai jau turėjo anksčiau įsteigtą savo Tautos Tarybą, tautininkai įsteigė savo — Amerikos Lietuvių Tautinę Tarybą.

Abi Tarybos dirbo laikydamosi savo srovinių dėsnių, bet vis rasdavo progų suvažiuoti paieškoti kai kuriais svarbesniais žygiais sutartinės veiklos. Pasitarimai kartais pavykdavo, kartais betgi po ilgų ginčų, vadams susikirtus, iširdavo — iki kitos progos.

Lietuvai tapus rusų-vokiečių karo frontu, kada reikėjo karo nukentėjusiems skubios pagalbos, 1915 ir 1916 metais tautininkai siūlė nepartiškai dirbti šalpos darbą visų lietuvių vardu per vieną fondą. Srovinio nesutarimo žinios buvo pasiekusios ir Lietuvą. Į tai atsiliepęs kun. J. Tumas-Vaižgantas rašė: "Karti būtų ironija įrodinėti keno paduotas gabalas duonos bus alkanam sotesnis, o drapana šiltesnė."

Dr. Jonas Basanavičius iš Vilniaus 1916 metų liepos 1 d. laišku mūsų spaudai rašė: "Aš savo dienas jau baigiu. Būtų man lengviau, jei mūsų Lietuva, kurios atgimimui tiek darbo ir kovos padėta, kuri šiandien prapulties krante, turėtų ilgas gaivintojų, apgynėjų ir gelbėtojų eiles. Mums seniams, žilaplaukiams, būtų lengviau į kapus žengti, jei visi Lietuvos vaikai susispiestų į krūvą Tėvynę gelbėti. Jeigu Lietuvos žmonėms teks badu išmirti, atminkite, jie mirs su mintimi, kad jūs, amerikiečiai, galėjote juos pagelbėti, bet negelbėjote." Tie dr. Basanavičiaus žodžiai nusakė, kokioje tragiškoje padėtyje tuo metu Lietuva buvo.

ALFONSAS TYRUOLIS

RAŠTAS

Ką, lietuvi, veide tau išrašė
Perilgo laukimo diena?
Ar tą šypsnį, kaip pasaką gražią,
Kurios vis klausyt negana?

Tirpo aušros auksinės ir rytas
Tau, būdavo, viltį sakys,
O dangus, mėlynai išrašytas,
Tais burtais žavėjo akis.

Vyšnios baltąją pusnį atminęs,
Lengviau baltą žiemą nešei,
Kol pragysta padangės auksinės,
Kaip niekur pasauly, gražiai.

Žaliavai tu su liepom, berželiais
Ir vasaros saule kaitai,
O tas rugio želmuo, sodriai žalias,
Tau viltį kalbėjo šventai.

Ir dabar, kai jau visa nurimo,
Kaip tyrų šaltiny girdi
Tik balsus to brangaus atminimo,
Nemirštantį aidą širdy.

Veide kitos žemės, dangus,
Naują pasaką rašo ir rašo
O daug prakaito, sielvarto, dažo,
Ir raštas tas keistas, sunkus.

O tau mylimą saulės legendą
Užantin įdėjo namai,
Ir dėl to jų širdis pasigenda
Karštai ir neatšaukiamai.

Dr. J. J. Bielskis ir dr. M. J. Vinikas prie peticijos su milijonu parašų, prašančios JAV suteik-ti Lietuvai pripažinimą. Peticija buvo įteikta Prezidentui Hardingui 1921 metais.

Dr. J. J. Bielskis, on the left, and Dr. M. J. Vinikas at the stacked petitions with a million signatures asking the United States Government to recognize the Republic of Lithuania. It was presented to President Harding in 1921.

Formalus pirmutinis oficialus abiejų srovių reikalavimas Lietuvai jau nepriklausomybės, ne autonomijos, padarytas bendrame posėdyje New Yorke 1917 metų pradžioje ir įteikta peticija prezidentui Wilsonui ir svetimų šalių ambasadoriams. Šią rezoliuciją plačiai citavo ir Amerikos dienraščiai.

Nepriklausomybės reikalavimui suteikė didelės paspirties spaudoje 1917 m. spalio mėn. 10 d. pranešimas, kad Lietuvių konferencija Rusijoje (Voroneže) nutarė reikalauti Lietuvai visiškos nepriklausomybės.

Lapkričio 29 d. suvažiavę New Yorke tautinės ir katalikų tarybų atstovai sutarė sudaryti bendrą komitetą Lietuvos reikalu dirbti, po tris atstovus nuo abiejų tarybų (socialistai kviesti į tą suvažiavimą, atsisakė dalyvauti).

AMERIKOS LIETUVIŲ SEIMAS

Amerikos lietuvių politinė akcija parodė savo pajėgumą, kai 1918 metų kovo 13-14 dienomis New Yorke sušauktame tautininkų ir katalikų bendrame Amerikos Lietuvių Visuotiname Seime dalyvavo per 1100 delegatų.

Rengiant tą seimą, kai jau buvo žinoma apie Vokiečių siūlomą Lietuvai karalių, ir dar Nepriklausomybės aktas nebuvo paskelbtas, mūsų spaudoje buvo pakilę nepasitenkinimai dėl to karaliaus sumanymo. Tačiau seimo metu jau buvo žinomas Vasario 16-tos Nepriklausomybės paskelbimo aktas, kas nukreipė čionaitinę veiklą į pozityvią, rimtą vagą.

Seimas nutarė jungti į nepriklausomybės rėmimą visas mūsų pajėgas. Svarbesniam darbui, reikalaujant Lietuvai pripažinimo Amerikoje, įsteigtas abiejų srovių platesnis komitetas veiklai koordinuoti; į Washingtoną paskirti abiejų srovių žmonės informacijos reikalams.

Nukelta į 16 psl.

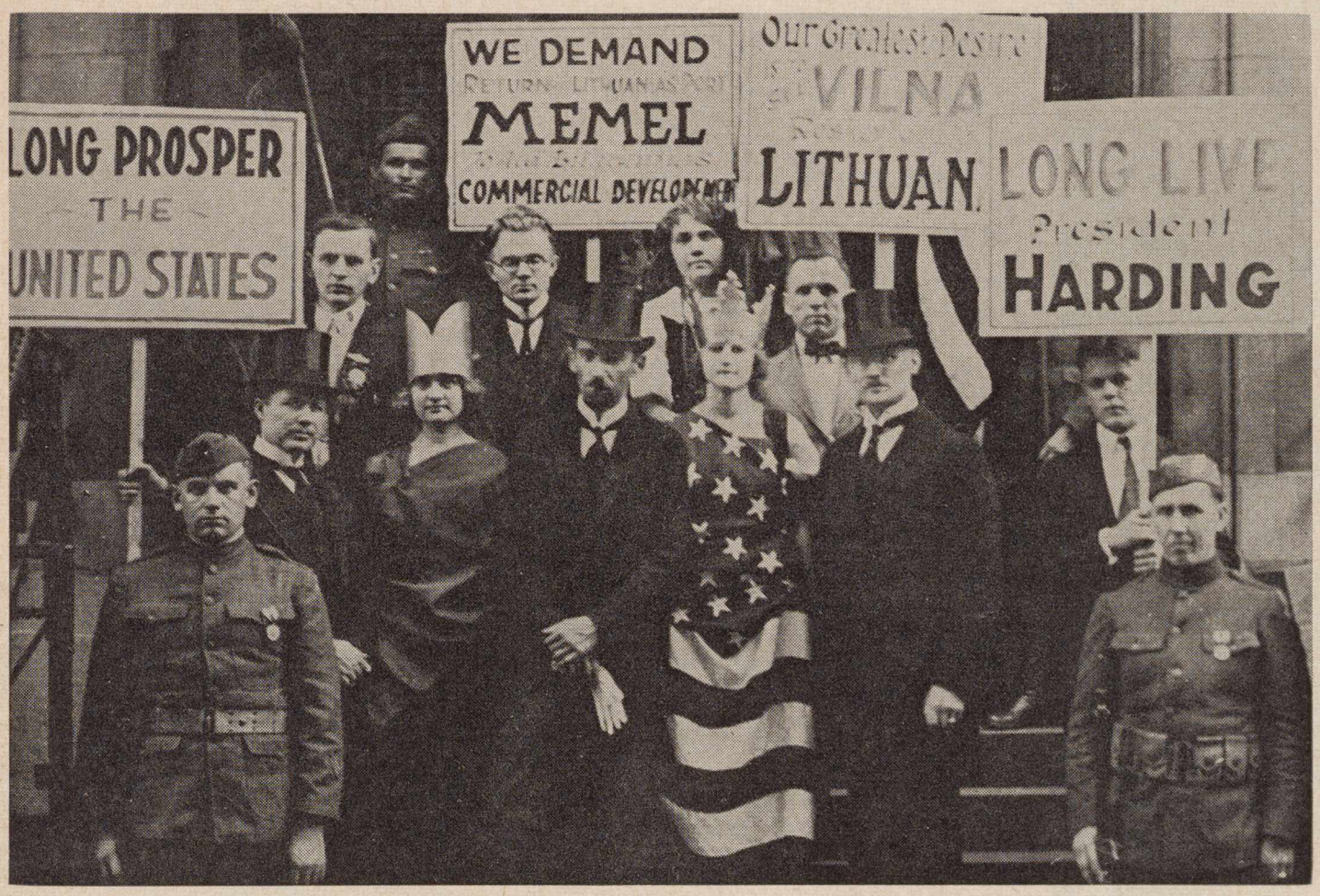

New Yorko lietuviai 1922 metais iškilmingai mini JAV suteiktą Lietuvai de jure pripažinimą.

Iš kairės dešinėn matyti (su cilinderiais) **Dr. M. J. Vinikas, Lietuvos Pasiuntinybės sekr., V. Čarneckis, Lietuvos Atstovas ir dr. J. J. Bielskis, Lietuvos Konsulas.**

Kairėj aukščiau matyti V. Širvydas, L. Šimutis, viršuj Juozas Šaliūnas.

New York Lithuanians celebrating the United States recognition of the Republic of Lithuania in 1922. In silk hats, l. to r.: Dr. M. J. Vinikas, secretary of the Legation, V. Čarneckis, charge d'affairs of the Lithuanian Legation, and Dr. J. J. Bielskis, consul of Lithuania.

AUKOS, SULAIKYTOS DVEJUS METUS

Srovinių aistrų ir užsispyrimo vienas iš daugelio pavyzdžių gali būti šis. Prezidentas Wilson paskelbė visame krašte 1917 metų lapkričio 1 dieną Lietuvos karo nukentėjusiems aukų rinkimo diena. Nors darbas prastai organizuotas, surinkta $130,000. Tos dienos aukoms Centralinį Komitetą sudarę katalikai ir tautininkai susivaržė, kuriam komitetui aukas į Lietuvą siųsti. Amerika tada jau buvo įstojus į karą. Nesutarę ir tarp savo fondų tuos pinigus pasidalinti, sutiko tą sumą pavesti Amerikos Raudonojo Kryžiaus globai. Tik po karo pabaigos, 1919 m. birželio 12 d. Raudonasis Kryžius, prie tos sumos pridėjęs dar $100,000 — už $230,000 pasiuntė į Lietuvą vaistų ir kitokių pagalbinių reikmenų.

Newarko kolonija, surinkusi daugiausia aukų Šaulių Sąjungai Lietuvoje 1921 m. ir laimėjusi pirmą lietuvišką trispalvę. Ją įteikė tuo laiku Finansų Ministerijos Įgaliotinis, vėliau Lietuvos konsulas dr. Bielskis (sėdi pirmoje eilėje su ponia).

Newark, N. J. colony was the winner of the first Lithuanian flag, in a contest in 1921, to raise most funds for the Riflemen Association.

JONAS GRINIUS Foto V. Maželis

J. GRINIAUS KŪRYBOS KELIAS

Jonas Grinius (g. 1901), literatūros ir meno teoretikas, Kauno universitetą baigęs 1926 metais, prancūzų kalbą, literatūrą ir meno istoriją keletą metų studijavo Grenoblio ir Paryžiaus universitetuose.

Nuo 1929 m. jis buvo pakviestas ir dėstė Lietuvos un-te Kaune prancūzų literatūrą ir meno istoriją. Kūrybiniame pasaulyje jis buvo tartum svečias, kartkartėmis pasirodydamas su scenos veikalu, bet į literatūros avangardą nesimušdamas. Savo veikaluose jis kėlė ne kasdieninius rūpesčius, bet "amžinąsias" problemas ir dėlto stovėjo nuošalyje nuo visų srovių ir naujovių, nežiūrint, kokiame lageryje jos būtų. O šių, kaip žinome, netrūko nei pačiame dešiniajame sparne, kuriam priklausė ir Jonas Grinius, būdamas ateitininkas, redaguodamas "Ateitį" ir kt. katalikiškus žurnalus. J. Grinius daugiau buvo žinomas kaip literatūros ir meno kritikas, kultūrininkas. Šiais metais paskirta LRD grožinės literatūros premija J. Griniui už dramą "Gulbės giesmė" atkreipia dėmesį į autorių kaip grožinės literatūros kūrėją.

Pastaraisiais metais gyvendamas Vokietijoje, J. Grinius kurį laiką vadovavo Vasario 16 gimnazijai ir daugiausia reiškėsi perijodikoje, spausdindamas knygų kritikas ir literatūros bei apskritai kultūros temomis. Pakviestas skaityti pagrindinę II Kultūros kongrese paskaitą, J. Grinius neregėtu iki šiolei mūsų spaudoje įniršio puolimu buvo taip išgarsintas, kad amerikoniškai tariant jį buvo galima pavadinti labiausiai iškeltu "metų žmogum".

Nesileidžiant į ofenzyvos šaudmenų išradingumą ir surrealizmą, tenka tik pastebėti, kad J. Griniaus kompetenciją kalbėti literatūros ir kultūros klausimais liudija jo ilgų metų rimtas ir gausus darbas nuo pat 1930 metų, kada jis apgynė disertaciją "Milašius poetas". Lietuvių literatūros moksle tai buvo viena pirmųjų kregždžių. Veikalas rodė akademinį autoriaus subrendimą ir skynė kelius naujiems poetikos darbams. Vienas iš tų naujų darbų, — savo rūšies sensacija — buvo to paties autoriaus literatūrinė studija "Putino lyrika", ilgai nesulaukusi konkurento kūrybos nagrinėjime.. Šiais veikalais Grinius pasirodė ne tik sugebąs įžvelgti į kūrėjo pasaulį, bet ir su intuicija prieiti prie kūrinio, jį suprasti ir vertinti.

Eilė perijodikoj išspausdintų knygų kritikų ir straipsnių (apie Maironį ir kt.) vėl sudarytų ne vieną J. Griniaus raštų tomą.

Į kūrybą pirmiausia žiūrėdamas kaip į meno veikalą, J. Grinius nepalieka užmiršęs ar paneigęs kūrinio idėją. Krikščioniškuosius principus gyvenime laikydamas aukščiausiu žmogaus veiksmų mastu, J. Grinius išdrįsta tai pasakyti ir vertindamas grožinės literatūros veikalus. Kaip savo laiku atviras ir drąsus buvo "Altorių šešėly" romano vertinimas, taip dabar be jokios etiketės yra J. Griniaus parašyta V. Alanto, J. Gliaudos ar A. Škėmos veikalų kritika (dėl pastarojo ir sukelta Škėmos kanonizatorių audra). Jei Jakštas kadaise buvo pavadintas "kritiku, kuris nesvyravo", tai J. Grinių galėtume vadinti "kritiku, kuris nepataikavo".

Gilindamasis į kūrybos kritiką, J. Grinius neaplenkė nė dailės pasaulio. 1938 m. išėjo jo knyga Grožis ir menas, 1940 — Vilniaus meno paminklai, o 1956 m. už veikalą Lietuvos kryžiai ir koplytėlės J. Grinius gavo "Aidų" skiriamą mokslo premiją.

Pirmąjį scenos raštų bandymą „Pavasariui šviintant" J. Grinius išspausdino Atėities žurnale 1929 m. jis išleido dramą "Sąžinė". Abu tuodu veikalu buvo statomi provincijos scenose. Po to autorius lyg ir nutilo. Tai buvo profesoriavimo metai. Vėl su dramine kūryba Jonas Grinius pasirodė jau būdamas tremtyje, "Aiduose" išspausdindamas pirmą Gulbės giesmės versiją ir probleminę - psichologinę dramą Stella Maris. Perijodikoje spausdinti veikalai pas mus paprastai nenagrinėjami, tat ir šios dramos liko "užmirštos". Dėmesį atkreipė J. Grinius su nauja drama , pavadinta "žiurkių kamera' kur komunistinės okupacijos ir rezistencijos sąlygose iškeliama nauja Antigonos versija. Dėl kai kurių enkavedistinių scenų žiaurumo, ją statant buvo pridėtos pastabos, kad vaikai į vaidinimą neįleidžiami.

Rankraštyje autorius turi komediją "Vėjai".

Premijutoji "Gulbės giesmė" yra antrasis Aiduose spausdinto veikalo variantas, perrašytas eilėmis. Spaudoje jis jau pateko ant kritikų dantų ir susilaukė kontraversinių vertinimų. Skaitytojai ją sutiko su retu susidomėjimu ir pirmąją laidą išpirko dar prieš premijos paskyrimą. Visokių kelių, pasirodo, reikia, kad knyga sudomintų skaitytoją. Blogiausia ne tik knygai, bet ir autoriui, kai apie juos tylima. Gyvename tokiame amžiuje, kad žmogus laukia tik sensacijų. Vieni jas sudaro dirbtinai, liguistai, kitus, kaip štai J. Griniaus atveju, dėmesio centran išstumia sensacijų kombinatoriai. (jb)

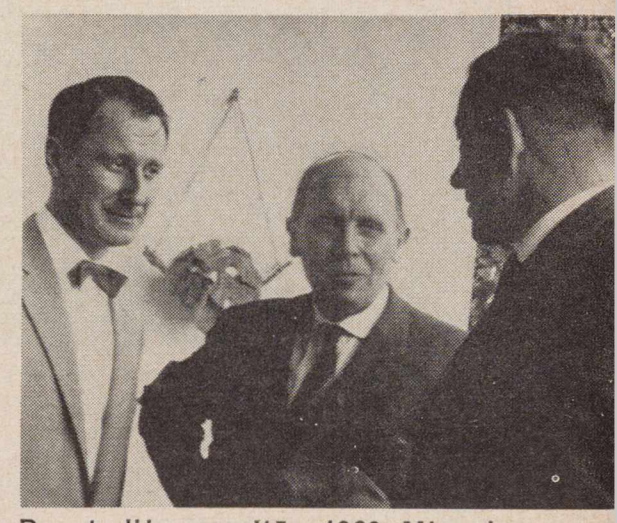

Po studijų savaitės 1960 Miunchene: Dr. K. J. Čeginskas, dr. J. Grinius ir dr. A. Maceina.
Dr. J. Grinius in a conversation with friends. Foto M. Vėtra

Studijų savaitėj Koenigsteine 1959: dr. Jonas Grinius — dienos pirmininkas, Alina Grinienė — sekretorė, diskusijas užrašo magnetofonu.
Dr. J. Grinius with his wife Alina.
Foto V. Krištolaitis

Romoje netoli Kolizėjaus 1950 metais dr. J. Grinius, saulės kepinamas, studijuoja meno paminklus.
Dr. J. Grinius in Rome.
Foto P. Jurkus

Kad lietuviškas žodis nenusilptų...

Jono Griniaus kalba, pasakyta LRD premijos už jo "Gulbės giesmę" įteikimo iškilmėse

Gerbiamieji lietuvių rašytojai ir brangūs tautiečiai!

Didelė staigmena ir didelis džiaugsmas man yra Lietuvių Rašytojų Draugijos premija, paskirta už "Gulbės giemę". Tas džiaugsmas man yra keleriopas. Todėl prašyčiau leisti man jį paaiškinti.

Pirmiausia ši premija yra nesuinteresuota, nes Lietuvių Rašytojų Draugija per ją nesiekė jokios kasdieninės naudos, arba praktiško tikslo, kaip kartais siekiama geros spausdintinos medžiagos laikraščiui. Lietuvių rašytojų premija yra tarp pačių gražiausių premijų, kuriomis lietuvių mecenatai tenori atžymėti rašytojo darbą, į jį atkreipti lietuvių dėmesį, kad žmonės brangintų lietuvišką žodį ir jo kūrybą. Lietuvių rašytojams tai yra didelis paskatas ir drauge džiaugsmas.

Antra, Lietuvių Rašytojų Draugijos premija yra tęsinys nepriklausomos Lietuvos valstybinės premijos, kuri buvo skiriama taip pat praktiškai nesuinteresuoto davėjo, kaip Lietuvių Rašytojų Draugija. Gražu, kad mūsų draugija sunkiomis aplinkybėmis garbingai tęsia Lietuvos valstybės tradicijas, laukdama to laiko, kada Lietuva vėl bus laisva ir galės nepriklausomai atlikti pareigas savo vaikams. Todėl džiaugsmas, kad šiemet Lietuvių Rašytojų Draugija įjungė į tų tradicijų garbę, pastatydama mane tremty šalia Jono Aisčio ir Bernardo Brazdžionio, kuriems buvo suteiktos valstybinės premijos nepriklausomoj Lietuvoj. Ar gi tai maža garbė? Argi nemalonu būti įrikiuotam tarp F. Kiršos, Vaičiulaičio, Mazalaitės, Radausko, Tulauskaitės, Bradūno, Andriušio, Andriekaus ir kitų, kuriuos Lietuvių Rašytojų Draugija yra atžymėjusi savo premijomis?

Tačiau tarp Lietuvos valstybinės premijos ir Lietuvių Rašytojų premijos yra ir vienas nemažas skirtumas. Vastybinei premijai pinigai buvo paimami iš Lietuvos valstybinio iždo, kur savo mokesčius sudėdavo piliečiai. Tuo tarpu Lietuvių Rašytojų Draugijos premija yra laisvų aukų pasėka. Kiekvieneriais metais vis atsirasdavo lietuvių, kurie per mūsų draugiją aukodavo lietuviško žodžio dailiajai kūrybai. Tai truko ilgiau negu dešimtį metų. Žinau, kad ir šiemet nebuvo kitaip. Ir šiemetinė premija sudėta ne iš lobių, bet dažnai iš darbo pajamų, suaukotų tų geros širdies lietuvių, kurie atsisakė savo patogumų dalies, kad lietuviškas žodis nenusilptų pasauly. Ir lietuvių rašytojui nėra nieko brangesnio, kaip šitokios gerų širdžių aukos. Kol bus šitokių lietuviškų aukų, lietuvių rašytojas žinos, kad jis tremty nėra paliktas vienas su savo vargais, sielvartais ir darbais.

Pagaliau mane džiugina ir tai, kad Lietuvių Rašytojų Draugija savo premijų eilėj šiemet pirmą kartą pažymi dramą. Ir juo maloniau, kad ta drama, "Gulbės giesmė", vaizduoja žymios lietuvės, Barboros Radvilaitės meilę ir kančią drauge su jos vyro Žygimanto meile bei jo ištikimybe. O Barbora Radvilaitė taip pat yra buvusi savotiška tremtinė, svetimųjų niekinama, persekiojama, nuodijama.

Barbora Radvilaitė jauna buvo išleista už nebejauno Goštauto ir anksti tapo našle. Nors ir garbingos šeimos dukra, bet ji tebuvo provincijos našlė. Tik per Žygimanto Augusto meilę jai sušvito karalienės viltis. Nebijodama tremties persekiojimų Lenkijoj, su Žygimanto pagalba ji pasiekė karalienės vainiko. Deja, tik tada, kada mirtis jau buvo nebetoli. Žygimantui ji paliko neužgydomą dvasinę žaizdą. Kad ir aplinkybių spaudžiamas, kad ir klysdamas, jis lig mirties pasiliko ištikimas Barboros Radvilaitės atminimui. Jis įvykdė tai, ką jis plūstantiems senatoriams buvo pasakęs:

Aš jai priesiekiau – šventą kryžių
/bučiavau.
Ir aukso žiedą. Jo nelaužysiu.
Ji amžinybei pasiliksiu. Man
ta priesaika brangesnė už visas
karalystes pasauly.

Todėl džiugu, kad knyga, kurioje tie ištikimybės žodžiai parašyti (jie ir istoriški), *susilaukė oficialaus rašytojų pripažinimo ir aukų tų geraširdžių, kurie sudėjo premiją. Dėkui už tai visiems ir visoms.*

Jūsų

J. Grinius

Miunchenas, 1963. II. 4.

ORFĖJO PĖDOMIS

O maniau, kad ir aš, kaip Orfėjas,
Vien su alksnio birbyne gailia
Vandenynus priversiu ir vėjus
Susikaupti ramybe gilia...

O maniau – mano alksnio birbynės
Vienas garsas gailus ir lakus
Anta kalno senus ąžuolynus
Vers ratelį pašokt, kaip vaikus...

O maniau, kad ėreliai ir žvėrys
Susirinkę vėl romūs klausys,
Kai birbynės graudumas ir gėris
Suskambės, kaip skaudus ilgesys...

O maniau, kad ir akmenį kietą
Sugraudins taip birbynė mana,
Jog jis ims atsikels ir iš vietos
Pajudės su gaidos aimana...

O maniau, kad ir pragaro dvasių
Abejumas pajaus ir supras –
Euridikę birbyne išvesiu
Į pasaulio niekus ir aistras...

O maniau, kad birbynės gailumą
Ir jo esmę bei prasmę pajus,
Kad Orfėjo kelius ir klaikumą
Tau atskleis tas graudumas gajus...

Jonas Aistis

ROMA JELOVECKAITĖ-DAPŠIENĖ

LAUKIMAS

Sugrįžk į kalnus – džiaugsis vėjai,
Galėsiu atsiskirt su vienuma.
Kalbėsimės rankas sunėrę,
Ir aš tau būsiu artima...

Ir tu sakysi:
"Toliuos aš neradau žmogaus,
Kuris neleistų man sugrįžti į namus."
Ir glostysiu aš tavo veidą mielą...
Kalnuos gyvent vėl gera bus.

Tu man kalbėsi:
"Ilgesys lydėjo
Mane svetur dažnai."
Ir pražydės nuliūdę kalno gėlės
Ir meilė skleisis, lyg lankų žiedai. – –

– – – – –

Užmiršk jau kalnus! Nusibodo vėjams
Tavęs belaukti veltui tiek dienų...
Pabiro mano plaukuose jau sniegas,
Ir... tau sugrįžt į kalnus per vėlu.

AUKSO ĄSIS

Trijų veiksmų komiška pasaka

Spektaklio vinietė dail. T. Valiaus.

Visos foto — P. Petručio

"Aukso žąsies" premjera įvyko pernai metų gruodžio 15 d., gruodžio 16 d. buvo pakartota Jaunimo Centro salėje, Chicagoje. Veikalas susilaukė 1300 žiūrovų, buvo priimtas labai palankiai. Spaudė atsiliepė gerai.

Dekoracijos ir kita dailės priežiūra — dail. Telesforo Valiaus, muziką parašė Zigmans Lapinas, choreografija — Aldonos Valeišaitės, grimas ir perukai Stasio Ilgūno, apšvietimas — Stasio Gasiūno ir Romualdo Urbono, specialūs šviesos efektai — Vytauto Valkos, garsų efektus tvarkė Dalia Bylaitienė.

Dalis vaidintojų ir pati režisorė Birutė Pūkelevičiūtė (ji taip pat ir veikalo autorė, už šį veikalą konkurse laimėjusi $1000 premiją) gyvena Montrealyje, Kanadoje.

Vaidino: V. Janulevičiūtė, Stasė Kielaitė, B. Pūkelevičiūtė, Viltis Vaičiūnaitė, E. Vilutienė, K. Almenas, L. Barauskas, V. Juodka, V. Macieža, J. Kelečius, R. Stakauskas ir K. Veselka.

"Aukso žąsies" pagrinde yra to paties vardo Brolių Grimų pasaka. Nors tiktai III-jame veiksme veikalas pilnai atsiremia , savo originalią versiją. Šiaip jau autorė panaudojo savo fantaziją ir kūrė laisvai, duodamą originalų dalyką. Ką simbolizuotų toji stebuklinga "aukso žąsis", dėl kurios, niekeno neprajuokinama karalaitė prasijuokė? Greičiausiai tai negirdėtas, neregėtas džiaugsmas, toks, kaip ir laimė. Tai pasaka apie džiaugsmą, apie šypseną, apie laimę, be kurių pasaulis aptemęs, kaip ir toji Kleopo Aštuntojo karalystė.

Views from the play Golden Goose.

KELI "AUKSO ŽĄSIES VEIKĖJAI:

1. **Prologo dainius** (L. Barauskas);
2. **Liūdinti Karalaitė** (Vida Janulevičiūtė);
3. **Ponia Teodora, kanclerio našlė** (Eglė Vilutienė);
4. **Rūmų juokdarys Pikis** (Kazys Veselka)

SAMANĖLĖ:

Man ratelis dūzgia, ūžia —
Verpia apdarą gegužio,
Verpia rudenio šilkus,
Vasarėlės vainikus...
Tam, kad džiaugtųsi visi
žemės grožio dovana,
Nes akimirka šviesi
Gali būti — kiekviena...

Scena iš III veiksmo.

Samanėlė — B. Pūkelevičiūtė.
Pikis — Kazys Veselka.

Nuošalioj rūmų salėj, vidurnaktį, tariasi keuri, krašto likimu susirūpinę, dvariškiai:

Karalaitė — kaip žvaigždutė,
O liūdna, liūdna, liūdna...
Kas čia būtų? Kas čia būtų?
Gerbiamieji — nežinia...

Scena iš I veiksmo.
Fortunatas, karalijos astrologas — Jonas Kelečius, Admirolas — Vytautas Juodka, rūmų Daktaras — Romas Stakauskas ir ponia Teodora — Eglė Vilutienė.

FORTUNATAS:

Gi virėjams šios pilies
Įsakei, karaliau, tu
Dar papildomu raštu,
Anspauduotu ir slaptu:
"Mes, Kleopas Aštuntasis,
Nuo šiandien globosim žąsį.
Tenebus ji patiekta
Nei troškinta, nei kepta,
Nei rūkyta, nei virta
Ant karališkojo stalo..."

Rūmų Daktaras — R. Stakauskas, ponia Teodora — E. Vilutienė, Admirolas — V. Juodka, Karalius — Leonas Barauskas, Fortunatas — J. Kelečius.

LIETUVIAI ŽURNALISTAI LIETUVOJ IR IŠEIVIJOJ

Vl. Mingėlos paskaita iš liet. žurnalistų istorijos — Liet. žurnalizmas Lietuvoj ir išeivijoj. — Liet. žurnalizmo istorija 70 metų senumo. — Detroito žurnalistai dirba.

Ne žemės derlingumu, ne drabučių įvairumu, ne šalies malonumu, ne miestų bei pilių stiprumu gyvuoja tauta, bet labiausiai išlaikymu ir vartojimu savo kalbos, kuri didina ir laiko visuomenę, jos santaiką ir brolišką meilę. **Mikalojus Daukša,** 1599

Mikalojaus Daukšos prasmingi žodžiai paskelbti prieš 363 metus niekad nebuvo labiau prasmingi kaip šiandien, netekus lietuvių tautai laisvės ir savo valstybės. — Šiais žodžiais-motto Vladas Mingėla pradėjo paskaitą (1963.I.20) LžS-gos Detroito skyriaus nariams.

1892 m. liepos 12 d. Antanas Milukas (tuo metu jis buvo "Vienybės Lietuvninkų" redaktorius) nuvykęs į Plymoutho lietuvių parapijos 40 valandų atlaidus, po pamaldų, sukvietęs suvažiavusių kunigų susirinkimą, kalbėjo apie lietuvių spaudos nedalią ir spaudos žmonių vargus. Pabrėžė, jog neorganizuotumas tai didžiausias pasisekimo stabdis. Milukas iškėlė lietuvių žurnalistų sąjungos reikalingumą. Kodėl, jo manymu, lietuviai žurnalistai negalėtų vien tik iš plunksnos duoną valgyti? Kodėl jie blogesni už gydytojus, inžinierius, saliūnų savininkus ir kitus profesionalus?

Tame susirinkime dalyvavo visa

Scena iš "Aukso žąsies" II veiksmo.

eilė jau tuomet spaudą rėmusių ir į laikraščius rašiusių kunigų: A. Burba, P. Abromaitis, S. Pautienius, K. Mašiotas, J. Zlotožinskas, M. Pėža ir kiti. Tad prieš 70 metų jaunasis ekskleirikas Milukas ugningu žodžiu ragino įsteigti žurnalistų profesinę sąjungą. Visiems susirinkimo dalyviams pritarus, Milukas pasiūlė tai sąjungai ir vardą "Rašliavišką draugystė". Nustatytas mėnesinis mokestis 5 doleriai — šios draugijos rėmėjams. Tokių žurnalistų mecenatų, apytikriai, buvo 26 žmonės. Po metų jie nario mokestį pakėlė iki 10 dol. mėnesiui. Buvo sudarytas fondas, kurio pinigais buvo mokami honorarai. Nepavyko nustatyti tikrojo apmokamų žurnalistų kiekio. Žinoma tiek, kad honorarą gaudavo V. Šliakys, M. Davainaitis, Silvestraitis, dr. V. Gaigalaitis.

Įstatuose pasakyta: "Rašliavos draugystės tikslas — ugdyti lietuvių žurnalistų profesionalų kadrus. Toliau įstatai byloja: "Rašliavos draugystės kūrėjai siekia sudaryti luomą lietuviškų literatų-žurnalistų, kurie vien tik iš literatūrinės kūrybos duoną galėtų valgyti, ir tokiu būdu — toje dirvoje — galėtų prisidėti prie mūsų rašliavos vertės išugdymo."

Toliau savo paskaitoje Vl. Mingėla paminėjo prieš II pasaulinį karą — 1935 metais — New Yorke suorganizuotą Lietuvių spaudos klubą. Nenustatyta, kiek ilgai šis žurnalistų klubas veikė. 1935-36 metais tam klubui priklausė šie spaudos darbuotojai: dr. M. J. Vinikas — pirm., S. E. Vitaitis — vicepirm., V. F. Jankauskas — sekr., K. J. Paulauskas — II sekr., kun. A. Milukas — iždi., P. Bajoras — II finansų sekr., M. L. Vasil (Vosylius), V. Bukšnaitis, B. J. Schegaus, V. Daukšys, M. Kižiutė, J. Tysliava, dr. A. Petrika, A. S. Trečiokas, P. Bukšnaitis,

Reikia konstatuoti faktą, kad be atlyginimo dirbančiųjų organizacijų amžius trumpas, tos organizacijos trapios (? Red.).

Toliau savo paskaitoje Vl. Mingėla paminėjo laisvos Lietuvos LžS organizavimąsi. 1921 m. gegužės 11 d. Pabaltijo žurnalistų suvažiavimo klausimams aptarti susirinko Kaune šie asmenys: kan. J. Tumas-Vaižgantas, J. Laurinaitis, A. Klimas, A. Busilas, B. Damskis, dr. E. Draugelis, J. Kriščiūnas, J. Pajaujis, B. Sruoga, A. žukauskas- Vienuolis, A. Voldemaras, V. Biržiška ir dr. Ch. Eljasevas.

Buvo išrinkta LžS organizacinė komisija šio sąstato:

J. Laurinaitis, V. Biržiška, dr. Ch. Eljasevas; komisija buvo veikli ir pramatanti; jos nuopelnas, kad 1921 m. gegužės 30 d. Pabaltijo konferencija įvyko Kaune. Latviai atsiuntė 10 žurnalistų delegaciją, estai 8. Konferencijai pirmininkavo dr. E. Draugelis, vėliau latvis Švabe ir estas Anderkopps.

1922 m. sausio 31 d. Kaune buvo sušauktas žurnalistų ir literatų-rašytojų steigiamasis susirinkimas. Dalyvavo J. Tumas-Vaižgantas, M. Šalčius, Br. Prapuolenis, J. Laurinaitis, A. Bružas, K. Kristutis, J. Pronskus-Aklasmatė, P. Ruseckas, A. Klimas, J. Strimaitis, M. Bagdonas, K. Samajauskas, A. žukauskas-Vienuolis, P. Budvytis. Pirmininkavo J. Tumas. sekretoriavo A. Klimas. Nors oficialiai pas Apskrities viršininką buvo įregistruota 1922 m. sausio 31 d., tačiau buvo nutarta LžS užuomazga (įsisteigimo data) laikyti 1921 m. gegužės 11 dieną.

Įdomu būtų nustatyti Lietuvių žurnalistų susiorganizavimo datą. Kurios reikėtų laikytis? Yra trys žurnalistų organizavimosi datos: 1. 1892 m. liepos 12 d. Plymouth, JAV; 2. 1921 m. gegužės 11 d. Nepriklausomoje Lietuvoje ir 3. 1946 m. — pasitraukus iš Lietuvos, Hanau mieste, Vokietijoje.

LžS Detroito skyriaus susirinkimo š. m. sausio 20 d. dalyviai (iš kairės): **Alf. Nakas, Jadvyga Damušienė, Kostas Jurgutis, Marija Sims, Vyt. Kutkus, Erna Garliauskienė, Stasys Sližys, Stasys Garliauskas; II eil.: Vladas Mingėla, Alf. žiedas, Anelė žiedienė, Petras Januška, Stašienė, Algimantas Astašaitis ir Jonas Gaižutis.** Foto J. Gaižutis

Detroit chapter of the Lithuanian Journalists' Ass'n meeting on Jan. 20th.

Taip pat reikėtų žinoti, kad svarbiausieji LžS organizatoriai yra šie vyrai: 1. **Kun. A. Milukas,** įsteigęs 1892 m. liepos m. 12 d. Plymouth, — taigi prieš 70 metų; 2. **Kan. J. Tumas-Vaižgantas,** laikytinas Nepriklausomos Lietuvos LžS-gos steigėju, — 1921 m. gegužės 11 d., taigi prieš 42 metus; 3. **Dr. J. Purickis,** 10 metų buvęs LžS pirmininku ir daugiausia turįs nuopelnų sąjungai ir lietuviams žurnalistams.

Baigdamas paskaitą Vl. Mingėla iškėlė skaudų žurnalistų organizacijos gyvenime dalyką — jau trys metai numarintą LžS-gos veiklą. Skyriai našiai veikia: Čikagos, Detroito skyriai dirba savarankiškai; girdėti, kad organizuojasi Los Angeles, Clevelando, o gal ir New Yorko spaudos darbininkai. Tik centro valdyba New Yorke tyli. Kas daryti? — klausia prelegentas. Jo nuomone, reikia ryžtis ir organizuotis iš apačios. Jis pareiškė esąs tikras, kad šiemet LžS centro valdyba bus išrinkta naujai. Lietuvių Kultūros Kongrese buvo įgalioti Vladas Mingėla ir Antanas Gintneris, kad susisiektų su buvusia centro valdyba. Jeigu šioji nepadarytų rinkimų, tuomet tuo pasirūpintų Čikaga ir Detroitas.

LžS-gos Detroito skyriaus valdyba. Sėdi (iš kairės) **Vytautas Kutkus, pirm., Marija Sims, vicep., Vl. Mingėla, iždi., stovi: Algimantas Astašaitis, narys, P. Januška, sekr.**

Committee of the Lithuanian Journalist's Association in Detroit.

Po paskaitos vyko įdomios ir naudingos diskusijos. Vladas Mingėla pasiūlė prie Detroito LžS skyriaus steigti jaunųjų žurnalistų sekciją. Pasiūlymas priimtas vienu balsu. Skyriaus nariai priėmė nutarimą, kad Vladas Mingėla ir A. Gintneris paskubintų LžS centro valdybos rinkimus.

Tame pat žurnalistų susirinkime aptarti Detroito žurnalistų spaudoje paskelbti straipsniai — iškeltos jų gerosios ir blogosios pusės. Savikritiką pravedė V. Mingėla. Įvertinti šių skyriaus narių straipsniai: Alg. Astašaičio — Al. Gimanto, Alf. Nako, Vl. Mingėlos, Stasio Garliausko, Stasio Sližio, Kosto Jurkučio, Alf. žiedo, Marijos Sims ir kt.

Detroito žurnalistai dirba.

V. S.

žurn. V. Mingėla skaito paskaitą "žurnalizmas Lietuvoj ir išeivijoj".

Foto J. Gaižutis

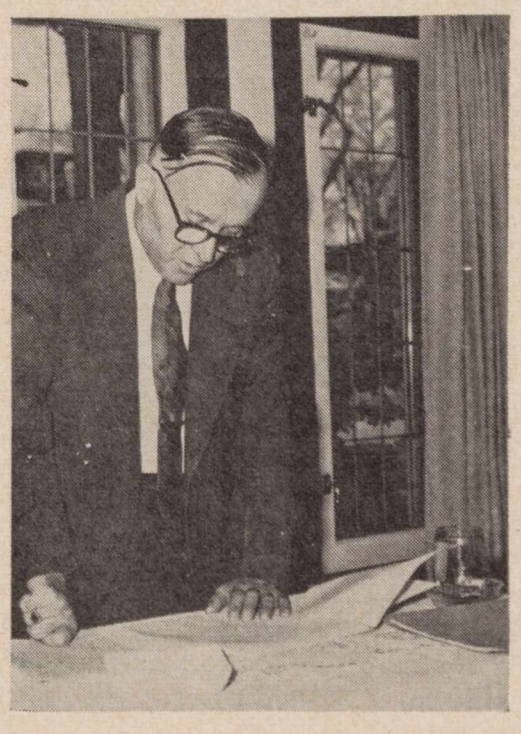

KNYGOS *IR* AUTORIAI

V

GEDIMINAIČIŲ MIRTIES AGONIJA

Jono Griniaus "Gulbės giesmės" architektonika

ELENA TUMIENĖ

J. Griniaus veikalo pavadinimas simboliškas ir intryguojantis. Vien tik vardas, veikalo dar visai neskaičius, sukelia eilę klausimų. Kieno gi čia "gulbės giesmė"? Barboros Radvilaitės? Ar žygimanto Augusto? Karalijos? Tėvynės? O gal dar kieno kito?.. Kažkodėl buvo laukta ir tikėtasi (bent mano!), kad kūrinio centre stovės nelaimingosios lietuvių bajoraitės, karalienės Barboros likimas. Šį įspūdį buvau susidariusi ir iš dramos fragmentų, skaitytų prieš keliolika metų "Aidų" žurnale. Vienok per Lietuvių Rašytojų Draugijos premijos įteikimo iškilmes Los Angeles mieste V. Mitkutės ir A. Polikaičio gražiai perteiktame veikalo ištraukos dialoge tuojau patraukė dėmesį įdomus ir autoriaus savitai sukurtas karaliaus žygimanto Jaunesniojo asmuo. Perskaičius veikalą paaiškėjo, kad šioje istorinėje dramoje (taip ją autorius pavadino) pagrindinis veikėjas yra žygimantas Augustas, paskutinis Gedimino dinastijos Did. Lietuvos Kunigaikštis ir Lenkijos Karalius. Iš tikrųjų šis veikalas tai jo (ž. Augusto) tragedija, arba, Barboros žodžiais sakant, tragedija "vyro ir, be to, karaliaus" (35 p.). Šie du dalykai kūrinyje neatsiejamai surišti, nes žygimanto Augusto tragiškoji meilė apsupta fonu, į kurį įpinti įvykiai ir priežastys, vedančios į Gediminaičių dinastijos pabaigą, o su ja ir į lietuvių-lenkų didžiosios valstybės žlugimo pradžią.

Istorija paprastai vaizduoja žygimantą Augustą kaip motinos išlepintą vaikiną, nedidelių gabumų, menkos erudicijos ir silpnos politinės nuovokos valdovą. Šitoks žmogus tragedijos neišgyvena. Jonas Grinius savo "Gulbės giesmėj" sukūrė kiek kitokį žygimanto Augusto tipą, ir kas žino, ar šis paveikslas nėra arčiau realybės negu šaltos objektyviosios istorijos mums paliktasis. Tiesa, J. Grinius niekur neteigia, kad paskutinysis Gediminaitis nebūtų buvęs motinos pernelyg lepintas ar apsuptas dvaro intrigų, pagundų ir linksmo gyvenimo. Anaiptol, tą jis itin stipriai pabrėžia, nors dramatiškai to ir neparodo. Tačiau paminėtosios savybės tai tik vienas karaliaus asmenybės aspektas, nes žygimantas Augustas, kaip ir kiekvienas žmogus, savyje nešiojasi, pasak autoriaus, ir gražių ypatybių, gerų norų. Jis sugeba logiškai ir šaltai galvoti, nesvetima jam lengva pašaipa ar švelnus humoras. Jis svarsto, planuoja, veikia. Savo nuostabiai meilei lieka ištikimas iki mirties, o, kai supranta tikrąją padėtį ir savo tragiškąjį likimą, pakelia kančias su karališka poza ir vyriška kantrybe. Kaip karalius ir paskutinė dinastijos atžala, išeities nebamato; kaip žmogus, pasiduodamas mylimosios amžinojo moteriškumo kilninančiai įtakai (renesansas!) pasirįžta gelbėti savo sielą, o, be to, jam tipingu riteriškumu įvykdyti ir mylimosios paskutinį prašymą — išlaikyti valstybę katalikišką. Pastaruoju žygiu jis tartum galutinai realizuoja savo sentėvio karaliaus Jogailos aspiracijas.

Šioms mintims išvystyti J. Grinius įvedė kaip atomazgą šeštąjį veiksmą ir pavadino veikalą "istorine drama", nes kai Barbora miršta ir žygimantas Augustas pamato savąjį kelią ir likimą tragedija aristoteline prasme būtų baigta. Kad ir pats rašytojas savo gilia menine intuicija jautė, jog šis veikalas yra pirmoje eilėje tragedija, liudija jo apsisprendimas kūrinį patiekti poetine forma — eilėmis, apie ką suminėta veikalo pradžioje pridėtame autoriaus žodyje. Klausimą, ar šeštasis veiksmas yra pateisintinas ir kokia jo reikšmė visam kūriniui pabandysime spręsti vėliau.

Nėra jokios abejonės, jog žygimantas Augustas yra tikra tragiškas herojus tradicine žanro prasme. Jis, kaip minėta, labai sudėtingas žmogus, pilnas priešingumų ir kompleksų. Jame aiškiai matyti jo didžiųjų sentėvių būdo ypatybės: Gedimino atsargus galvojimas, diplomatija, Jogailos mistiškumas, gal būt Kęstučio ritieriškumas, o Algirdo ambicijos. Bendrai ryškūs jame ir tipingi lietuviško kantrumo bei humaniškumo bruožai. Antra vertus, jame matyti ir jo motinos italės staigumas, temperamentas, kartais jo kalbos būdas, o taip pat pasireiškia ir renesanso laikotarpio susidomėjimas menu, lenkiškoji ironija ir kita. Pradžioje gali pasirodyti, kad aplinka, auklėjimas, karaliaus tėvo senatvė, valstybės padėtis, bajorų savimeilė ir sauvaliavimai veda jį į pražūtį, bet, įsigilinus paaiškėja, jog pagrindinė jo tragedijos priežastis, kaip kad ir turi būti, glūdi pačiame jame. Tai yra jo paties silpnybė moterų atžvilgiu,, kurios rezultatas yra karaliaus neišgydomoji liga, sunaikinanti jau pačioje užuomazgoje kiekvieną jo didžiosios meilės vaisių. Ši jo savybė (tragizmo kompleksas) nuveda žygimantą Augustą kaip žmogų ir kaip karalių į tragišką pabaigą.

Tuo būdu "Gulbės giesmė" yra pirmoje eilėje charakterio tragedija, kuri labiausiai populiari moderniais laikais. Veiksmas joje sumažintas iki minimumo, nes čia pamažu rutuliojama žmogaus vidaus drama, nors ir valstybės tragedijos fone. Aischilo "Prikaltas Prometėjus" yra šitokios charakterio tragedijos prototipas. Kaip žinoma, 'Prikaltame Prometėjuje" vyriausias herojus visai negali judėti. Iš Prometėjaus kalbų su jį lankančiais bei iš monologų sužinome, kas darosi jo sieloje. J. Grinius gi pastato savo veikėją į įvairias situacijas ir, parodydamas mums žygimanto Augusto elgesį, jo veiksmus, jo reagavimą įvairiose padėtyse, atidengia, arba, geriau sakant, leidžia sekti jo tragiškąjį gyvenimą. Tam tarnauja ir karaliaus meilės Barborai epizodas, kurio reikšmė tačiau yra dar svarbesnė, nes epizodas turi komplikuotą savitą intrygą. Iš tikrųjų Barboros Radvilaitės meilė ir mirtis tai lyg tragedija žygimanto Augusto tragedijoje ir intryga — platesnėje intrygoje, sustiprinanti, pagilinanti visą veikalą ir suteikianti kūriniui sielą ir universalumą. Abi intrygos yra ne dirbtinai sulydytos, bet poetiškai suaugusios į vieną organišką, meninį vienetą.

Barboros Radvilaitės asmuo autoriaus sukurtas su dideliu kruopštumu. Jos būdo savybės išryškintos ir pabrėžtos. Barbora moteriška, bet ne lengvabūdė ar tuščia. Leisdamas nuolat kitiems veikėjams komentuoti jos grožį ir patrauklumą, autorius iškelia jos jautrumą, nervingumą ir gal vieną įdomiausių charakterio bruožų — greitą orientaciją ir savotišką diplomatiją, žmonių pažinimą, kaip pavaizduota jai siūlant Lenkijos primui kardinolo kepurę. Tai būdo ypatybės, kurios jos broliui Radvilai Rudajam būtų labai reikalingos, bet kuris, deja, jų neturi. Kaip žmogus, Barbora ne be silpnybių. Ji pasiduoda palydovių įtakai, smalsumui, tiki burtams ir prietarams. Šios savybės ją nuveda į tragediją, nes ji tiki dėl savo silpnumo patekusi į karalienės Bonnos pinkles, kankinasi ir miršta. Be abejo, aplinka didele dalimi prisideda prie nelaimingojo karalienės Barboros likimo bet vėliau paaiškėja, kad didžiausios jos nelaimių priežastys glūdi jos mylimajame. Dėl to Barbora be galo tragiška. Gal ir pati tragiškiausia iš visų dramos veikėjų, nes, bešališkai sprendžiant, jos kaltė tik ta, kad ji pateko į nesveikai pulsuojančio gyvenimo tėkmę, į istorinių įvykių, dvaro intrygų, šeimos ambicijų, visokeriopo nuosmūkio, šalto egoizmo ir kitokių fenomenų sankryžą, kurioje jai — trapiam "vyturėliui", nors ir turinčiai geriausių norų, išlikti neįmanoma. Iš dalies Barbora simbolizuoja pačią Lietuvą, jos grožį, jos lyriškąją sielą, kuri atsispindi tėvynės liaudies dainose, kuri tačiau merdi ar nebetenka efektyvumo rafinuotame, dirbtiname pasaulyje. Gal šičia glūdi visa Gediminaičių ir senosios Lietuvos tragedija, kadangi mūsų kunigaikščiai besivaikydami svetimus dievus per vėlai teišgirsdavo savojo "vyturėlio" giesmę, per vėlai atsikreipdavo su meile į savąją Lietuvą, ir ji nebegalėjo nei jų, nei pati savęs beišgelbėti. Ta prasme žygimanto Augusto tragedija yra ir visos jo dinastijos tragedija. Jo "gulbės giesmė" yra Gediminaičių galingosios epochos kulminacinis taškas, tragiškoji jų mirties agonija...

Kiti veikėjai daug mažiau individualizuoti. Kai kurie iš jų, pvz. Mykalojus Radvila Rudasis beveik visai statiškas, net jo "krembliai" nieko originalaus neturi. Abu Radvilos atstovauja patriotinės, protu ir apskaičiavimu paremtos lietuviškos politikos užmačias, kurios, deja, atsimušusios į žygimanto Augusto asmeninę tragediją, supuvusią aplinką ir intrygų, nesutarimo tinklą, lieka bevaisės. Karalienė Bonna, tamsiųjų vakarų renesanso savybių įsikūnijimas, yra gana įdomus ir stiprus charakteris, visiška priešingybė senajai Radvilienei; tai irgi turi savąją reikšmę. Abu vyskupai, bajorai, net čigonė, kurie daugiau ar mažiau išvystyti kaip asmenys, yra parinkti kaip tipingi įtakų, srovių, nuomonių bei šalių atstovai. Jie sudaro pagrindiniams veikėjams foną, apsupa visą veikalą atitinkama savita nuotaika.

Jono Griniaus didelis tautinis sąmoningumas ir gilus įsijautimas į tragiškąją tėvynės kančią bus paskatinęs jį perkelti grynai asmeninę tragediją į platesnę perspektyvą, suteikiant kūriniui istoriškai teisingą tautinį-istorinį rėmą ir išplečiant veikalą į šešis veiksmus. Tuo būdu visa šalia būtinės ir moralinės prasmės įgavo dar platesnę, žemiškesnę, politinę ir istorinę prasmę. Todėl tai — "gulbės giesmė" ne tiek Barboros Radvilaitės ir ne vien žygimanto Augusto, bet tai ir jo atstovaujamos Gediminaičių dinastijos, o gal ir visos lietuvių-lenkų valstybės "gulbės giesmė". Todėl autorius ją ir pavadino istorine drama.

Mėgstantiems grynai klasinę tragedijos formą šis autoriaus sprendimas gal ir nelabai patiktų, bet juk modernus skaitytojas šiandien taip domisi istorija, jaučia laiko ir įvykių pulsą, turi savo nuomonę politiniais klausimais ir net herojuje mato pirmiausia žmogų. Tad jam be abejo autoriaus pasirinktoji forma turi atrodyti įdomesnė, pilniau atvaizduojanti gyvenimo realybę. Iš tikrųjų autorius moderniškai ir labai meniškai išsprendė savo pasirinktą problemą. Įdomiausia, jog net išplėsdamas istorinį-politinį momentą jis vistiek pasiliko klasinio žanro atstovu dėl savo santūrumo ir griežtos atrankos. Barboros ir žygimanto realioji — ne fikcinė — gyvenimo ir meilės istorija pilna giliai dramatiškų, spalvingų ir beveik pikantiškų detalių, kurias kito tipo rašytojas būtų be abejo panaudojęs sensacinėms scenoms. Būdinga tai, kad J. Grinius visai neparodo žygimanto Jaunesniojo ankstyvesnio gyvenimo atvejų, bet susikaupia tik paskutiniam jo tragedijos aktui — jo "gulbės giesmei".

Šiuo trumpu nagrinėjimu tepa liesta dalinai tik sudėtinga Jono Griniaus dramos konstrukcija ir pagrindiniai veikėjai. Visai neužsiminta apie dramos poetinį stilių. (Apgailėtina daugybė korektūros klaidų!) Nėra abejonės, kad šis brangus įnašas į mūsų literatūrą susilauks dar daug nagrinėjimų. Džiugu, jog ši drama buvo L. R. D. atitinkamai įvertinta.

TAUTOS PRAEITIS

Prieš kurį laiką Chicagoje pradėta leisti "Tautos Praeitis", istorijos ir gretimųjų sričių neperiodinis žurnalas, kurį gerai redaguoja rašytojas Česlovas Grincevičius. Iki šiol jau išėjo keturios knygos, atseit keturi žurnalo numeriai, sudarą pirmąjį tomą, kurio apimtis siekia 660 didelio formato puslapių. Tai stambus įnašas į objektyvų Lietuvos istorijos tyrinėjimo lobyną.

Pastarajame Praeities numery yra visa eilė rimtų studijų, liečiančių įvairias praėjusių amžių Lietuvos sritis. Prof. Z. Ivinskis, tas darbščiausias archyvų tyrinėtojas, šiuo metu jau metų metus įsiknisęs į Vatikano archyvų lobius, rašo apie Lietuvos valstybingumo išplėtimą slavų erdvėje, iškeldamas daug iki šiol nežinotų faktų. Prof. Ivinskis taip yra įgudęs į savo darbą, kad jis sugeba rašyti taip laisvai ir įtikinančiai, lyg viską pats būtų matęs ir pergyvenęs. Tikras kalbamo dalyko žinojimas yra viena dr. Ivinskio raštų gerųjų ypatybių.

Dr. J. Remeika nagrinėja Lietuvos prekybą Nemunu iki 1430 metų. Ši studija, kaip disertacija, vokiečių kalba išspausdinta 1928 m. Dabar autorius duoda lietuvišką redakciją, žymiai papildytą ir iš naujo perredaguotą. Puspenkto puslapio nurodytų šaltinių, kuriais autorius naudojosi ar kurie tą temą liečia, rodo autoriaus platų dalyko išstudijavimą.

Kun. dr. K. Matulaitis duoda Bychovco kronikos vertimą, drauge parašydamas jai įvadą ir komentarus. Pati kronika gana įdomus dokumentas. Tik jos autorius Bychovcas, nebūdamas filologas, vietomis prasilenkia su tiesa ten, kur jis etimologizuoja vietovardžius. Pvz. Jurbarkas (kronikoje rašomas Jurborkas) pagal Bychovcą esąs sudarytas i škunigaikščio vardo Borkas ir Nemuno ištakos vardo Jūra. Tuo tarpu gi mes žinome, kad kadaise vietoje šių dienų Jurbarko stovėjo vokiečių pilis Georgenburg, kurią lietuviai ėmė tarti Jurbarku. Taip pat naiviai aiškinama ir Lietuvos vardo kilmė. Jis esąs kunigaikščio Kerniaus sudarytas iš lotynų litus K r a n t a s ir tuba d ū d a, taigi Litubania. Vietiniai žmonės, nemokėdami lotyniškai, pradėję savo kraštą vadinti Lietuva užuot Litubania. Toks aiškinimas, žinoma, neišlaiko jokios kritikos. Kauno vardas kildinamas iš Palemono sūnaus Kuno vardo. Tiek kunigaikščio Palemono istorija, tiek ir pati Bychovco vietovardžių etimologija daug kur yra romantiškos fantazijos kūrinys, o ne moksliško tyrinėjimo išdava. Ta kronika Narbuto paskelbta 1846 m. Vilniuje. Ilga laiką abejota jos autentiškumu ir laikyta paties paskelbėjo T. Narbuto falsifikatu, nes nežinota autoriaus (dėl nutrupėjusios metraščio pradžios). Kaip dabar dr. Matulaitis aiškina, reikalas paaiškėjęs tik 1959 metais, kai atrasti Aleksandro Bychovco laiškai iš 1834-9 metų; iš tų laiškų matyti, kad Bychovcas tikrai pasiuntė Narbutui tą Lietuvos metraštį. Jis galėjo būti rašytas XV amžiuje. Rašytas gudų kalba. Iš rasto nukentėjusio originalo nežinomo asmens perrašytas maždaug XVII-XVIII a. Metraštis baigiams 1270 metais, kai Tranaitis nužudė Tautvila ir kaip nuo keturių suokalbininkų žuvo Trainaitis, nužudęs Mindaugą.

Įdomiai šiandieną skamba kronikų pasakojimas, vietomis primenąs šventraščio stilių: "Trainaitis gi siuntė pasiuntinį pas savo brolį Tautvilą į Polocką, ir taip sakydino: tu brolau, ateik patsai, pasidalysime žemę ir Mindaugo turtus. Anas gi, Tautvilas, atvykęs pas jį, pradėjo galvoti, kaip užmušti Trainaitį, o Trainaitis tą galvojo apie Tautvilą.

Ir dar Tautvilo ketinimus atskleidė jo bajoras polockietis Prokopijus. Trainaitis pasiskubino ir užmušė Tautvilą, ir pradėjo valdyti vienas. Po to gi pradėjo galvoti Mindaugo arklininkai, keturi bernai, kaip jiems lengviau užmušti Trainaitį, kai jis eis į pirtį praustis. Anie numatė geriausią laiką ir taip užmušė Trainaitį, ir tokis buvo Tranaičio gyvenimo galas."

Nepaprastai įdomus yra kun. V. Badganavičiaus straipsnis apie lietuviškos žegnonės kilmę. Autorius kruopščiai ir įtikinamai aiškina, iš kur atsirado mūsų žegnonėje žodis Dievas, kai tuo tarpu lotyniškoje žegnonės formulėje yra tik Tėvas (In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti). Tai verta susidomėjimo teologinė problema, kurią kadaise jau A. Mažiulis savo studijoje apie lietuvišką krikščonybę buvo užkliuvęs. Autorius apžvelgia istoriškai, kaip Dievo Tėvo idėja pateko Trejybės formulėn; ją turime ir kalbame Apaštalų išpažinime (Tikiu į Dievą Tėvą visagalį...); bet jos nėra krikšto ir žegnojimosi formulėse. Po ilgų nagrinėjimų ir pastabos, kad latviai taip pat savo formulėje turi Tėvą (Dieva Teva un Dela...), priminęs, kad pirmuoju Vakarų krikščionybės židiniu baltų žemėse yra buvusi Ryga, autorius daro prielaida, kad tą formulę Bažnyčiai kas nors akceptavo Rygoje.

Šiame numeryje yra ir daugiau straipsnių, kurie bus įdomūs ypač istorijos mylėtojams. (Xx).

Mergaičių kvartetas — Gepnerytė Puodžiūnienė, Aleknavičienė, Mackonytė — dainuoja partizanų dainas "Partizanų" knygos programoje. Sienoje matyti minėjimo motto, paimtas iš partizanų poezijos.

AKADEMIJA KNYGAI

Sausio 27 d. Lietuvių Fronto Bičiulių apygardos valdybos iniciatyva visuomenei buvo pristatyta J. Daumanto "Partizanų" antroji papildyta laida, kurią prieš Kalėdas išleido "Į Laisvę Fondas".

Dalis kultūrininkų J. Daumanto "Partizanų" knygos pristatyme Chicagoje sausio 27 d. Iš kairės: "Į Laisvę Fondo" pirm. dr. K. Ambrozaitis, Į Laisvę žurnalo red. St. Daunys, dail. Br. Jameikienė, dail. A. Valeška, kun. dr. A. Baltinis, foto žurn. P. Petrutis, muz. B. Pakštas ir kt. Foto B. Lungys

Valandos laikotarpyje Kostas Bružas parduoda 55-tą "Partizanų" knygos egzempliorių. Jei visos knygos būtų perkamos taip, kaip "Partizanai", lietuviškos knygos padėtis išeivijoje būtų tikrai šviesi.

The Friends of the Lithuanian Front in Chicago presented the 2nd edition of 'P'artisans" by J. Daumantas in special program for the occasion.

"Partizanų" knygos pristatymas visuomenei Chicagoje netikėtai virto partizanų pagerbimo akademija. Ta proga Tėvų Jėzuitų koplyčioje atlaikytos pamaldos už knygos autorių J. Lukšą-Daumantą ir kitus žuvusius partizanus; mišias atlaikė ir pamokslą pasakė kun. J. Vaišnys, giedojo solistas St. Baras. Pamaldose ir akademijoje dalyvavo daug žmonių. Akademijos metu apie rezistencijos herojiškumą kalbėjo dail. B. Jameikienė (jos kalba išsp. "Draugo" vasario 16 kultūros priede), o apie partizano įnašą lietuvių literatūron — mokytojas D. Velička. Aktoriai A. Kėželienė ir K. Oželis paskaitė ištraukų iš J. Daumanto knygos, mergaičių kvartetas padainavo partizanų dainų, o buvęs J. Daumanto klasės draugas sol. B. Jančys padainavo solo.

Akademijos metu parduota 55 "Partizanų" knygos egzemplioriai. Iš viso jau parduota netoli 1000 egz. Šie skaičiai ir nuotaikos liudija, kad partizanų kultas gyvas išeivijos širdyse, kad jų kraujo aukos ir neturintieji pavyzdžio didvyriškumo žygiai tampa įkvėpimu lietuviams jų išlikimo kovoje. (vb)

NAUJOS KNYGOS

Atsiųsta paminėti

Lėk, sakalėli. Lietuvių dainorėlis. Dainos atrinko komisija: Ses. M. Bernarda SSC., Jer. Ignatonis, J. Kreivėnas, B. Markaitis, SJ., A. Skridulis. Redagavo J. Kreivėnas. Visos dainos su gaidomis. Išleista I JAV ir Kanados Lietuvių Dainų Šventės, buvusios 1956 m. Chicagoje, komiteto lėšomis. Chicago, Ill., 1962. 114 psl. Kaina nepažymėta.

Naujasis Testamentas ir Psalmai. Mūsų Viešpaties ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus Naujasis Testamentas. Išleido The British and Foreign Biblie Society, 1961, London. 161 psl. Kietais viršeliais. Kaina nepažymėta. Galima gauti: American Bible Society, 450 Park Ave., New York 22, N. Y.

N. T. Iš graikų kalbos vertė kun. Algirdas Jurėnas, Harvardo Un-to doktorantas. Šiuo metu jis verčia Senojo Testamento dalį, bendradarbiaujant visų Amerikos lietuvių evangelikų bažnyčių atstovams dvasininkams.

Rinktinė Nr. 12, 1963. Nidos Knygų klubo leidinys. 80 psl. Išeina kas trys mėnesiai. $0.50.

Šiame numeryje spausdinama daugiausia atsiminimai apie Maironį. Kita — apie M. Biržišką, Kudirką, A. Purėną ir istorinio turinio rašiniai bei smulkmenos.

Dabartinės Lietuvių Kalbos žodynas. Apie 45.000 žodžių. 990 psl. Antroji laida, išleido Terra Chicagoje, 1962 m.

Tai okupuotoje Lietuvoje išleisto žodyno nusovietinta laida. Nuvalytas nuo komunistinės propagandos, šis žodynas padarytas reikalingu ir naudingu kiekvienam lietuviui. Apie jį teks kitu atveju plačiau parašyti.

"Lietuvių Dienų" Leidykla dar turi

nedidelį skaičių

Vytės Nemunėlio

MEŠKIUKAS RŪDNOSIUKAS

Dail. V. Stančikaitės-Abraitienės
spalvotos iliustracijos
Kaina $2.

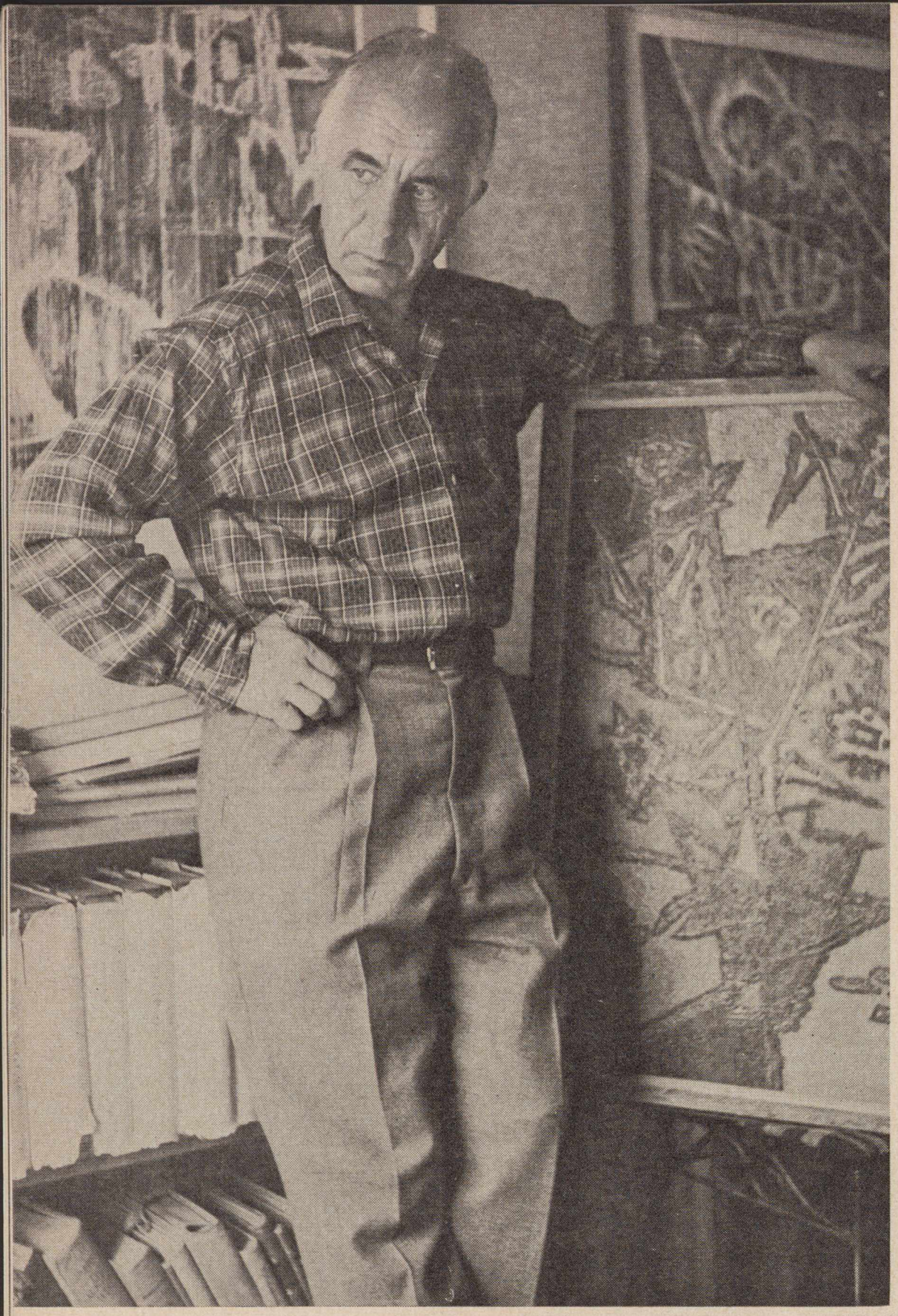

ANTANAS TAMOŠAITIS savo studijoje, Kingston, Ont., Canada

ŽVAIGŽDELĖ LIETUVOS ŽMOGUI

Dailininko A. Tamošaičio kūrybon pažvelgus

Begaliniuose žvaigždynuose, mėlyną naktį spinduliuojančiuose virš mūsų galvų, esama daugybės nežinomų, neišaiškintų, nematytų pasaulių. Ieškąs žmonijos žvilgsnis amžių amžiais smigo ir sminga į tas neaprėpiamas erdves. Ir atranda. Pamažėle, retai, žiūrėk, ir išryškėja naujas, nežinotas žvaigždynas arba vieniša, nė kieno anksčiau nematyta žvaigždė, dabar tokia skaisti, kad net akį veria.

žmogaus kūrybos erdvė, gal,dar didesnė, dar beribesnė, negu tie spinduliuojantieji žvaigždynai. Kiek ten pasaulių?! Niekas neatspės. Tūkstančius metų menininkai visa aistra braunasi į tą beribę erdvę, ieškodami naujos, nematytos, originalios žvaigždės. Tik labai nedaugeliui pavyksta ją surasti. Kartais mažytę, vos spindinčią, o kartais tokią skaisčią, tokią žavinčią, kaip Dantės, kaip Rafaelio, kaip Bethoveno.

Besiveržiančių iš kasdienybės į naujus pasaulius menininkų labai daug. Didžioji jų dalis suklumpa, paaukoja save ieškojimams ir pasimeta klystkeliuose, dažnai net nežinodami nieko neatradę, o besidžiaugią netikrais, dirbtiniais, menkaverčiais blizgučiais, pigiu ieškotos žvaigždės pakaitalu. Tokius me-

A. Tamošaitis

RUDAKAKLĖ. Akvarelė

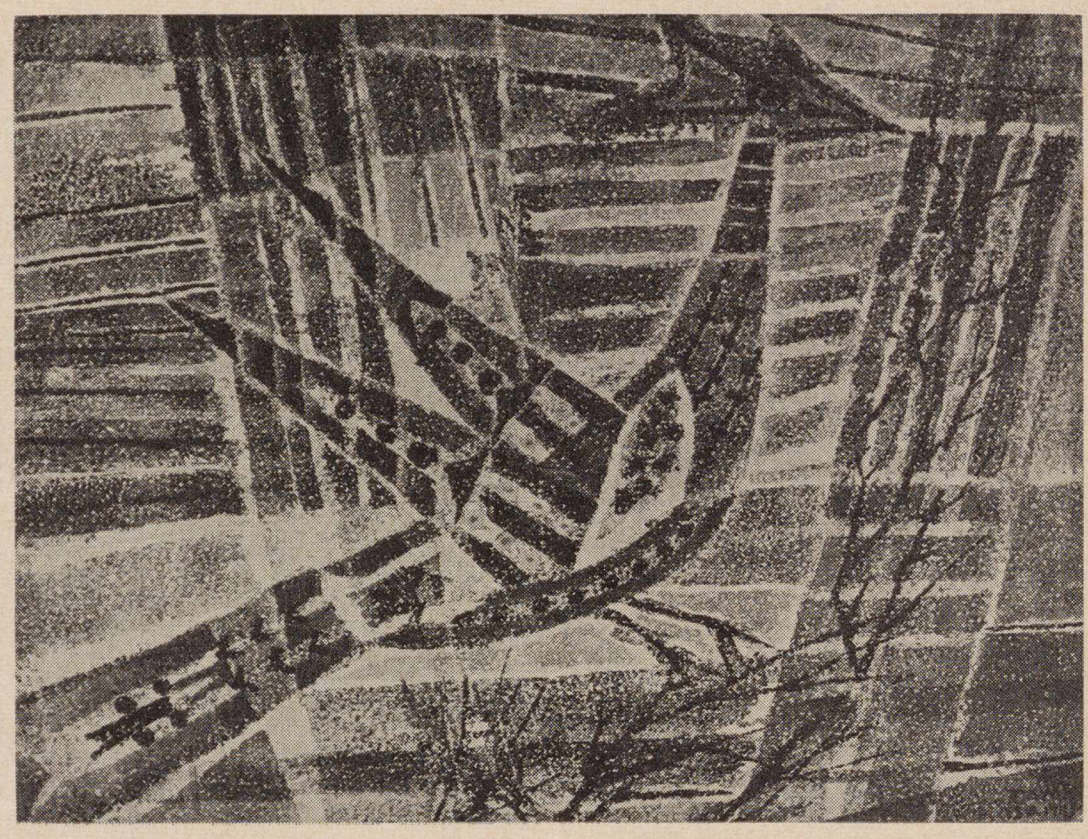

A selection of art work by Antanas Tamošaitis from Kingston, Ont.

1. Steps in the plain. 2. Redbreast. 3. Sproutings from the dephts. 4. The neighbours homestead. 5 Friendship among the boats.

Plokštumų žingsniai Tapyba
Iš A. Rūko rinkinio

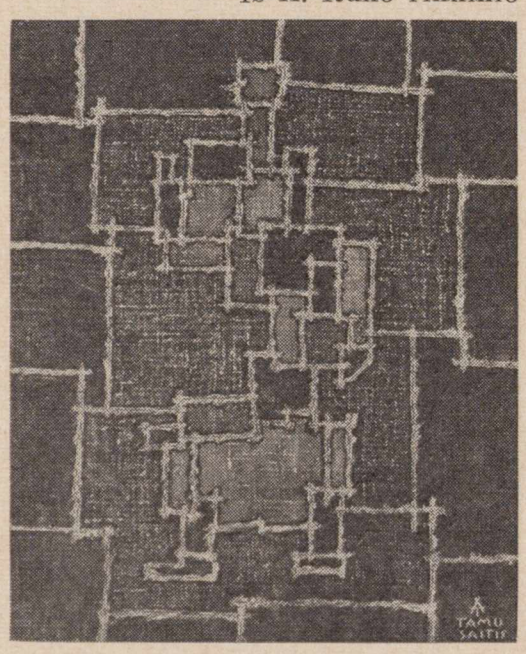

GELMIŲ PUMPURAI ➧
Akvarelė
Iš "Draugo" rinkinio

A. Tamošaitis

KAIMYNŲ KIEMAS. Tapyba.
Iš dail. A. Varno rinkinio

Keliaujant nuo vieno kūrinio prie kito, paliekant jį, dar kartą sugrįžtant prie to paties, Čikagos didmiestyje palengvėle atgijo seniai paliktos Lietuvos vaizdas, kupinas dar vaikystėje giliai įsmigusių ir gyvenimo dulkių apneštų, bet niekuomet neišdilusių detalių. Štai, visa eilė trobelių, kokias palikome gimtajame kaime ir pirmojo skyriaus piešybos sąsiuviniuose, jeigu laiko kandys jų nesugraužė. O čia — tarytumei, iš visos Lietuvos sunešti, sukaupti ir savo begaliniu liūdesiu galingi rūpintojėliai, lyg nematomais sparnais nešą tave į mistikos pasaulį. Ten — gėlės, tokios tobulos savo neaprėžtumu, kokios žydėjo jaunučių mergaičių kuparėliuose arba didelėje geltonkasės nuotakos skrynioje. Ir žuvys, ir gaidžiai, ir medžiai, ir grėbliai, ir klumpės, ir dar didesnė daugybė daiktų daiktelių, kurie, tokie, kaip tuose paveiksluose, tegalimi tik tame krašte, kuris vadinasi Lietuva ir yra kūręs savo originalią kultūrą ilgus šimtmečius.

Daugelyje Antano Tamošaičio paveikslų kalbėtos detalės visiškai išnyksta lygių, ramių spalvų plokštumose, originalių, sava technika atliktų linijų rezginiuose. Man tokie paveikslai dar įdomesni, dar ar-

Pabaiga 17 psl

nininkus retai kas įsimyli, gal tik snobai, kuriems įmantri poza labiau rūpi, negu esmė, kuriems koks nors išskaičiavimas brangesnis už nemeluotą dvasinę šilumą. Todėl tad tik labai nedidelis skaičius garsiai šaukiančių (vartojant bendrinį terminą) modernistų pažeria mums nematytų žvaigždžių spindėjimą, kalbant ne vien tik apie mūsų kiemą, bet plataus pasaulio mastu.

Dabartis, nežiūrint visokiausių negerovių, nepasisekimų, kartėlio ir nusivylimų, visuomet truputuką įsimylėjusi pačią save. Mes turime gyventi dabartyje, o ateities akiračiai tegu lieka tiems, kurie gyvens po mūsų. Tatai daug patogiau, jaukiau ir paprasčiau. Dėl to didžioji dauguma mylime rutiną, kasdienybę — visa tai, kas mums aišku, suprantama, kas tik švelniai tejaudina emocijas, nepurto jų, kaip audra vienišą medį ant kalno. Menininkas taip pat yra šios dienos žmogus, ir jam daug patogiau, paprasčiau, lengviau eiti seniai pramintu kasdienybės taku, negu blaškytis beribėje ieškojimų erdvėje, nežinant, ar tikrai surasi žvaigždelę. Ir tokių kasdienos menininkų pati didžiausia dauguma. Mes juos mylime, nes jie labai netoli nužengę nuo mūsų, jie mums padovanoja ne naujai atrastus pasaulius, bet tą pačią mūsų aplinką, mūsų kasdienybę, mokamai ją apdailinę, pagražinę, kaip liuksusinį desertą pirmos eilės restorane.

Kai aš pirmą kartą įžengiau į Antano Tamošaičio paveikslų parodą, pasijutau iš visų pusių apsuptas keistais, nei užuomina anksčiau nematytais, originaliais darbais, ir pirmas pirmiausias įspūdis buvo— palik kasdienybę už šios parodos durų. Įspūdis buvo nesitikėtas todėl, kad Antaną Tamošaitį žinojau nuo senų laikų, kaip akademinio pobūdžio dailininką, kaip mūsų tautodailės didelį išmanytoją ir mokytoją.

Paveikslų parodų lankytojai kiekvienas kitaip smaguriauja meno puota. Štai, moteris, susikaupusi, įbedusi akis į vieną mažiuką paveikslą, stovi prie jo nuostabiai ilgai, tarytumei aplinkui daugiau nieko nebūtų. O čia jaunas vyriškis matuoja didelę drobę akimis, prieina arčiau, vėl atsitraukia, vėl prieina, net pirštu paliečia, ieškodamas kažin kokios glūdinčios paslapties. Trečias perbėgo visą parodą, atsisėdo, paslėpė galvą tarp rankų ir, tarytumei, savo vizijose atkuria, atgaivina matytus vaizdus. Aš esu iš tų, kurie skuba viską pamatyti, viską aprėpti greitai, kad nepradingtų pirmas didysis įspūdis, o tik paskiau sugrįžtu prie pavienių paveikslų.

Skubėjau ir Antano Tamošaičio parodoje nuo vienos drobės prie kitos, nuo vieno kūrinio prie kito, vis labiau suglumdamas, vis daugiau nustebdamas. Įspūdis buvo didelis ir naujas, nesitikėtas, nelauktas, bet gaiviškas. Teko grįžti prie paskirų paveikslų vėl ir vėl ir vėl. Pamažėle šioje modernių drobių galerijoje ėmė ryškėti mano asmenybės pasisavinimas, savin įsiurbiąs, savaip formuojąsis naujas Antano Tamošaičio man padovanotas vaizdinis pasaulis. Pats dailininkas jį matė ir kūrė, gal būt, visai kitokį, visai ne tą, kuris užgimė ir išryškėjo manyje. Tačiau tie skirtumai būtini, jie mūsų (kūrėjo ir stebėtojo) neišskiria, bet, priešingai, suglaudina, — mes susikalbame be žodžių. (Viena iš modernaus meno stiprybių yra toji jėga, kuri įgalina kiekvieną asmenybę atrasti paveiksluose savą, kitokį, originalų pasaulį, besiremiantį į tą, kurį dailininkas savo vizija ir technika sukūrė. Kas visiškai priešinga realistiniam [plačia žodžio prasme] menui, kurį tenka savintis tik tokį, kokį dailininkas pateikia).

LAIVŲ DRAUGYSTĖ. Tapyba.
Iš inž. P. Dauknio rinkinio

AMERIKOS LIETUVIŲ ĮNAŠAS

Atkelta iš 6 psl.

Tų metų pabaigon, kai jau karas buvo baigtas, veiklai prireikė apimti kelias sritis. Srovėms rūpėjo kontaktai su Lietuvoje veikiančiais vienminčiais, rūpinantis, kas Lietuvą valdys. Tuo pat laiku reikėjo dirbti čia, kad Lietuva iš viso būtų pripažinta. Valdžios sluogsniuose Washingtone vyravo mintis nedalomos Rusijos, dar tikint, kad bolševikų revoliucija gali žlugti, taigi ėjo stipri propaganda Lietuvą nuo Rusijos neskirti. Imtasi darbo informuoti State Departmentą ir per kongreso atstovus ir senatorius daryti spaudimą į vyriausybę įrodymui, kad Lietuva turi teisę į nepriklausomybę, ir reikalauti jos pripažinimo.

Tuo reikalu jau nuo 1917 m. iržėlio mėn. dirbo Lietuvių Informacijos Biuras Washingtone, įsteigtas Amerikos Lietuvių Tarybos ir dr. J. J. Bielskio vadovaujamas.

Lapkričio 8 d. New Yorke įvyko labai svarbus abiejų tarybų posėdis sudaryti bendro pildomojo komiteto pilną sąstatą, kurin išrinkti: Dr. J. Šliupas, inž. Tamas Norus, kun. J. Žilius, adv. K. Česnulis, dr. J. J. Bielskis — jie gyvens Washingtone, ir J. O. Širvydas, M. J. Vinikas, Jonas Liutas, A. B. Strimaitis, Julius Kaupas, L. Šimutis, adv. J. S. Lopatto — nariai kituose miestuose. Pirmininku išrinktas inž. Norus, sekretorium — kun. J. Žilius.

Inž. Norus (Naruševičius) buvo iš Rusijos atsiųstas su Bachmetjevo misija Amerikoje kerenskinę valdžią gelbėti, bet bolševikų revoliucijai ją nušlavus, Norus stojo dirbti Lietuvai, tapęs svarbiu tautininkų talkininku.

MILIJONO PARAŠŲ RINKIMAS

Pagaliau, de facto Lietuvos pripažinimui savaime įvykus, reikėjo dirbti už de jure pripažinimą, ir tas pareikalavo dar pusketvirtų metų įtempto darbo, pasiaukojimo ir kartu rūpinimosi pačią Lietuvą remti jos kare prieš bermontininkus, bolševikus ir lenkus.

Greta kitko, iškilo naujas darbas — atkirsti lenkų ir jiems parsidavusių amerikiečių spaudos žmonių propagandą, kurie tikrino, kad lietuviai esą tik nepasitenkinę atsimetėliai nuo Lenkijos, ir kad jų pripažinimui nėra prasmės. Savo propagandai lenkai panaudojo ir Amerikoje pagarsėjusį pianistą Paderevskį.

Savo atkaklia, taktiška veikla ir plintančia įtaka lietuviai pradėjo įgauti daugiau ir daugiau draugų spaudoje ir kongrese Washingtone; ten vienas po kito kongreso atstovai įteikinėjo rezoliucijas, reikalaujančias Lietuvą pripažinti.

Reikėjo dirbti ir užsienyje, ir dr. Šliupas su inž. Norum 1919 m. vasario 4 d. buvo deleguoti į Londoną įsteigti pirmutinę Lietuvos atstovybę Anglijoje.

Jiems išvažiavus, pergrupuotas vykdomasis komitetas, pirmininku išrinktas M. J. Vinikas, sekretorium kun. Žilius, informacijos biuro vedėju Washingtone liko dr. J. J. Bielskis, dabartinis Lietuvos konsulas Los Angeles mieste.

1919 metų balandžio mėn. vykdomasis komitetas pravedė milijono parašų ant peticijos įteikti prezidentui Washingtone rinkimą. Parašai buvo renkami iš įtakingų amerikiečių, ne vien iš lietuvių. Darbas visais atvejais buvo nelengvas įrodinėti amerikiečiui profesoriui, redaktoriui, biznieriui ir kitam, kas ta Lietuva ir kad ji turi istorinę teisę į nepriklausomybę.

Kai Amerikos Karinės Prekybos Taryba Washingtone nuėmė blokadą persiųsti į Lietuvą pagalbą ir reikmenis, tuomi jau buvo aiškus de facto pripažinimas. Duota leidimas siųsti pinigus saviškiams. Karo nukentėjusių šelpimo taryba ir Raudonasis Kryžius sutiko padaryti pašalpą atiduodant 1917 metais lietuvių surinktas aukas $130,000, sulaikytas Amerikoje, kai anuomet lietuviai nesusitarė, kam į Lietuvą siųsti ir perdavė Raudonajam Kryžiui Washingtone. (Kaip jau minėjau, su pridėtais $100,000 iš amerikiečių pasiųsta į Lietuvą $230,000 vertės vaistų ir kt.).

LAISVĖS VARPAS LIETUVAI

1919 metais išsiplėtus Lietuvoje karui su pasikėsinusiais naują valstybę sunaikinti, lietuviai, latviai, estai ir ukrainiečiai surengė New Yorke didelę protesto demonstraciją prieš lenkus. Rezoliucijos pasiųsta Tautų Sąjungai ir Amerikos vyriausybei, reikalaujančios sulaikyti lenkų grobimus.

Lietuvių kolonijose ėjo gausus aukų rinkimas Lietuvai ginti.

Tautininkai sumanė sušaukti dar vieną seimą, bet katalikų srovėje pritarimo nerado, nors seime daugelis katalikiškų organizacijų ir dalyvavo. Socialistai seimą irgi boikotavo.

Seimas įvyko birželio 9-10 dienomis ir buvo labai sėkmingas: į Chicaga suvažiavo apie 340 delegatų iš plačios Amerikos draugijų. Visuomenė seimą gausiai parėmė, prisiusdama net $8000 aukų. Seimas priėmė eilę rezoliucijų persiųsti į Versalio taikos konferenciją. Paprašė Lietuvą atsiųsti į Ameriką savo atstova. Įsteigta Lietuvai Gelbėti Draugija. Seimas išrinko "Lietuvos" redaktorių B. K. Balutį atstovu į Versalio Taikos konferenciją, kur jis su kitais amerikiečiais lietuviais ir su Lietuvos delegacija darbavosi kelis mėnesius. Pasiekta gerų rezultatų Lietuvos naudai. Balučio kelionė į Paryžių ir abiejų srovių delegacijų išlaikymas buvo finansuojamas tautininkų ir katalikų fondų.

Šiame seime Chicagoje kilo sumanymas padovanoti Amerikos lietuvių vardu Lietuvai Laisvės Varpą. Visuomenei dar suaukojus $6000 varpo padirbdinimui ir nuvežimui į Kauną, darbui vadovaujant seimo įgaliotam adv. J. B. Bagdžiūnui-Borden, varpas išlydėtas iš Chicagos su didelėmis iškilmėmis.

Priešams Lietuvą puldinėjant, 1919 metų vasarą buvo sumanyta organizuoti jaunus lietuvius vykti Lietuvos ginti.

Nežiūrint gausių stambių aukų, surenkamų Lietuvai ginti, dar kilo sumanymas sukelti lietuvių tarpe penkių milijonų dolerių Laisvės Paskola, kuriai pravesti atsiųsti iš Lietuvos Jonas Vileišis ir puk. Povilas Žadeikis, Finansinė Misija, prie kurios priskirtas amerikietis kun. Jonas Žilius. Laisvės Paskolos komitetas sudarytas bendras, New Yorko suvažiavime 1919 metų gruodžio 18 d. Tačiau kitais metais ir vėliau, katalikų srovėje pradėjo kilti nepasitenkinimų.

Iki 1922 metų Laisvės Paskolos bonų išparduota nepilnai už du milijonus. Jonas Vileišis vėliau buvo paskirtas oficialiu Lietuvos atstovu Amerikai.

De jure pripažinimo besiekiant, laipsniškai Washingtone leista lietuvių komitetui išduoti Lietuvos pasus ir kitus dokumentus.

Atstovo Vileišio raginamos, dau-

Daugelis kolonijų pradėjo minėti Vasario 16-tą; katalikų federacija kurį laiką laikėsi savo Chicagoje seimo 1914 metais nutarimo minėti kovo 4-tą, kurią vadino Lietuvių Diena. Per visus šiuos minėjimus rinkta gausios aukos Lietuvos nepriklausomybei ginti.

DE JURE!

1921 mtetų gegužės 30-31 dienomis, Jono Vileišio sukviesti į Washingtoną, atvyko apie 150 veikėjų įteikti naujai išrinktam Prezidentui Harding anksčiau minėtos paticijos su milijonu parašų, raginant JAV suteikti Lietuvai de jure pripažinimą.

Juo toliau, juo labiau pradėjo aiškėti, kad State Departmentas, gavęs naują sekretorių, respublikoną Charles E. Hughes, linksta suteikti Pabaltijo valstybėms de jure pripažinimą. JAV-bės pradėjo permatyti, kad bolševizmo sistema Rusijoje pasiliks. Bet praėjo dar visi metai laiko, kol 1922 metų liepos 28 dieną Prezidento Hardingo sutikimu State Dapartmento sekretorius Hughes paskelbė Lietuvai, Latvijai ir Estijai tą taip ilgai lauktą de jure pripažinimą.

Tas įvykis vėl nepraėjo be karštų katalikų ir tautininkų diskusijų: katalikai de jure laimėjimą priskyrė savo žmogui, naujam Lietuvos atstovui V. Čarneckiui, kuris 1921 metų vasarą buvo atsiųstas naujos krikščionių demokratų vyriausybės į Vileišio vietą.

* * *

Nuo 1922 m. praėjo 41 metai. Lietuva vėl rusų pavergta. Tačiau, kai 1940 metais Sovietai Lietuvą okupavo, to smurto sukrėstas prezidentas Roosevelt atsisakė užgrobimą pripažinti, ir State Departmento sekretoriaus pavad. Summer Welles tą nusistatymą paskelbė. Tos politikos JAV laikosi iki šios dienos.

To dėka čia veikia nepriklausomos Lietuvos (taip pat Latvijos ir Estijos) pasiuntinybės ir konsulatai Vakarų valstybių sąstate, kai kitoms sovietų okupuotoms tautoms primesta sovietiškos atstovybės.

Visa mūsų patriotinė išeivija — senieji ir naujieji ateiviai — įsijungusi į Lietuvos laisvinimo darbą. Tiems ir kitiems reikalingiems darbams vykdyti dabartiniai vadai privalo iš praeities klaidų ir netikslumų sau išminties pasisemti.

Naujo de jure pripažinimo šių dienų sąlygose jieškoti nereikia. Reikalinga tik rimta, planinga veikla, kad visuomenė graudenimais aukoti nebūtų išnaudojama kokiems nors bergždiems dalykams.

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

BEACON MOTOR HOTEL

Close to
Beach, Westwood, Beverly Hills & Hollywood

3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California
EXbruck 4-9144 EX 4-2986
Mr. & Mrs. Luksis–Owners & Mgrs

KVIEČIAME PRADĖTI TAUPYTI PAS MUS!

4½% Mokame už investmentus čekiu kas 90 dienų

Indėliai apdrausti iki $10,000 per federalinės valdžios agentūra.

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero 50, Illinois

JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius
Tel. 656-6330

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New Address:
HELEN MOCKUS
5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD California
New Telephone: NOrmandy 5-3351

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai ir kitos iš Lenkijos prekės: alus, vynas, silkės, grybai, įv. sriubos.

● Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais specialiai pagamintų lietuviškų dešrų piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

Chris T. Tasulis Jr., O. D.

Adult and Child Eye Care
General Orthoptics
Contact Lenses
8414 Eight Avenue
Corner of 84th & Crenshaw
INGLEWOOD 4, CALIF.

PLeasant 3-2533

Atkelta iš 15 psl.

timesni, dar nuostabesni, nes susintetina lietuvio dailininko išraišką ligi tokios vienumos, kuri prakalba į tave, kaip tobulas muzikos akordas, užgimęs liaudies dainoje, ir jį išgirdęs, rodos, galėtumei padainuoti visą, seniai užmirštą, bet mielą melodiją.

Parodoje, tarytumei, regėjai paskutinį etapą dailininko nueito vieškelio, kada jis po ilgų klaidžiojimų, ieškojimų, neramumų, nusivylimų, džiaugsmo užuominų surado savo svajonę ir visa aistra metėsi ją įgyvendinti. Nuo labai dekoratyvaus, bet tik pačius pirmuosius naujojo etapo bruožus teturinčio, dėl to savo konkretumu "akademizmą" primenančio "Drobiniame soste" per originalų trobelės, medžio, o ypatingai fono perteikimą "Savam kieme" ligi visiškai susintetinto linijų ir spalvinių dėmių žaismo "Plokštumų žingsniuose". Kelias ilgas, bet tikra, anksčiau nežinotas ir nesvajotas.

Tapyti gerus paveikslus, išrėžti tobulus medžio raižinius, išpiaustyti linoleume grafikos darbus ar litografijos būdu gaminti paveikslus galima išmokti ir tapti dideliu, geru meistru. Negalima išmokti kūrybos, kurios pirmapradė esmė glūdi dailininko, poeto ar muziko asmenybėje. Dažnai ją vadiname Dievo dovana, kuriai mokslas, darbas, studijos tik pradeda pražysti, išsiskleisti. Antano Tamošaičio pasiruošimų kelias buvo ilgas ir pilnas kantraus, užsispyrusio ir neatlaidausdarbo. Užtat dailininkas savo kūrybos rezultate toks tikras iki mažiausios smulkmenos, detalės: iš betkurio paveikslo eliminavus kokią liniją ar plokštumą, sugriūtų visas kūrybinis pastatas. O tai jau didelio meistriškumo žymė!

Antanas Tamošaitis yra modernus dailininkas. Jis nesustingo klasikos atrastų meninių vertybių išraiškos grožyje, bet godžiai sekė, stebėjo, absorbavo moderniausius Vakarų pasaulio dailės atradimus, laimėjimus ir pralaimėjimus, pasisavindamas tai, kas buvo naudinga jo idėjai, jo asmeninės vizijos išreiškimui drobėje ar popierio lakšte. Ypatingai pabrėžtina, kad modernizmo studijos ar net žavėjimasis juo tedavė patį darbo principą, išeities tašką, neužgoždamas kūrybos esmės. Antano Tamošaičio atrasta žvaigždelė yra iš Lietuvos padangės, jai šviečia ir šildo, geriausiai pajaučiama, suprantama ir pergyvenama Lietuvos žmogui, nežiūrint, kokiame pasaulio pakraštyje jis begyventų.

Antanas Rūkas

Linkėjimai
Taupytojams ir Skolintojams

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

LIETUVIŲ FONDAS

LITHUANIAN FOUNDATION

7243 South Albany Ave., Chicago 29, Ill.
Tel. HE 4-4076

Lietuvių Fondo lėšos pastoviai auga naujų narių ir anksčiau pasižadėjusių papildomais įnašais.

"Tautinę kultūrą kelsime ir lietuvybę išlaikysime ne kalbomis ir nuolatiniais pamokymais, bet kietu darbu ir sutelktais materialiniais resursais. Lietuvių Fondas čia didelė parama. Pritardamas Lietuvių Fondo idėjai, siunčiu savo asmeninę auką — vieną tūkstantį dolerių".

Tokio turinio laišką ir $1000 atsiuntė LF valdybai buvęs Lietuvos karys, kurio vardas įrašytas į LF narių eilę, visuomenei lieka nežinomas.

Prel. F. Bartkus, W. Pembroke, Dallas, pasižadėjo įnešti $1000, įmokėjo pirmąją šimtinę. Jurgis ir Bronė Balčiūnai, 410 S. Wooster Ave., Stresburg, Ohio, pasižadėjo $1000 ir įmokėjo $200.

Kun. dr. Jonas A. Starkus, St. Michael's Church, Bayonne, N. J., įteikė L. Fondui $1000.

Antros šimtinės narių įnašai:

Dr. V. Šaulys, Chicago, Ill., — 250, kun. J. Vėlutis, Chicago, Ill. — 400, Dr. Vytautas Melnykas, Wollow Springs Rd, La Grande, Ill. — 500, LB Waterburio apylinkė — $1000.

Nauji pilnateisiai LF nariai, įnešę po šimtinę: LB Philadephijos Ap., Elena ir Jonas Skladaičiai, Phila, Sifija ir Andrius Romanauskai, Phila., Aldona ir Vytautas Vizgirdai, Aurora, Ill., Bronius Liškus, Chicago, Ill., Povilas Karosas, New Britain, Conn., Robertas Sherelis, Rochester, N. Y., kun. P. Patlaba, Cicero, Ill., Valerijonas Balčiūnas, W. Hartford, Conn., A. Dragunevičius, Hartford, Conn., Bronius Valius, Riverside, N. J., Petras Andriulis, Phila., Pa., Petras Vadeika, Detroit, Mich., Povilas Burneikis, Chicago, Ill., Petras Kasulaitis, Chicago, Ill., Tomas ir Teklė Sereikai, Juozas ir Emma Tijūnėliai, Dr. James Gailun, Juozas Vitkus, Jurgis Dragunevičius, Justinas Guntulis (įmokėjęs pusę pažadėtos sumos — 50) — visi šeši iš Hartfordo, Conn., Petras Ličkus, Chicago, Ill.

LF Tarybos narys dr. Ferdinandas Kaunas, Cicero, Ill., savo įnašą papildė $500 ir dr. Jonas Šalna, Round Lake Beach, Ill., savo įnašą papildė $200.

Dr. Gediminas Byla-Bilaitis, Chicago, Ill., įnešė $100, pažadėdamas įnašą padidinti iki $1000.

Pr. Totilas, Omaha, Nebr., šeimos vardu atsiuntė $250, pažadėdamas metų bėgyje įnešti likusius $750.

Iš pasižadėjusių po $100 įmokėjo LB Brocktono Ap. $50, Vincas ir Marija Grebliūnai, Chicago, Ll., — $50 ir Feliksas Kudirka, Los Angeles — $25.

Kunigaikštienės Birutės Dr-jos centrinis Chicagos sk. įnešė $100, pažadaėdamas papildyti iki $1000.

LB New Yorko I-ji Ap. įteikė $50.

Dr. Eliziejus ir Julija Draugeliai iš Sao Paulo, Brazilijoje, atsiuntė $25.

L. Fondo Tarybos nariams dr. B. Poškui ir dr. A. Razmai apsilankius "Chicago District Internal Revenue" buvo gautas pranešimas, kad visos L. Fondo aukotojų aukos iki 1963 metų yra atleidžiamos nuo mokesčių (tax exempt) 1962 metams.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION

Paskubina jūsų siuntinį jūsų draugams ir giminėms į bet kurią SSSR dalį.
Licensed by Vneshposiltorg
— SIUNTINIAI APDRAUSTI — PRISTATYMAS GARANTUOTAS —
— GAVĖJAS NIEKO NEMOKA —

Visuose mūsų skyriuose jūs rasite didelį pasirinkimą medžiagų moteriškiems ir vyriškiems drabužiams ir tuo sutaupysite nei perkant kitur. Jūs galite gauti ir kitokių reikmenų, tinkamų siuntiniams, pigiau nei bet kur kitur. Dėl papildomų informacijų ir nemokamų kainaraščių rašykite ar aplankykite jums artimiausią skyrių:

- ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant St. ..... CH 9-6245
- BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Ave. ..... LI 2-1767
- BUFALLO 6, N. Y. — 332 Fillmore Ave. ..... TL 6-2674
- BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Ave. ..... EV 4-4952
- BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Ave. ..... DI 5-8808
- CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Ave. ..... BR 8-6966
- CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street ..... WA 5-2737
- CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road ..... TO 1-1068
- DETROIT, Mich. — 7300 Michigan Ave. ..... VI 1-5355
- GRAND RAPIDS, Mich. — 606 Bridge St., N. W. .. GL 8-2256
- HAMTRANCK, Mich. — 11333 Jos Campau ..... TO 7-1575
- HARTFORD, Conn. — 132 Franklin Ave. ..... CH 6-4724
- IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave. .... ES 2-4685
- YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Ave. ..... RI 3-0440
- LOS ANGELES 22, Calif. 960 So. Atlantic Blvd. .. AN 1-2994
- LAKEWOOD, N. J. — 126 — 4th Street ..... FO 3-8569
- NEW YORK 3, N. Y. — 39 — 2nd Ave. ..... AL 4-5456
- NEW YORK 11, N. Y. — 135 W. 14th Street .... CH 3-2583
- NEWARK 3, N. J. — 428 Springfield Ave. ..... BI 3-1797
- NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Ave. ..... LO 2-1446
- PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street ..... MU 4-4619
- PASSAIC, N. J. — 176 Market Street ..... GR 2-6387
- PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave. .. PO 5-5892
- PITTSBURGH 3, Pa. — 1015 E. Carson St. ..... HU 1-2750
- SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter St. ..... FI 6-1571
- W. HARTFORD, Conn. — 62 Whiting Lane 233-8030
- WATERBURY, Conn. — 6 John Street ..... PL 6-6766
- WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street .... SW 8-2868
- VINELAND, N. J. — W. Landis Ave., Greek Othodox Club Bldg.
  Skyrius atidarytas penktadieniais, šeštadieniais ir sekmadieniais.
- YONKERS, N. Y. — 235 Nepperhan Ave. ..... GR 6-2681
  atidaryta treč.-penkt. 5 - 9 v. v.; šešt. 10-9 val.; sekm. 1 - 9 v. pp.

DABAR JŪS GALITE APLANKYTI SAVO ARTIMUOSIUS LIETUVOJE
Mūsų įstaiga taip pat sutvarko pramogines ir biznio keliones į visus Sovietų Sąjungos valdomus kraštus. Mes parūpiname vizas, sutvarkome rezervacijas ir kit. Smulkesnėms informacijoms rašykite / skambinkite daugiausia patyrusiam kelionių biurui į R. Europą

COSMOS TRAVEL BUREAU, Inc.
45 W. 45 Street, New York 36, N. Y. ● Circle 5-7711

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

didelio formato ir apimties savaitraštis, leidžiamas Kanadoj.

- Atvirai nagrinėja aktualiąsias problemas.
- Duoda plačias lietuvių visuomeninio, kultūros, politinio gyvenimo apžvalgas bei kronikas.
- Savaitraštis siunčiamas nemokamai vienam mėnesiui susipažinti.
- Kaina — $5 metams; 3.00 pusei metų.
- Redaguoja: **kun. dr. Pr. Gaidamavičius** ir **pedagogas A. Rinkūnas.**
- Adresas: 941 Dundas St. W, Toronto 3, Ont. Canada.

Edward Bros. Colonial Mortuary

1000 Venice Blvd. ● RIchmond 9-8281

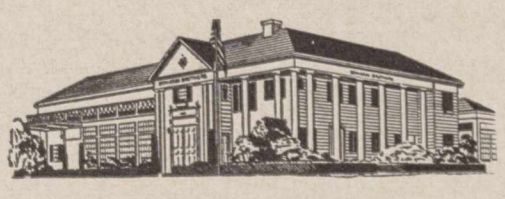

Lietuvis Laidotuvių Patarėjas
ADOLPH CASPER
Namų Telefonas
EDgewood 1-1917

JAUNIMAS CHICAGOJE MINI VASARIO 16-TĄJĄ

Akademinio jaunimo Vasario 16 d. minėjime vasario 10 d. Chicagoje, Jaunimo Centre, įnešamos vėliavos. Dalyvavo sen. Douglas, Lietuvos kons. Daužvardis, distrikto atstovas. N. Linkevičiūtė padainavo solo, o Braždienės vad. JC ansamblis pašoko tautinių šokių. Salė, pasak Draugo koresp., buvo pustuštė.

Commemoration of February 16th, Lithuanian Independence Day, organized by the Lith. Youth organizations in Chicago.

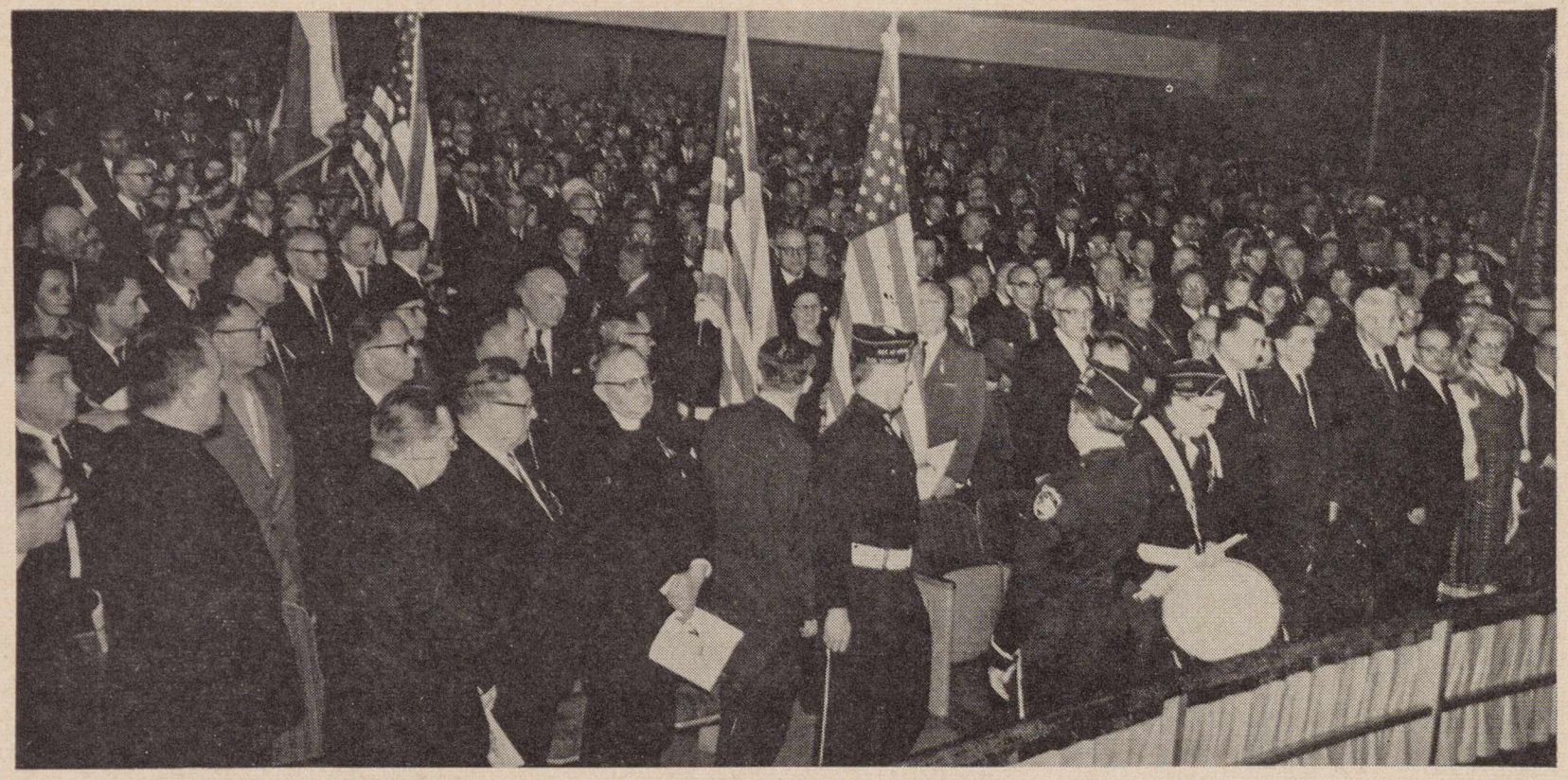

Chicagos Alto surengtas Vasario 16 minėjimas įvyko vasario 17 d. Marijos Aukšt. mokyklos salėj, kuri buvo pilna sėdinčių ir stovinčių. Dalyvavo ir kalbėjo Lietuvos kons. dr. Daužvardis, sen. P. H. Douglas, kon. W. T. Murphy, Chicagos burm. R. Daley, vysk. V. Brizgys, Alto pirm. A. Wells. Meninėje programos dalyje dainavo Dainavos ansamblis, sol. J. Vaznelis, skambino A. Kirvaitytės vad. kanlininkės.

Commemoration of Lithuanian Independence Day organized by the Lithuanian American Council in Chicago on February 17th.

Kalba Chicagos meras R. Daley.

Chicago's Mayor R. Daley, speaking at Lith. meeting.

Chicagos Kristijono Donelaičio Lituanistinės Mokyklos mokiniai mini Vasario 16-tą. Nuotraukoje giedamas Lietuvos himnas.

Pupils of the K. Donelaitis School of Lithuanistics sing the Lith. Anthem.

Aukšti svečiai Chicagos Vasario 16 d. minėjime Marijos Aukšt. Mokykloje. Pirmoje eilėje matyti Chicagos burmistras Daley, sen. Douglas, Lietuvos konsulas dr. Daužvardis su ponia ir kt.

Chicago's city officials and civic leaders at the Feb. 16 commemoration.

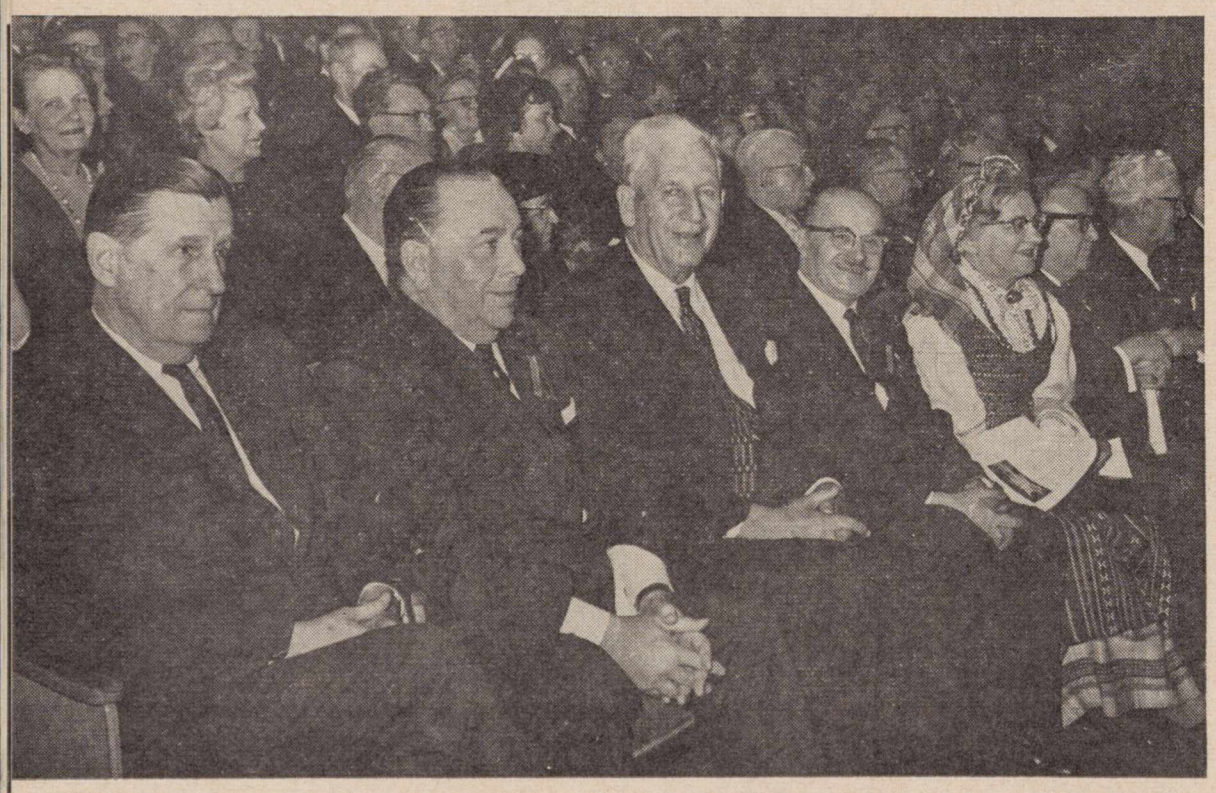

Visas šio psl. foto nuotraukas darė A. GULBINSKAS

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

SVEČIAI IR KONCERTAS AUCKLANDE

I. Prieš Kalėdas J. ir M. Bachunai iš JAV plaukdami į Australiją, keliom dienom užsuko į Aucklandą N. Zelandijoje. Čia juos matome svečiuose pas Kaminskus, jų darželyje. Iš k.: Kaminskienė, J. Bachunas, M. Šimkienė ir M. Bachunienė.

Mr. and Mrs. J. Bachunas on their trip to Auckland, New Zeland.

II. Baritonas Paulius Rūtenis, akomponuojant Phillis Randon, lietuvių liaudies dainų koncerto metu Aucklande.

Soloist P. Rūtenis in a concert in Auckland, New Zeland.

III. Publikos dalis Rūtenio koncerte š. m. sausio 13 d. Liston salėje. Pirmoje eilėje iš k.: A. Mitkevičienė, N. Liutikaitė, M. Hartley-Babrauskaitė Stacevičienė, O. Milikevičiūtė ir Kaminskienė. Visos foto G. Procutos

The audience during Mr. Rūtenis' concert.

Balfo Centro valdyba posėdžiauja. Iš kairės: Reikalų vedėjas kun. L. Jankus, vicepirm. Stasys Lušys, vicepirm. dr. E. Armanienė, vicep. A. Trečiokas, vicep. J. Audėnas ir ižd. Antanas Senikas.

Sausio mėn. Balfas išsiuntė arti 150 siuntinių kelių tūkstančių dolerių vertės į įvairius kraštus lietuviams. Siųsta daugiausia drabužiai, aprangos naujos medžiagos.

Sausio mėn. Balfas turėjo $11,395 pajamų ($5,000 iš N. Y. vajaus) ir 6,718 išlaidų. Vasario gimn. surinkta ir išsiųsta 3,216, Vokietijos lietuviams — 902, Lietuvos šalpai 805.

Lietuva — San Juane...

Vieną dieną visose Puerto Rico miesto San Juan mokyklose dešimt minučių buvo kalbama apie pavergtą Lietuvą.

Tai įvyko LM Atstovybės pirm. ir General Federation Women Clubs Nationalites Advisor Ligijai Bieliukienei lankantis pernai lapkr. mėn. Puerto Rice.

Tarpt. Moterų organizacijos atstovę L. Bieliukienę sutiko perlamento narė Julita de Franklin, o kitą dieną apie viešnią rašė daugelis vietos laikraščių.

Tuo metu buvo švenčiama Puerto Rico salų atradimo šventė — B. dalyvavo iškilmėse ir padėjo vainiką prie Columbus paminklo.

Drauge su JAV vyr. ginkluotų pajėgų virš. Karibų saloms gen. Del Mar dalyvavo Šv. Jeronimo tvirtovės muzėjaus atidaryme.

Su oficialiais vizitais lankėsi pas gubernatorių ir miesto burmistrą. Burmistro surengtam priėmime jai buvo įteiktas miesto herbas. Interior Decoration Club jai įteikė kviečių varpų puokštę, dažytą tautinėm spalvom. Lankėsi GFW klubuose, mokyklose, vaikų darželiuose, susirinkimuose ir visur turėjo progos pakalbėti apie komunizmą, jo priespaudą, vergiją ir ragino kelti balsą vaduoti žmogų ir tautas iš raudonosios vergijos. Visur rado pritarimo ir įsigijo draugų Lietuvai.

V. R.

Montrealio Aušros Vartų parap. mergaičių choras su vadove sesele Celina ir muziku R. Kličium. Foto L. Stankevičius

Girls choir of the church Our Lady of the Dawn, Montreal.

Ligija Bieliukienė oficialaus vizito metu pas San Juano burmistrą — Dona Felisa de Gautier.

Mrs. L. Bieliukas pays an official visit to the Mayoress of San Juan, Puerto Rico, Dona Felisa de Gautier.

ŽMONĖS, DIENOS IR DARBAI

Yra prenumeratorių, kurie dar neatsilygino šių metų prenumeratos. Būkite malonūs ir nelaukite atskiro paraginimo, kuris administracijai atima laiką, o jus — pykdo. Jūs esate žurnalo leidėjai — nedidinkite skolų, kurios sunkina žurnalo leidimą.

"LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDYKLOJ

Atnaujindami LD prenumeratą 1963 m., sumokėjo už 2 metus pirmyn:

O. Algminienė, Chicago, Ill., **G. V. Bagdonas,** Elizabeth, N. J., **P. Balchus,** Luzene, Pa., **A. Karpavičius,** Binghampton, N. Y., **I. Daukus,** Chicago, Ill., **B. I. Engeles,** Portland, Me., **A. E. Gradeck,** Waterbury, Conn., **J. Gradinskas,** Chicago, Ill., **J. Gliauda,** Los Angeles, Calif. **A. Ivinskis,** Willoughby, Ohio, **P. Karosas,** New Britain, Conn., **A. Leparskas,** Detroit, Mich., **D. Mekišius,** Long Beach, Calif. **A. Lukoševičius,** Oakville, Canada, **A. Puzinauskas,** Melrose, Mass., **J. Rapšys,** Chicago, Ill., **J. W. Sawage,** Methesda, Md., **B. G. Sitko,** Seattle, Wash., **J. J. Slaugas,** Detroit, Mich., **T. T. Pranciškonai,** Toronto, Canada, **T. T. Pranciškonai,** Kennebunkport, Me., **A. K. Trimakas,** Fullerton, Calif.

Atnaujindami prenumeratą už 1963 m., sumokėjo už 3 metus pirmyn:

J. M. Bachulis, Bath, Me., **J. Balkūnas,** Maspeth, N. Y., **S. Bartkus,** Glendale, Calif., **B. Bujokas,** Winnipeg, Canada, **E. Butrimas,** Pomeroy, Ohio, **E. Frejeris,** Grand Rapids, Mich., **A. L. Gaidis, Baltimore, Md., P. Gasparonis,** Los Angeles, Calif. **J. Gepneris,** Chicago, Ill., **I. Goddard,** Altadena, Calif., **J. Jakimavičius,** Phila, Pa. **A. Jautakaitė,** Chicago, Ill., **J. Juška,** Warren, Mich., **J. Kriščiūnas,** Chicago, Ill., **A. Kulpavičius,** Toronto, Canada, **J. J. Levinskas,** Trenton, N. J., **B. Lintakas,** Chicago, Ill., **J. Masilionis,** Chicago, Ill., **P. Matiukas,** Chicago, Ill., **Navickas,** San Francisco Calif., **J. J. Petrokas,** Dayton, Ohio, **P. Petrušaitis,** Racine, Wis., **P. Povilaitis,** Evergreen Park, Ill. **P. Pranis,** Downey, Calif., **J. Pudymaitienė,** Chicago, Ill., **V. Ramonas,** Chicago, Ill., **P. A. Raulinaitis,** Los Angeles, Calif. **S. Radzys,** Chicago, Ill., **P. Skerys,** Chicago, Ill., **A. Tamošaitis,** Kingston, Canada, **F. Valiukevičius,** Rochester, N. Y.

—**Jonas K. Karys,** savanoris-kūrėjas, numizmatikas tyrinėtojas, parašęs ir išleidęs 2-jų tomų veikalą apie Lietuvos pinigus nuo seniausių laikų, kovo 4 sulaukęs 60 metų amžiaus, vietoje banketo paskyrė 250 dol. vertės savo knygų už JAV gyvenantiems lietuviams

Tai naujas aspektas mūsų įvairių minėjimų ir sukakčių banketų srityje. J. Kario knygos (Senovės Lietuvių Pinigai, 1959 ir Nepriklausomos Lietuvos Pinigai, 1953).

— Praėjusiam numeriui Klaipėdos atvadavimui paminėti glėbį iliustracijų L. Dienoms parūpino **Vl. Bakūnas.** Nepanaudotas pasilikome kitam atvejui. Už bendradarbiavimą žurnalistui V. Bakūnui redakcijos ačiū!

"LIETUVIŲ DIENŲ" REPORTAŽO IR FOTO REPORTAŽO PREMIJOS

"Lietuvių Dienų" redakcijos kolegija savo posėdyje apsvarsčiusi 1959 m. II pusmetyje ir 1960 m. I pusm. LD žurnale spausdintus reportažus ir foto reportažus, paskyrė šias premijas:

I premiją —

a. Pr. Alšėnui už "Kai negyvas medis pabunda" (J. Vainausko skulptūra) — 1959 gruodžio nr.;

b. Alg. Gustaičiui už "Geriausias Dodgers istorijoje" (Beisbolininko Poderio karjeros kelias) — 1959 m. lapkr. nr.

II premiją —

Leonui Kančauskui už "Buenos Aires liet. jaunimo tautinių šokių grupės dešimtmetis" — 1960 metų sausio nr.

III premiją —

Alb. Valentinui už "Veizėk, jau jau neria tavo plūdę" — 1960 gegužės mėn.

I premija — 100 dol. (mecenatas kun. dr. J. Prunskis); paskirta dviems asmenims, taigi dalinama pusiau;

II premija — LD leidinių bibliotėkėlė už 25 dol.;

III premija — LD žurnalo prenumerata.

— Šio nr. 7-me puslapyje prie K. S. Karpiaus straipsnio iliustracijos gautos iš Lietuvos konsulo dr. **J. J. Bielskaus,** Los Angeles. Ačiū!

—**Viktoras Šimaitis** iš Chicagos lankėsi LD leidykloje. Jis domisi darbo ir įsikūrimo galimybėmis Los Angelės apylinkėse. V. Šimaitis yra išleidęs eilių rinkinį vaikams "Vyturėliai laukuos".

—**Dr. J. Repečka** iš Floridos lankydamasis Los Angelėse tarnybos reikalais (jis yra aukštas banko pareigūnas), užsuko į LD redakciją, kur susipažino su leidyklos vedėju ir redakcijos bei administracijos žmonėmis bei darbu. Dr. J. Repečka kurį laiką redagavo atnaujintą socialdemokratų žurnalą "Darbą", kur artimų bendradarbių skaičiuje buvo dr. J. Greimas, J. Mačiūnas, J. Mekas, A. Landsbergis, dail. R. Viesulas. Žurnalo tikslas buvęs duoti progos pasireikšti pažangiausioms jaunosioms lietuvių kūrėjų jėgoms. Jame išspausdintas kontraversinis A. Šalčiaus-Almaus straipsnis.

—Tvarkoma **kun. I. Boreišio biblioteka,** kurią velionis paliko mirdamas Detroite. Ją perėmė T. Jėzuitai Čikagoje. Dalis knygų jau sukataloguota ir sudėta į lentynas, bet daugelis dar tebėra dėžėse. Velionis buvo didelis liet. spaudos mylėtojas, rinko lietuviškas knygas, kurių daug yra iš Nepriklausomos Lietuvos laikotarpio. Sutvarkius, knygomis bus leidžiama naudotis studijų reikalams.

V. Lozoraitis, Jr. Lietuvos Atstovybės sekretorius prie Vatikano, susipažindamas su JAV lietuvių gyvenimu, ir važinėdamas po Ameriką lankydamasis Kalifornijoje, užsuko į LD leidyklą, informavosi lietuviškos spaudos klausimais. Šv. Kazimiero par. klebono J. Kučingio jis buvo nuvežtas į diacezijos laikraščio Tidings redakciją, kur turėjo interview lietuvių katalikų pavergtoje Lietuvoje ir pasaulyje klausimais.

Televizijų ir radijo taisymas

Sąžiningai ir pigiai taisau televizijas, radijus, Hi-Fi fonografus ir vokiškas radijo-fono kombinacijas.

PRANAS KERŠIS

Elektronikos specialistas.

Skambinti HO 9-8500.

5239 Hollywood Blvd. Los Angeles 27, California

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,

VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

MARQUETTE PARKE

6211-6219 So. Western Ave. PRospect 8-5875

CHICAGO, ILLINOIS

3207 So. Halsted St. VIctory 2-4226

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS CENTRAS

4415 Santa Monica Boulevard,
Los Angeles 29, California

Namuose yra: salė susirinkimams, minėjimams, mažesniems parengimams; svetainė (su virtuve) posėdžiams ir mažesniems susirinkimams; 4 butai (visi išnuomoti); skautų buklas ir kt.

Dar yra neišnuomota:
vienas kambarys viengungiui ir
vienas kambarys įstaigai-ofisui.

Kreiptis: reik. ved. J. Andrius, NO 4-2910 dieną ir NO 2-1728 vak. Šiais metais išleistos — naujausios

Namų svetainė atdara savaitgaliais: penktadieniais — 6 — 12 val. vakaro; šeštadieniais — 2 v. — 12 val. vakaro ir sekmadieniais — 1 v. p.p. — 12 val. vak.

Svetainė dabar gavo naują šeimininkę; savaitgaliais lietuviški patiekalai. Kviečiami visi.

Svetainė įcigijo telefoną; svetainei veikiant, skambinti: 665-9110.

Kalendorius

— Kovo 7 d. 7 val. v. Rezoliucijų Komiteto posėdis.

— Kovo 9 d. 7 val. vak. — Los Angeles Lietuvių Kultūros Klubo susirinkimas. Kun. dr. P. Celiešiaus paskaita.

— Kovo 23 d. LFB Los Angeles sk. susirinkimas, paskaita ir kava.

— Balandžio 20 — 27 d. **Dailininkų J. Pautieniaus ir V. Petravičiaus kūrinių paroda.**

—Kalifornijos Lietuvių Bendruomenės Centro metinis akcininkų susirinkimas šaukiamas 1963 m. kovo 31 d. (sekmadienį) 5 val. pp. savo namų salėje, 4423 Santa Monica Blvd., Los Angeles 29, Calif.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

INSURANCE

Kreipkitės telefonu NO 4-2919

arba įstaigoje

4366 Sunset Blvd., Hollywood 29. Calif.

P. V. RAULINAITIS

Real Estate-Insurance-Tax Returns

Notaro darbai; namų ir automobilių apdraudos; mokesčių apskaičiavimas; tarpininkavimas namus perkant ir parduodant; dokumentų vertimas.

NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.

Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.

ALFRED'S JEWELRY

Savininkas Alfredas Manovas

Naujoje krautuvėje

rasite gerą pasirinkimą visų rūšių — rankinių, sieninių ir kt. — laikrodžių, žinomiausių firmų, kaip HAMILTON IR ZODIAK.

Importuoti deimantiniai žiedai ir įvairūs auksiniai bei sidabriniai dalykai, tinkami švenčių dovanoms.

Naujas adresas:

2713 W. Manchester Avenue
INGLEWOOD, Calif. PL 9-8037

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

FEBRUARY / VASARIS 1963

Lithuania is situated on the eastern shores of the Baltic Sea, between Poland and Soviet Union. **Present area:** 25,213 sq. miles (65,302 sq. km.). **Population:** 2,804,000 (3,215,000 in 1939).

The Lithuanian State was established in 1251. Occupation by Russia in 1795 lasted until 1918, when the independence of Lithuania was re-established. In 1940 Lithuania was occupied by Soviet Russia.

Map by Juozas Andrius

Cultural Exchange

For a number of years many attempts have been made on the part of the U. S. to ease the tensions and warm up the cold war that have so long existed between this country and the Soviet Union. One such attempt has been cultural exchange, and regarded by many to be the cure-all for the difficulties between these two countries. But I am definitely against cultural exchange as it is set up right now and if it should be continued I feel that it would work out against us, despite our good intensions.

Senator Styles Bridges of New Hampshire was quoted as saying in the Senate last year that "the American people should know that the whole scheme of cultural exchange, Mikojan visits and other such peaceful enterprises open the door for widespread industrial and political espionage intended for our destruction".

Cultural exchange by itself is a worthwhile and good idea, but as far as Russia is concerned — I feel that it should be discontinued. It has accomplished nothing and has only furthered the cause of the Communists. Many people believe that if the Russians come to this country and see our wealth and achievements, they will then return to Russia full of love for this country. This is rarely so, and the chances are pretty low for such a conversion to occur.

According to a report by the Senate Subcommittee on Internal Security, "any Russian visitor before he can come to this country, whether ballet dancer, scientist, writer, musician or whatever else, is thouroughly screened by Soviet Intelligence and by a special section of the Central Committee of the Communist Party of the Soviet Union. Also the local files of the Party are combed for information regarding the individuals political reliability." So you can see that a Russian coming to this country is probably a faithful Communist and the chances of changing his views regarding America are pretty slim. An example of this occured early last year, when a delegation of Soviet students, just back from a month's trip to the United States was reported as expressing the conviction that the visit substantially confirmed their previous low opinion of American life and culture. In spite of seeing some good things, these students felt that their contact with Americans failed to alter basically the image of the United States that they had prior to their coming to this country.

The Soviet writers' delegation of last year can be cited as another example. Here only writers and journalists belonging to the Communist Party could participate. A half year later one of these writers disclosed his impressions of his travels. In these he not only described the bad things he saw in the United States, but also what he saw that was good and beautiful. As a result he was quickly attacked by party officials and labeled as a poor writer, unable to clearly see all the evils of a bourgeois capitalistic world. To them, a world in which there is both good and bad is non-existant and at least two-thirds of what can be seen in the United States, according to them, is all bad. Therefore — a Soviet tourist or delegate traveling through the United States must know right from the beginning that he will see "few good things" here. And if he does happen to see the good side, he better not admit it to himself or upon his return tell others about it.

Another reason why I am against cultural exchange is that it really does not reach the common people. Take for instance the Bolshoi Ballett engagement in New York. The price for the tickets for the better seats ranged from $12.50 to 15.00, and some were even sold for $50.00 by speculators and by pro Red organizations which pocketed part of the overcharges. Still another report states that the agents in charge of these tickets received more than 2,000 blank checks before the prices and dates of these performances were announced. Letters accompanying these blank checks said that any price woul be paid for these tickets. Obviously, these letters were not sent by the average American, but by the wealthy upper class. Also most of the attractions exchanged between the two countries are too "high-brow" for most people here and in the Soviet Union. The appeal of these is geared to the elite.

Also, very often in the Soviet Union the theater tickets are distributed to government agencies, party centers and to other officials. The average person, the "man from the street" would have no chance to attend the affair. The mass of the Soviet people has no opportunity to even find out which United States artist danced, sang or played in these affairs. As far as films are concerned, only those are permitted to be shown that criticize or ridicule the American way of life (ex. Ch. Chaplin films) or those that have no real bearing or connection with America. Among these would be the Tarzan films. The same holds true for theater productions. Miller's "Death of a Salesman" is only shown because in this play the average salesman in the United States cannot make a living. A dispaly of American abstract art cannot even be discussed and only those American books are permitted to enter the Soviet Union that were written by communists or that point out American weaknesses and give negative criticism on the American way of life. But the Soviets are permitted to send us their entire communistic trash, since pure art does not exist for them.

Continued next page

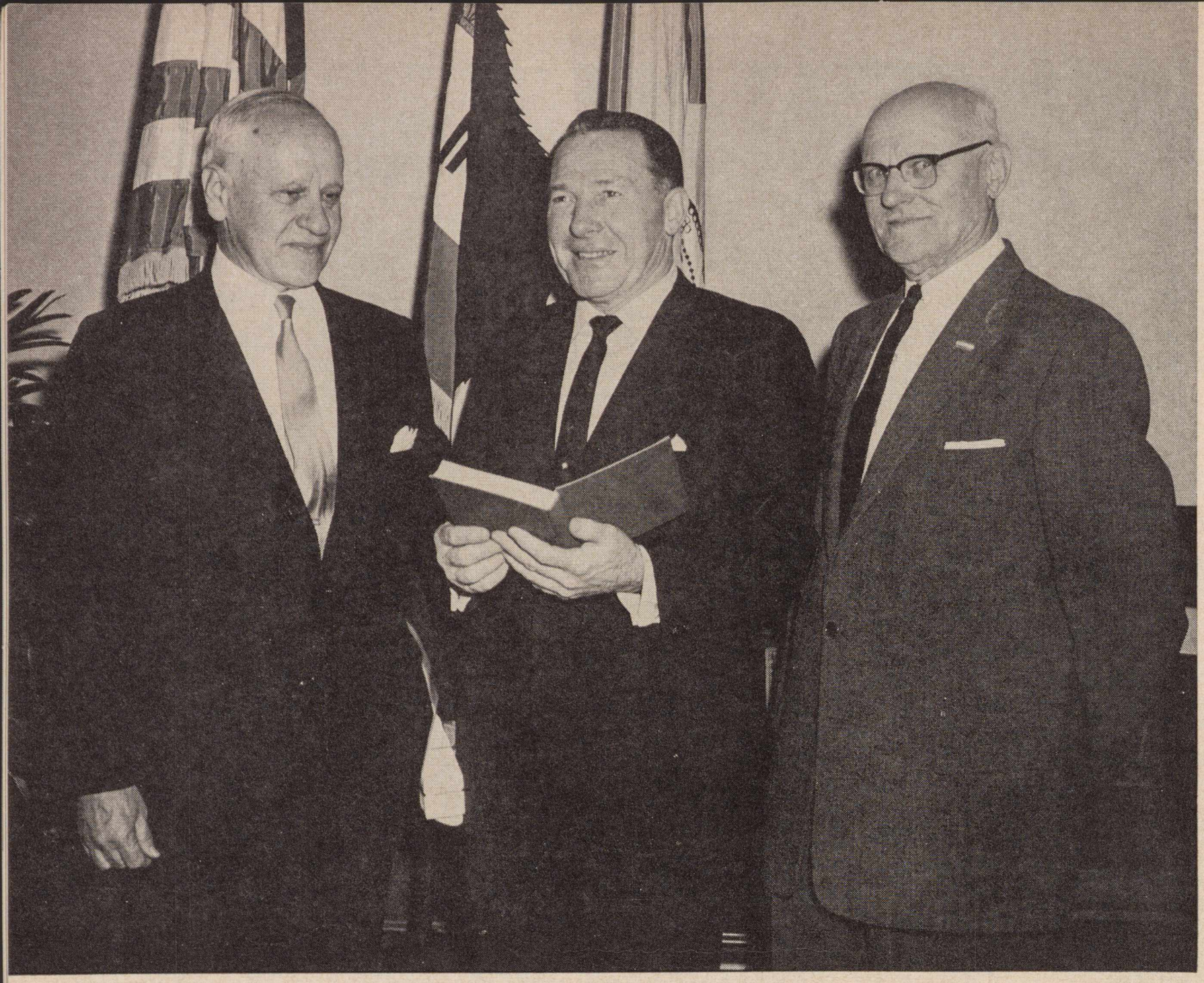

The Honorable Joseph Kajeckas, Charge d'Affairs of the Lithuanian Legation at Washington, DC, escorted by Consul Dr. J. J. Bielskis, from Los Angeles, visiting the Honorable Samuel W. Yorty, Mayor of Los Angeles, California, Feb. 8.

R. to L.: Charge d'Affairs of the Lithuania J. Kajeckas, Samuel W. Yorty, Mayor of Los Angeles, and Consul Dr. J. J. Bielskis.

Lietuvos Atstovo vizitas Los Angeles burmistrui š. m. vasario 8 d.

"WE KEEP THE TORCH OF FREEDOM..."

Excerpts from the Speech delivered by S. Wm. Yorty, Mayor of the City of Los Angeles at Lithuanian Dinner, held on the occasion of Lithuanian Independence Day, Feb. 10, 1963

Mister Chairman, Mr. Charge, Distinguished Guests from the Diplomatic colony and friends!

I want to apologize for just walking in as I did. I certainly did not want to walk in in the middle of any kind of speech, but I have a rather difficult schedule this afternon with two more places that I must go to and I did want to combine and just give my respects to this wonderful man — the Charge — who is here from Washington and who certainly has our affection and our admiration. I wish that we could speak in happier or in more hopeful tones for the immediate future of the people of Lithuania. At least we can all thank God that we are here and we can keep the torch of freedom alve and hold out some kind of a helping hand and a beacon of hope to those people who have lost so many of their liberties but who down in their hearts will always be free pepole and will eventually again be free as they have on other occasions. I don't believe there is any tyrant in the world strong enough to perpetually enslave the people of Lithuania, Latvia and Estonia or some the other countries that have fallen under the iron heal.

And Mr. Charge, we certainly respect your efforts in these trying times and the great work you do to keep alive the hope and the traditions of these wonderful people and it's a privilege for me, as a Mayor of the city, on behalf of all our people to welcome you here and hope that you come often and enjoy our hospitality and feel that you are just one of us — the door is open to you and thank you for coming...

— — — — — — —

"Lithuania Shall Again Be Free..."

U. S. Senator Hugh Scott (R.-Pa.) made the following remarks in the U. S. Senate February 14, 1963:

Mr. President, I join with my colleagues in expressing congratulations to the Lithuanian people on the 45th anniversary of Lithuanian independence. It is one of the great tragedies of history that the only Lithuanians who can freely celebrate this occasion are those no longer living in their native land. The present Communist dictatorship in control of this small Baltic nation will prevent with threats and use of force the proper celebration there of this memorable holiday.

Lithuania proclaimed its independence on February 16, 1918, during the same year when the other two Baltic nations — Latvia and Estonia — proclaimed theirs. But the freedom of these nations was short-lived. The Lithuanians enjoyed their independence for only two decades. In the beginning of World War II, the Baltic nations were overrun by the Communist armies and brutally incorporated into the Soviet Union.

Mr. President, my State of Pennsylvania is fortunate to be the home of many citizens of Lithuanian birth of descent. It has been my privilege to work closely with these people, to observe their dedication to freedom and their aspirations, based on the faith that Lithuania shall some day again be free. I take great pleasure in saying that I share with them these aspirations.

CULTURAL EXCHANGE...

Continued from page 21

What about the rest of the world and cultural exchange? Senator William F. Knowland of California said: "In view of the illegal nature of the activities of Communist Government over the years, I believe that the exchange of visits with that government undermines the morale of the enslaved people behind the Iron Curtain." Because of cultural exchange, many of these countries begin to think that we are good friends with their oppressor and thus begin to loose hope that the United States will help them regain their freedom.

My last objection to cultural exchange between the United States and the Soviet Union is that it is not being treated fairly by Russia. For example: some time ago Soviet Ambassador Menshikov told newsmen that he hoped the American press would treat Russia's National Exhibition in the New York Colliseum with "a spirit of mutual understanding and cooperation." While the Ambassador was making his pitch for fair play — which he would have received anyway from the majority of American newsmen, the Soviet Union press was again attacking the United States. Perhaps you will remember the picture that PRAVDA printed of the tattered family of a striking Kentucky coalminer. This isolated instance of poverty was served as proof to the Russian public that this was a typical American family. And this was the kind of welcome on the part of the Russian press to United States exhibition to open in Moscow a few days later.

Also Georgi Szukov who signed for Russia in the cultural exchange agreement, stipulated as reported in the New York Times that "the Soviet Union would always insist on the right not only to select the performers, but also screen the ideas contained in magazines or books that might be exchanged." No mention of a similar stipulation made by the United States was reported.

I have always felt strongly against so-called cultural exchange between the United States and Russia and the examples cited in this article would seem to support my belief that cultural exchange between these two countries will not bring about peace and friendly relations, but only hasten the fullfillment of Premier Krushchev's words of "we will bury you."

RYTĖ L. SPINGYTĖ

Miss Rytė Spingytė is a student at the University of Pittsburgh in the School of Education and a major in modern languages. She is a recipient of several scholarships and an Awardee of the VRA-HEINZ GRANT that is given only once a year to a junior student with high qualifications to study and travel abroad. Rytė Spingytė studied in Bonn, West Germany last year and also toured thirteen European countries. Upon receiving her BA Degree, she plans to study further and achieve her Master's Degree in the field of Germanics. **Ed.**

THE LITHUANIAN RESISTANCE

The second world war did not end with the capitulation of the German army. The war was being pushed by nations in Northeastern and Eastern Europe, which had been abandoned by the West. In Estonia, Latvia, and Lithuania tens of thousands of men took up arms in the forests and with other partisans in the Ukraine carried on the fight.

It was both a heroic and a tragic resistance against the occupant, because behind the well-armed divisions of the NKVD stood the collosus of the threatening red army. Because the partsans were greatly outnumbered by the reds, destruction, not victory awaited them. From the very beginning everything was against these freedom fighters: they were few, they had limited munitions and arms, but, most important, they lacked food. No help was available. The West was far away, inactive, deaf. Nevertheless, thousands of men and women began their fight.

Fight on the Shores of Amber

In this war of partisans against the oppression of the soviets, no list of casualties could be made public. It was a fight in anonymous darkness. The names of the fallen were kept secret, so that the soviet secret police could not make reprisals against their surviving families. Both sides continued the unceasing fight for years. News about the actions of the freedom fighters reached us through Estonians, Latvians, Lithuanians and Ukrainians, who were our *) friends in the forced labor camps by the icy Northern Seas. Already then we had heard of hecatombs of the dead. But only now has the authentic description of the battles of the Lithuanian partisans been published, the history of the fight of the Lithuanian freedom army. Only recently did it appear in New York under the title of "Warfare on the Amber Coast."

Blood Shed for Freedom

The war of the partisans of the amber coast began in 1944, soon after the soviet army occupied Lithuania. At first it appeared in spontaneous outbursts of separate Lithuanian Freedom Army Units. Until 1945 elements of the Lithuanian army were still active. There were skirmishes involving several dozen or a hundred men. The volunteers came from all walks of life: laborers, farmers, white collar workers, students, teachers, and scientists. They all took up arms. Women, too, fought in the freedom army. During the eight-year war their numbers decreased. 30,000 fighters fell from 1944 to 1952.

On many occasions the partisan band was wiped out to a man. Some times soviet armored divisions had to support the NKVD troops. One battle for the capture of a hill in Northern Lithuania lasted two days. The position was defended by a group of partisans led by Meilus. New attacks were launched against them. After 48 hours an armored division resolved the uneven battle. Seventy three freedom fighters lay dead on the hill.

*) German war prisoners. Auth.

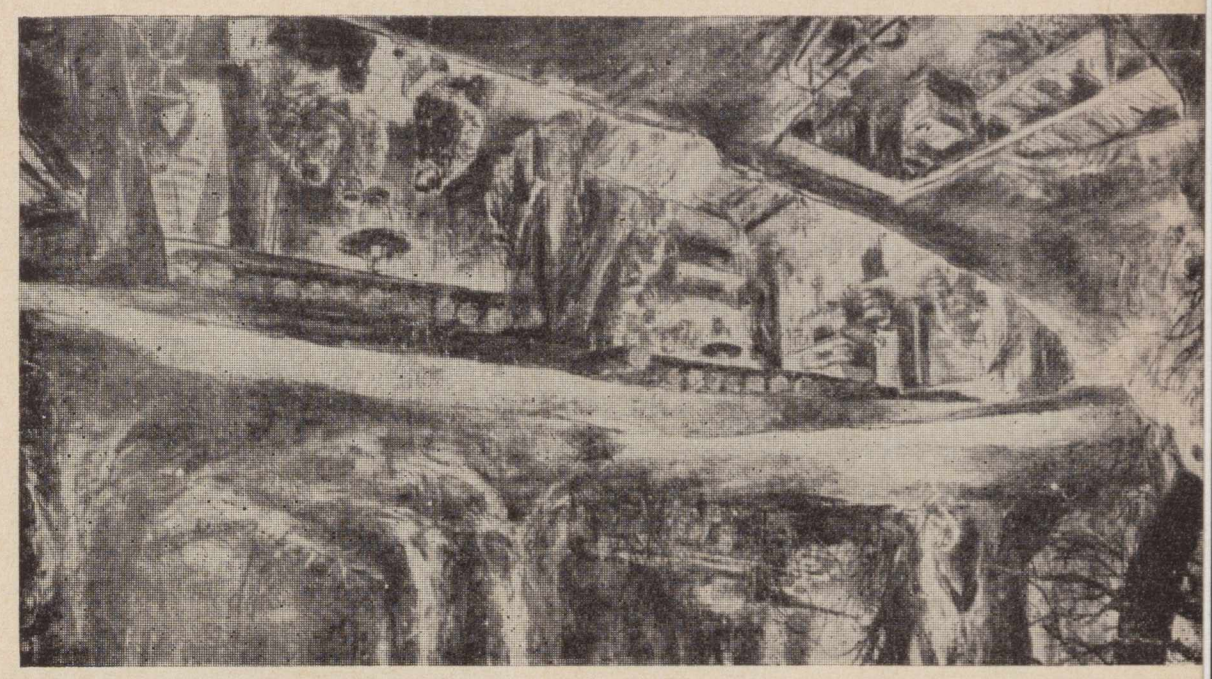

Underground installations of freedom fighters in a forest in Lithuania. From lairs such as this Lithuanian freedom fighters fought the Communist invaders.

Women and Machine guns

One division led by Lakūnas was surrounded by the NKVD near Kalniškiai. 78 men and 2 women fought courageously against 1,000 men. When night came, 20 men escaped through the NKVD lines, the other 60 died, together with their leader Lakūnas, his wife, and another woman, Aušrelė. Both women had taken over the machine guns from fallen comrades and fought until they died from bullet wounds.

Men and women were sometimes forced to commit suicide. It happened when they were attacked in small, underground quarters. When there was no opportunity to escape or to defend themselves, they chose to die. Here is one example of such a horrible end: After a long search, the soviets found the quarters of troop leader Vytautas, beneath the floor of a farmhouse. At that tragic moment two men and one woman were hiding inside. There was no other choice, except to destroy themselves. In this narrow room they set off two grenades and blew themselves up.

Passive Resistance

In 1952 the Lithuanian Freedom Army was forced to disband because of heavy losses and depleted arms. This demobilization of LFA troops lasted till 1955. But as late as 1959 the communist press in Lithuania reponted battles between the NKVD and the freedom fighters. Now the opposition against the occupation is carried on through passive resistance.

DIETER FRIEDE

Dieter Friede, author of this article, is a German Second World War prisoner, who several years spent in Soviet Labor Camp.

I. Lith. freedom fighters kill a spy in their midst. (Courtesy of Quick).

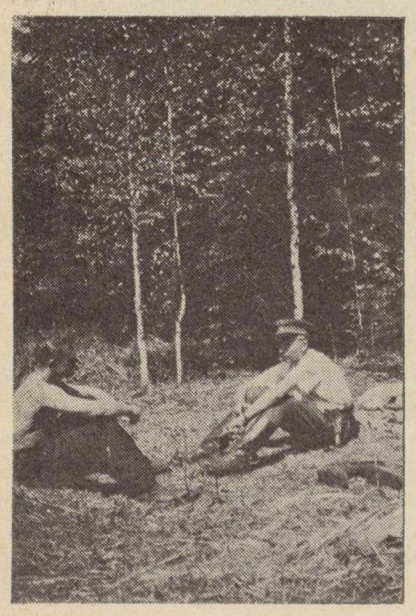

II-III Typical Lithuanian freedom fighters.
IV. The Command of the Kęstutis Corps.

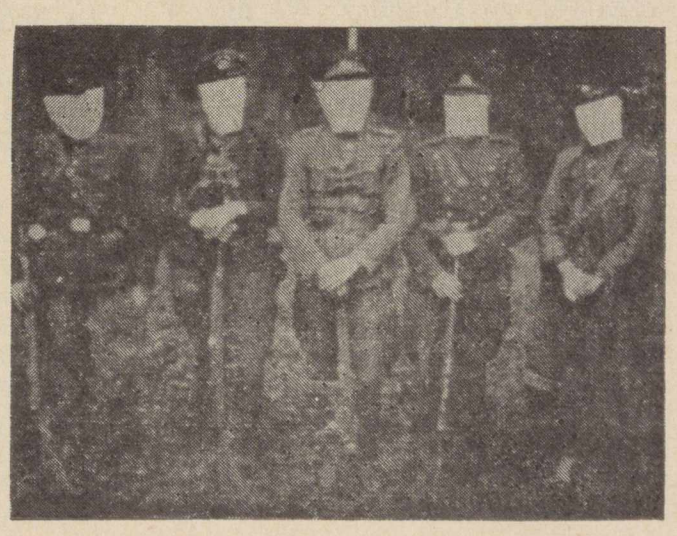

SOVIET INEQUALITIES

Communist Writer Gives a Glimpse of Lithuanian Deportee Sufferings in Siberia

"...Spring was approached with... a blistering sunt at noon and billions of invisible flying insects in the evenings. Local inhabitants called them "gnus", and no living being was able to escape them. Impossible to catch, touch, chase away, hundreds of thousands of "gnus" penetrated into the mouth, nose, eyes and ears, covered bread and soup with a thick layer... People smeared themselves with stinking lotions, covered their faces with black nets, fumigated themselves. — — — To no avail. They walked around with swollen noses, bloaded cheeks, some even with skin eaten away, covered with unhealing sores... The whole body of little Algirdas became a single wound, open and painful, driving him to raving at night."

(Pergalė, Nov. 1962)

American Publisher on Soviet

"It is true that concentration camps are no longer fulfilling the same function in the Soviet penal system as they fulfilled under Stalin. But it is not true that they have been abolished. There still are labor camps. Perhaps the conditions are less harsh, but they **are forced labor camps...** There are no institutional guarantees in the Soviet Union against reactivation of slave camps..."

(From a Memo on Alexander Solzhenitsyn's **One Day in the Life of Ivan Denisovich,** issued by Frederick A. Praeger)

Arthur Miller's **All My Sons** was premierd by the Kaunas Drama Theatre on January 6, 1963. Miller is the most frequently produced American playwright in Lithuania. Not long ago his play "Death of Salesman" was produced on stage at the theater in Vilnius. The critics appraised this production, also stating that Miller is an author who visualizes the downfall of the American way of life.

Chief editors and contributors of the first Lithuanian newspaper "Aušra".— 1. Jonas Basanavičius (1851-1927), Editor-in-Chief, a great patriot scholar and publicist; 2. Dr. Jonas Šliūpas (1861-1944), a patriot and publicist; Eng. Petras Vileišis (1850-1926), publisher and author. — Svarbiausi "Aušros" redaktoriai ir bendradarbiai.

LITHUANIAN HISTORY I N STAMPS

Part LIV

By ANTANAS BERNOTAS

Although the Lithuanians disliked the Russian schools and did not want to attend them, in time more and more of the peasant children began attending these schools. Some of the more gifted pupils, aided by kind-hearted pastors or estate owners, managed to finish the gymnasiums, a few of which the Russians had opened in Lithuania. Some students graduated from Russian universities, providing the Lithuanians with an intellectual elite.

But many of the Lithuanian parents dreamt of seeing their sons become priests. The priestly profession in Lithuania was considered the most respectable and parents did their best to send their sons to the seminary. Not all of them became priests; some changed their minds and chose other callings.

The educational climate was somewhat better in the province of Užnemunė, where the Russian government allowed Lithuanian teachers to give some lessons in the Lithuanian language. A seminary in Seinai graduated many fine Lithuanian priests.

Some of the new intellectuals, e. g., Bishop Motiejus Valančius, wrote religious works and popular books which were greatly liked by the people. After the prohibition of the press in Lithuania, the publishing of all kinds of books was impossible and the Lithuanian intellectuals had the problem of finding a place to print their writings. They finally turned their attention to East Prussia, just across the border, where many of the intellectuals of Lithuania Minor lived and worked. The Prussian-Lithuanians undertook the publication of their books and certain of their newspapers, almost all of which were of a religious nature. But readers in Lithuania proper had difficulty in understanding the Gothic letters of the texts.

In this period several Lithuanian intellectuals headed by Dr. Jonas Basanavičius, living in Bulgaria at the time, got the idea of publishing a Lithuanian newspaper. Thus the first Lithuanian patriotic paper, printed in Latin letters and called "Auszra" (Dawn), was started in March, 1883, in Ragainė (Ragnit), East Prussia. Contributors and editors of this new publication included Dr. Jonas Šliupas, Petras Vileišis, Martynas Jankus, Jurgis Mikšas, A. Višteliauskas, the German Dr. Zauerveinas (who wrote the popular song "Lietuviais esame mes gimę" — Lithuanians we are born...), and many others. "Auszra" was published for three straight years, but the presses stopped in 1886 because of financial troubles, despite the fact that the newspaper was popular with the Lithuanian people.

This first Lithuanian newspaper was not like those printed nowadays. It was devoted to Lithuanian tradition, customs and history; its purpose was to awaken Lithuanian nationalism and to engender a a patriotic love of country. It likewise fought against Polonization in the Lithuanian churches and against the Russian occupants. The Russians forbade importation of the newspaper; consequently it was smuggled into the country by secret means.

A group of Lithuanian clergymen formed an organization by which books and newspapers were smuggled into the country surreptitiously. But more about them later.

(To be continued)

1. Another co-worker and founder of the newspaper "Aušra" (Dawn) — poet A. Višteliauskas (1837-1912). – Vienas "Aušros" pradininkų ir bendradarbių. **2. Lithuanian mother with child.** — Lietuvė motina su kūdikiu.

(visų šių pašto ženklų orinalai spalvoti).

OUR GOOD FRIENDS WHO SHARE OUR ASPIRATIONS

Excerpts from the speech delivered by Lithuanian Charge d'Affairs J. Kajeckas in Los Angeles at Lithuania's Independence Day Commemoration

...Lithuania became a sacrifice to an infamous accord between Hitler and Stalin. When Soviet treachery materialized in the aggressive act of occupation, the first to protest were Lithuania's representatives abroad, while the first foreign reaction was the condemnation of the aggression by U.S. Acting Secretary of State Sumner Wells. Thus, the Lithuanian cause was from the very beginning projected into an international arena... Other nations of the free world have joined with the United States in refusing to recognize the forcible incorporation of the Baltic States, realizing that the expression of any such sanction, whether directly or indirectly, would be tantamount to the awarding of a prize for unprecedented disregard of international agreements and the principles of justice and peace among ntions. This position it enebles Lithuanian representatives to continue their duties and the defense of Lithuanian rights and intereses.

...I might note in this respect that the refusal of Western nations to recognize the illegal annexation of the Baltic States conforms to an old principle of law, namely that unjust actions do not have just consequencies. Ex injuria jus non oritur. It is with regard for this principle, as well as for the other considerations I have mentioned, that the Lithuanian diplomatic representatives maintain the just aspirations of Lithuania to freedom and independence.

...In this struggle for justice, the Lithuanian people have many good friends, and it is my pleasure to mention some of them here. I speak first of all of Mayor Samuel Yorty of Los Angeles, who has often demonstrated a keen awareness of the effort involved in combating Communist propaganda and treachery. We are most grateful to him for his official proclamation in connection with this commemoration, and for the ceremony whereby the Lithuania flag was raised in honor at city hall this morning. We also cherish the presence here today of the distinguished dean of the Los Angeles Consular Corps, Dr. Mong-ping Lee, the Consul General of China; and the Consul General of Canada, the Honorable George R. Paterson and Mrs. Paterson. Lithuanians everywhere are particularly grateful for the friendship of the Chinese people, who are also engaged in a struggle to regain their rightful freedom and territorial sovereignity. We deeply appreciate the numerous occasions on which the Chinese representative at the United Nations has espoused the Lithuanian cause, at a time when the official voice of the Lithuanian people is silenced in that body. And Lithuanians are also grateful to the government and people of Canada for having made possible the reestablishment of an Acting Consul General in Canada. We are also very happy to have with us today the last American Minister to Lithuania before the forcible Soviet occupation, Dr. Owen J. C. Norem and Mrs. Norem. I happened to be the first person to greet Dr. Norem officially when he arrived in Lithuania, and so I am very hapy, during this visit, to renew an acquaintance of long standing. In days when such travel was difficult, Prof Malbone Graham twice visited Lithuania, and has always been a great friend of our country...

In other words, ladies and gentlemen, the Lithuanians who gatherhere today do not stand alone; they have friends who share their aspirations for a better world in which justice will be the cornerstone of individual and national liberty...

...Yet in spite of this, all of us gatehered here are determined to believe in justice, and to work for it. It is only the strong of mind and heart who are able to believe perseveringly in justice — who are able to set aside doubts and fears, and to see truly that mankind's yearning for peace and freedom is rarely rewarded overnight. And even when peace and freedom are achieved, they cannot be maintained without courage and hard work. As Erasmus once said, "God indeed preserves the ship, but the mariner conducts it into harbor." And it is above all faith in a just cause which enables men to perserve, in spite of obstacles, in the noble quest for a better world...

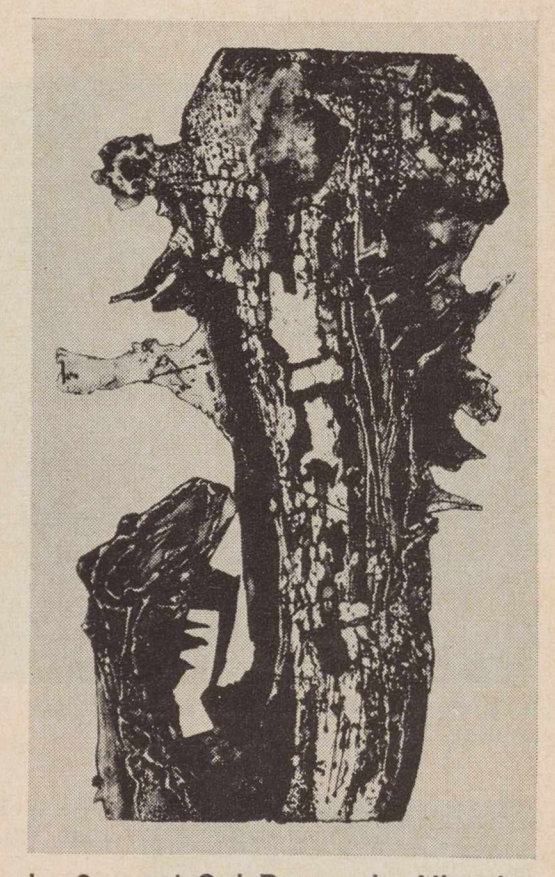

Le Serpent Qui Danse by Viesulas

● **Artist Romas Viesulas** recently received a 1,000 prize from the Tiffany Fellowship for his graphic works.

● Young sculptor **Antanas Bražd**ys, who won a scholarship to further his studies in Europe, has been accepted by the Royal Academy in London.

● "Spanish Street," a photograph **by Nora Kulpavičienė,** from Toronto, was among the prize winning photographers at the exposition, sponsored by the Ontario Motorists' League.

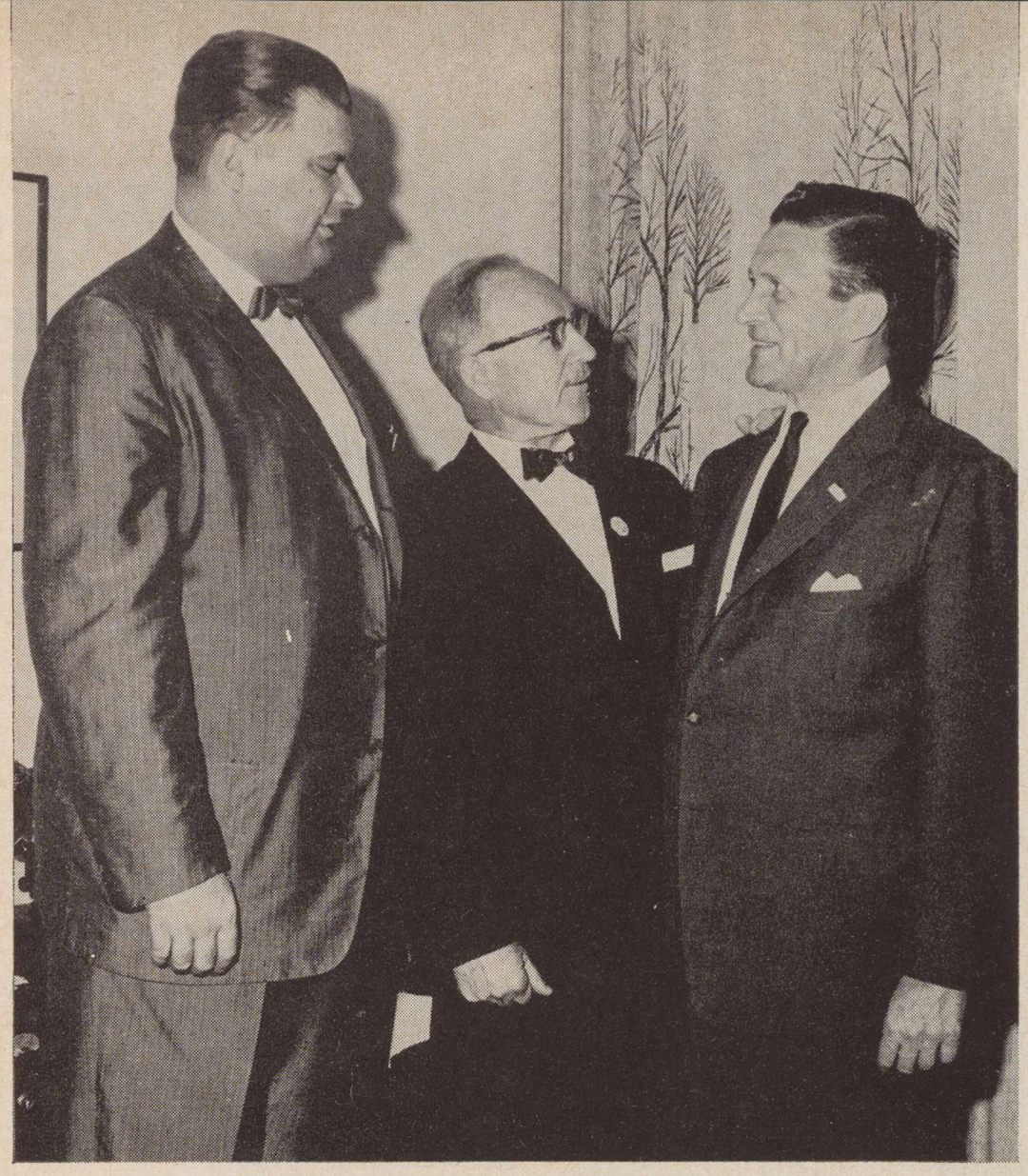

ATT. ALBERT PREIBIS, industrial commisioner of State of Illinois and president of Lithuanian Democratic League of Cook County, Att. Charles Kal and Illinois State Governor Otto Kerner.

«LITHUANIANS MAKE NEWS»

● Song recital of **Valentina Kojelienė** on Feb. 2nd at the Studebaker Theater in Chicago drew several hundred guests. Mrs. Kojelienė performed songs by Shubert Debussy, Brahms, Boito, Respigli, Pizzetti, Bridge, Hageman and Banaitis. She was warmly received by the audience.

● The concert of **Aldona Kepalaitė** on Jan. 27 in Carnegie Recital Hall was a great success. The program was made up of works by Beethoven, Chopin, Hindemith, Debussy and Lithuanian Gaidelis.

Msr. E. Dears-Desmonaitė

● **Mrs. Elaine Dears-Desmanaitė,** of Lithuanian descent, won top honors as portrayist in in Brockton. Mass. She painted the portrait of Monsignor Rev. William Wallace Gunn.

● The press of Miami, Fla., wrote of **Bronius Rozinskas,** who went to Poland with his family and there began building a yacht "Hermes II". In 1962 he sent his family to the US and he himself decided to cross the Atlantic in his yacht. Rozinskas began his journey with 3 Poles on Sept. 4 in Stettin, Poland. On Jan. 15th he reached Martinique on the Antilles. He has yet to reach Cuba and Florida. B. Rozinskas is an experienced sailor, a former member of the yacht club in Independent Lithuania.

● **Violinist Izidorius Vasyliūnas** gave his second concert on Feb 14 in Jordan Hall, Boston. He was accompanied on the piano by his son, **Vytenis M. Vasyliūnas.** Mozart's Sonata B dur No 15, Brahm's Sonata Opus 100 and Sonata in D by J. Gruodis were included in the program. Last year Mr. Vasyliūnas gave a concert entirely of works by John Bavicchi, American composer. This year a Lithuanian Sonata was included in the program.

● A concert of religious music will be presented on March 42th in Jordan Hall, Boston, Mass. The program will include Mass to commemorate the 700th anniversary of the crowning of King Mindaugas of Lithuania, composed by **J. Kačinskas.** The Oratorium "Stabat Mater" will be sung by the Belmont and Cambridge Lithuanian parish choirs under the direction of John Baviichi. The mass will be performed by the So. Boston St. Peter's parish choir and the Melrose symphony orchestra.

● **Prof. Julius Kakarieka,** lecturer at the University of Conception in Chile, came to spend a two week vacation in the United States. Prof. Kakarieka lectures on the history of the middle ages and philosophy of history.

● Attorney **Albert Preibis** has been assigned by Gov. Otto Kerner to the post of Commissioner of Industry in Illinois. Mr. Preibis was born in Chicago in a Lithuanian eemigrant's family. A World War II veteran, he graduated from DePaul University. After some time in private practice, governor A. Stevenson assigned him to the post of arbitrator in the courts of Illinois. He belongs to the Lithuanian Democratic League in Chicago, and this year has been elected president of the league.

● In connection with the publication of "Racial and National Equalities in Soviet Russia," published by UNESCO, Minister of Lithuania **Stasys Lozoraitis** (in Rome) sent a letter of protest to the general director of UNESCO. This article mentions that Lithuania became a part of the Soviet Republic of its own free will. This is a bitter falsehood. Minister Lozoraitis pointed out that agreements were broken by the USSR, that they invaded the Baltic States, that the elections were just a comical superficial act and he also stated his bewilderment, that such an agency as UNESCO could publish a piece of true Soviet propaganda. He requsted that the pamphlet be stopped from circulation and that these falsehoods be corrected. His letter was reprinted by the newspaper "Der Tagesspiegel" of Western Germany and other European newspapers.

● Journalist **K. Čibiras,** continuing his lecture-interview series on Soviet colonization in Lithuania and of East and Central Europe, again spoke on the Federal Argentinian Radio Station, which reaches the neighboring countries. These interviews with radio reporters are also expected to be presented this year.

● **Rev. Dr. F. Gureckas** on Feb. 1 began lecturing at DePaul University in Chicago. Rev. Gureckas is the founder and chaplain of the Lithuanian Daughters Assn.

● The DePaul University's winter concert on Jan. 29th featured as soloist a young pianist **Manigirdas Motekaitis.** The orchestra, under the direction of Paul Stassewich, performed shorter works of Brahms, Bloch, Debussy, and Milhaund, and the second part of the concert featured M. Motekaitis and the orchestra, performing Prokofieffs Piano Concerto No. 3. Motekaitis showed himself as a worthy musician. He won this opportunity to perform through a contest.

● On Jan. 26th the choir and folk dance group of the **Lithuanian February 16th High School** in Germany had its first appearance on a German Television Station in Stutt gart. They performed one song and one folk dance and the station also interviewed music teacher **K. Motgabis** and several students.

● **Arnoldas Voketaitis,** on Feb. 1 participated in the performance of "Barber of Seville" at the Donnelley Theater in Boston, singing the role of Don Basilio. He was warmly received by the audience. Administrative director of Donnelly Theater is **Francis W. Šidlauskas,** who received his Master's Degree in drama from the Yale University.

● On the eve of Feb. 16th Consul General of Lithuania, **Dr. P. Daužvardis** had an interview with Bob Elson on radio station WCFL, Chicago. The proclamation of Lithuania's independence, progress during the years of freedom, occupation by the Soviets, oppression of the people, the fight for freedom were discussed during this interview.

Lith. American Council members of Boston chapter during an audience with the governor of Massachusetts, Endicott Peabody, who signed a declaration, naming Febr. 16th as Lithuanian Republic Day.

L. to R.: Vladas Bajerčius, Antanas Matjoška (ALT president), Ona Ivaškienė, Vytautas Pigaga, Att. John Grigalus, Consul Anthony Shallna, A. Juknevičius, Jackus Sonda.

Ar turite šias 'Lietuvių Dienų' išleistas knygas?

Bernardas Brazdžionis
VIDUDIENIO SODAI
"Aidų" premiją laimėjęs poezijos rinkinys
Dail. Telesforo Valiaus viršelis
Kaina $4.00

Ignas Šeinius
VYSKUPAS IR VELNIAS
Apysakos
Viršelį piešė A. Korsakaitė
Kaina $3.00

Aleksandras Radžius
PAUKŠČIŲ TAKAS
Eilėraščiai
Viršelio aplankas Pauliaus Jurkaus
Kaina $1.50

Alfonsas Gricius
PAŽADINTI SFINKSAI
Poezija
Kaina $1.50

Elena Tumienė
KARALIAI IR ŠVENTIEJI
Poezijos rinkinys
A. Korsakaitės viršelis ir vinietės
Kaina $2.50

Stasius Būdavas
VARPAI SKAMBA
Apysaka
Kaina $2.50

$3.00

Antanas Baranauskas
THE FOREST OF ANYKŠČIAI
Poema
Angliškai išvertė Nadas Rastenis
Lietuviškąjį tekstą red. J. Tininis
J. Kuzminskio medžio raižiniai
Kaina $2.00

Vincas Ramonas
CROSSES / KRYŽIAI
Romanas
Angliškai išvertė Milton Stark
Kaina $4.00

Rašykite LD leidyklai:

LITHUANIAN DAYS PUBLISHER
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles 29, Calif.

JAUNIMAS VASARIO 16 MINĖJIME WASHINGTONE, LIETUVOS ATSTOVYBĖJE

Valstybės sekretoriaus Dean Rusk duktė Peggy (kairėj), susitikusi su Pranute Laučkaite (vidury) ir Asta Vitėnaite Lietuvos Pasiuntinybėje Washingtone Vasario 16-sios proga, kalbasi apie lietuvių tautinius drabužius.

Peggi Rusk, daughter of the Secretary of State and Mrs. Dean Rusk admires Lithuanian national dress worn by Frances Laučka and Asta Vitėnas during the February 16th reception at the Lithuanian Legation in Washington, DC. Washington Post Photo

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Los Angeles, Calif.

LITHUANIAN MELODY HOUR

Transliuojomo šeštadieniais 9 val. ryto
iš KBLA — 1490 kc stoties.
Direktorius **Bruno Gediminas,** 4023 W. 60 St., Los Angeles 43, Calif. AX 5-2260
Reikalų vedėjas — **George Rudelis,** 5027 Zelzah St., Encino, Calif.

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa
WCSS — 1490 klc.
Sekmadieniais 7-8 val. vakaro.
Programos vedėjas - **Juozas Olšauskas.**
Reikalų vedėjas ir pranešėjas:
Leonardas Hartvigas
17 Eagle St., Amsterdam, N. Y.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D. C.
Sekmadienių popietėmis 12:30—1:00
WBMD 750 kilocycles
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS
Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa
Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.
AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš
WKOX, Framingham, Mass.
P. Viščinis, programos vedėjas,
47 Banks St., Brockton 18, Mass.
Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku (viena valanda anksčiau):
Sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Lietuvių Radijo valanda
Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedėjas
170 H Street, South Boston 27, Mass.
Tel. ANdrew 8-7635

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį is sekmadienį 8:00—9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo programa
TĖVYNĖS GARSAI
penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc
Vedėjas — **Juozas Stempužis.**
4249 Lambert Rd., Cleveland 21, Ohio
Tel. 382-9268

Detroit, Mich.

"BALTIC MELODIES"

radijo valandėlė jau nebeveikia.
Buv. vedėja serga ligoninėj. Paskutiniuosius dvejus metus valandėlę vedė Anelė Ambrazienė.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekvieną šeštadienį 4:30-5:30 pp.
iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.
Vedėjas **Ralph Valatka.**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"

WQRS stotis, FM banga 105,1.
Sekmadienio rytą nuo 8:30 iki 9 val.
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Tel.: VI 1-5724

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
Hartford — WPOP — 1410 klc.
Kiekvieną sekmadienį 11:00 iki 12:00.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius,**
273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE
TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
transliuoja lietuviškai 21:30 — 21:55 Lietuvos laiku (arba 19:35—1955 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis. (Kartojama kitos dienos rytą 8:25 Lietuvos laiku [6:10—6:25 Vid. Eur. laiku] 42 metrų banga) ir nuo 17:40 iki 17:55 val. 42metrų banga (9.370 kl.).

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"
Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1264 White tS., Hillside, N. J.
Tel.: WAverly 6-3325

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 3:40 iki 4:30 p.p.
Kultūrinės, politinės apžvalgos, **žinios,** vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Valandėlės vedėjas **Adolfas Gaigalas.**
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas", 335 Titan St., Philadiphia 47, Pa., Tel. HO 7-4176

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas
Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirm., 309 Alphonse St (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** ižd. 235 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5).
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurilienė, H. Žemelis.**

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp.
WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,** 974 College St., Toronto 4, Ont., Canada.
Telef.: LE 4-1274 — Daina Co.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

WASHINGTON D.C.

Voice of America – Amerikos Balsas
Voice of America, Washington 25, D. C.
Pusės valandos programa duodama kasdien Lietuvos laiku 19 val. 30 min. — 11, 13, 16, 19, 25 ir 31 metro bangomis; jos kartojamos 21 val. 30 min. — vidutine 251 m. banga ir 6 val. ryto 25, 31, 41 ir 49 m. bangomis.
Pastaba: **vasaros laiku,** kai Lietuvoj 19:30, — Washingtone 12 val. 30 min. dieną, Chicagoje — 11 val. 30 min. ryto ir Los Angeles — 9 val. 30 min. ryto, o Europoj Grinvičo laiku 16 val. 30 vak.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WATR, Waterbury, 1320 kilocycles.
Kiekvieną šestadienio vakarą
6:40 iki 7:30 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams-Adomaitis
27 Congress Avenue, Waterbury, Con.
Telefonai: PLaza 3-2787 ir PL 3-8898

LITHUANIAN MAPS

Andrius, with the technical assistance of Profs. A. Salys, Stp. Kolupaila, K. Pakštas, Drs. M. Braks, M. Gimbutas, and A. Šapoka.
is now available, compiled by J. A multicolored map of Lithuania This is the definitive map of 1939, with insets of Lithuania in the Bronze and Iron Age.

Only a limited supply available.

Wall map, approx. 35x46: $4.50
Book map, in folder: $3.50

Now available to Lithuanian Days readers

LIETUVIŲ DIENŲ žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas.
Brooklyn, N. Y.— J. Pašukonis,
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mikus,
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, V. Grebliūnas; J. Karvelis; Marginiai, P. Švelnys, Terra,
B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill.— J. Memėnas, E. Stangenbergas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Hartford, Conn. — Vl. Plečkaitis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, kun. L. Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas, V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda.
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis.

ITALIJOJE:
Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:
Madrid — Kun. K. Pataiavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:
Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:
Rev. A. Perkumas, Z. Domeika

ANGLIJOJE:
London — D. Daunoraitė.

KANADOJE:
Toronto, Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — J. Pleinys, S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Library)
Winnipeg, Man. — S. Bujokas.
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland, Ont. — K. Žukauskas.

AUSTRALIJOJE:
Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kilda — P. Bienkevičius, N. Butkūnas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

SKAITYKITE "LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS IŠLEISTAS KNYGAS

Pakeitę adresą, tuojau praneškite, kad nesusitrukdytų žurnalo siuntimas.

LIETUVIŲ

DIENOS

PAMINKLAS ŽUVUSIEMS DĖL LIETUVOS LAISVĖS IR NEŽINOMO KAREIVIO KAPAS KARO MUZĖJAUS SODE, KAUNE.